

ΦΥΛΛ. 3.

TOM. A.

Η ΠΑΝΔΡΑ.

Ο ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ.

(Ίδ. Φυλλ. 2^{ον}).

Ἐν ᾧ δὲ ἤλπιζεν ὁ Ῥοδίνης, ὅτι ἡ ἀνάκρισις του ἤθελε φωτίσει καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς δικαστὰς, καὶ ἤθελε τῷ ἀνοίξει ἀμέσως τὰς πύλας τῆς φυλακῆς, ἐβρίφθη εἰς αὐτὴν ἐκ νέου, μὲ τὴν τρομερὰν πεποίθησιν ὅτι εἰθεωρεῖτο ὡς ὑποπτος δολοφονίας κατὰ τοῦ κόμητος.

Ἐκτοτε δ' ἐδόθησαν διαταγαὶ νὰ φυλάττηται αὐσηρότερον, καὶ εἰς οὐδένα ἐπετρέπετο νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ. Ἡ προσαγωγή τῶν ἀποδείξεων, ἡ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων, ὧν τινες, ὡς ἡ μήτηρ τοῦ Ῥοδίνου, ἦσαν εἰς Κέρκυραν, ἀπήτησαν ὑπὲρ τὸν μῆνα. Τέλος δ' ἔφθασεν ἡ δικασίμος ἡμέρα, καὶ πλῆθος ἀμετρον, οἶον εἰς

Τόμος Α.

οὐδένα ποτὲ ἄλλον δικαστικὸν ἀγῶνα, ἐπλήρου τὸ δικαστήριον. Οἱ ἀκροαταὶ εἶχον συβρέσει οὐ μόνον πανταχόθεν τῆς Κεφαλληνίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς παρακειμένας νήσους καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν Κέρκυραν, διότι ἡ ἀποτρόπαιος δολοφονία ἀνδρὸς σεβασμίου, ὁποῖος ὁ Κόμητς Ναννέτος, ἀγαθοεργῶ, καὶ γενικῶς ἀγαπωμένου διὰ τὸ ἦθος του, ἐκίνει τὴν κοινὴν ἀγανάκτησιν, καὶ τινὲς μὲν, ὅσοι εἶχον πεποίθησιν εἰς τὴν χρηστότητα καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν τοῦ Ῥοδίνου, ἐδυσπίστουν πρὸς τὴν ἐνοχὴν του, εἰς δὲ τοὺς πλείστους τὸ ἐγκλημα ἐνέπνεε φρίκην, διότι οὐδέποτε ἠκούσθη ἀπαισιωτέρα ἀγνωμοσύνη, οὐδέποτε ὑπὸ φρικτοτέρους οἰωνοὺς ἐξετελέσθη πατροκτονία.

Ὅταν δὲ προσήχθη ὁ κατηγορούμενος, μόνον εἰς τοὺς γνωρίζοντας αὐτὸν ἐφάνη τὸ ἀθροῦβητον τοῦ βλέμματός του καὶ τοῦ βήματός του τὸ θαρραλέον ὡς ἐνδείξει καθαρᾶς συνειδήσεως· οἱ δὲ λοιποὶ τὰ ἔκρινον ὡς συμπτώματα ἀναιδοῦς ἀσεβείας, ὡς ἀποσκληρυγσιν εἰς τὸ κακούργειν, καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ ἀ-

Φυλλ. 3.

κροατηρίου ὑπὲρ ἢ κατ' αὐτοῦ ἦτον εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν τεταμένην.

Κατ' ἀρχὰς ἐξετάσθησαν ἐκ νέου οἱ προανακριθέντες μάρτυρες, καὶ ἀνεγνώσθησαν τῶν ἀπόντων αἱ καταθέσεις. Μεταξὺ τῶν πρώτων ἰδίως εἴλυσε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν συμπάθειαν τοῦ κοινοῦ ὁ γέρον Νικολός. Ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν τὸν ἐκάλυπτον ἐνδύματα μελανὰ, ἢ πολιὰ τοῦ κόμη ἐκρέματο ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ ἐκατέρωθεν, ἢ κεφαλὴ τοῦ ἔκυπτε πρὸς τὴν γῆν, ὡς ἂν διπλῆς ἡλικίας ἄχθος τὴν εἶχε κυρτώσει ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν, καὶ ἡ θλίψις ἦν γεγραμμένη ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ἐπὶ τῶν ἐρυθρῶν ὀφθαλμῶν του. Ἡ ἀναμφισβήτητος τῶν λόγων τοῦ εἰλικρινεῖα, καὶ ἡ ἀντίφασίς του πρὸς τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ Ῥοδίνου ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τοῦ καιροῦ αὐτοῦ κατὰ τὴν νύκτα τῆς δολοφονίας, ἐπροξένησαν μεγίστην ἐντύπωσιν καὶ εἰς τὸ ἀκροατήριον καὶ εἰς τοὺς δικαστάς.

Τοῦ Βοράτου ἡ θλίψις δὲν ἦτον ὀλιγωτέρα. Ὄταν ἐκλήθη ὅπως ἐξετασθῆ, καὶ εἶδε τὸν Ῥοδίνην εἰς τὴν ἔδραν τῶν κατηγορουμένων, ἠθέλησε νὰ ριφθῆ εἰς τὰς ἀγκάλας του, ἀλλ' οἱ κλητῆρες τὸν ἀνεχαίτισαν. Ἀφ' οὗ δὲ συνῆλθεν, ἐπανέλαβε τὴν μαρτυρίαν του, καὶ ἰδίως ἐβεβαίωσεν ἐντόνως, ὅτι δὲν ὑπῆρχε διαθήκη τοῦ γέροντος ὑπὲρ τοῦ Ῥοδίνου, πεπεισμένος ὅτι τοῦτο ἦτον ἡ ἀλήθεια, καὶ ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι πάντοτε τῆς ἀθωότητος σύμμαχος. Ὁ δὲ Ῥοδίνης ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλ' ὁ πρόεδρος τὸν διέταξε νὰ σιωπήσῃ μετὰ τοῦ ἐρωτηθῆ.

Ὁ δὲ Τάπας, ὅταν εἰσῆλθε νὰ μαρτυρήσῃ, εἶχε τὰ δόκτρα ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ τῆς μορφῆς του ἐπιπλανᾶτο μεϊδιάμα ἐπαγγελλούμενον συμπάθειαν πρὸς τὸν κατηγορούμενον καὶ μετριοφροσύνην ὑπὲρ ἑαυτοῦ· εἰς τὴν φωνὴν του ἐπροσπάθει νὰ δώσῃ τόνον ἐπαγωγὸν καὶ οὕτως εἶπεν μελιτώδη, καὶ ὁ κατηγορούμενος ἦτον δι' αὐτὸν πάντοτε ὁ διοράβιλος σινιὸρ Ῥοδίνης, ὁ πρετζιέβωλες σινιὸρ Ῥοδίνης, καὶ ἐνίοτε ὁ καρίσσιμος σινιὸρ Ῥοδίνης. Οὕτως κατέθεσεν, ὅτι ὁ ἐστιμᾶβιλος σινιὸρ Ῥοδίνης, μερικαῖς ὥραις πρὶν βιρθένοι δολοφονήσῃ τὸν πόβερον κόντε Νανέτον, τῷ εἶπεν ὅτι εἶναι βέβαιος εἰς ὀλίγον καιρὸν νὰ ἔχῃ μεγάλη πλοῦτη· ὅτι τὸν ἐβεβαίωσε περὶ ὑπάρξεως διαθήκης τοῦ κόμητος ὅστις τὸν ἄφηγε γενικὸν κληρονόμον του· ὅτι τοῦτο ἐφάνη εἰς αὐτὸν, τὸν Τάπαν, παράδοξον, διότι πρὸ ἐνὸς μηνὸς ὁ κόμητος εἶχε συντάξαι διαθήκην εἰς τὸ γραφεῖόν του, καὶ πᾶσα μεταβολὴ εἰς αὐτὴν ἔπρεπε νὰ προστεθῆ ἐν εἰδεί κωδικέλλου. Ἐρωτηθεὶς δ' ὁ Τάπας περὶ τῆς ὑπογραφῆς τῆς ἰδιωτικῆς διαθήκης, εἶπεν ὅτι ὁμοιάζει μὲ τὴν τοῦ Κόμητος, ἀλλὰ τῷ φαίνεται ὅτι ἔχει καὶ τινὰ διαφορὰς.

Ἀφ' οὗ δ' ἐτελείωσεν ἡ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων, ἔλαβε τὸν λόγον ὁ δημόσιος συνήγορος εἰς γλώσσαν ἰταλικήν· διότι, κατὰ δυστυχίαν, καὶ τότε ὡς καὶ μέχρι τοῦδε ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦτον εἰς τὴν Ἑπτάνησον ἀποκεκλεισμένη ἀπὸ τῆς Θέμιδος τοῦς ναούς. Ἄς μὰς ἐπιτραπῆ δ' ἐνταῦθα παρεκβαίνοντες νὰ ἐρωτήσωμεν ἂν τερατώδες δὲν εἶναι νὰ παρουσιάσῃται ὁ

Ἑπτάνησιος ἐνώπιον τῶν δικατῶν του, ν' ἀκούῃ τὸν κατήγορον καὶ τὸν ὑπερασπιστὴν του διακυβεύοντας τὴν τιμὴν, τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ τὴν ζωὴν του αὐτὴν, καὶ οἱ λόγοι των νὰ τῷ εἶναι ἐντελῶς ἀκατάληπτοι, ἂν δὲν εἶναι ἀπαίσιον εἰς χώρας Ἑλληνικὰς νὰ μὲν κελεισμένοι εἰς τὴν Ἑλληνίδα μούσαν τὸ δικαστικὸν βῆμα, τὸ πρώτιστον τοῦτο καὶ βεβαϊότατον τῆς ῥητορείας διδασκαλεῖον. Ἄς ἐλπίσωμεν δ' ὅτι οἱ εἰς ἐκεῖνο τῆς Ἑλλάδος τὸ τιμῆμα τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα τῶν γενναίων ἀναλαβόντες μεταρρυθμίσεων, θέλουσι σταθερῶς ἐπιμείνει ν' ἀνασπάσῃ καὶ τὸ γελοῖον τοῦτο ἀτόπημα, νόθον παραφυάδα τῆς μισητῆς Ἐνετοκρατίας, καὶ θέλουσιν ἀνδρείως ἀντιστῆ εἰς πᾶσαν παραβίαν τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν δικαίωματος τούτου. Οὐδ' ἂς ἀναχαιτίσῃ δὲ τοὺς ἀπειροτέρους ὁ φόβος τῶν δυσχερειῶν κατ' ἀρχὰς καὶ τῶν παραδρομῶν τῆς ἀγυμνάστου των γλώσσης. Εἰς τὴν σκιάν τοῦ Ὀδυσσεῶς θέλει εἶσθαι πολὺ μᾶλλον εὐπρόσδεκτος ἢ πάτριος φωνὴ καίτοι μὴ καθαρίζουσα, καὶ μάλιστα ἡ ἀτρόμητος προσπάθεια πρὸς εἰσαγωγὴν καὶ ἐμπέδωσιν αὐτῆς μεταξὺ τῶν ἀπογόνων του, ἀφ' ὅλας, καὶ τὰς ἐντελεστέρους, ἐπιδείξεις τῆς ξένης καλλιπειρίας. Ἄλλως τε ἡ πεποιθήσις εἶναι πάντοτε εὐγλωττος. Καὶ εἰς τὴν Ἑπτάνησον ἡ ἐντελής ἀναγέννησις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης θέλει εἶσθαι ἡ ἰσχυροτέρα διαμαρτύρησις τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος.

Ὁ δημόσιος λοιπὸν συνήγορος ὠμίλει ἰταλιστῶ, ὠμίλει ὅμως μετὰ πολλῆς εὐγλωττίας καὶ μετὰ μεγάλῃς σφοδρότητος. Ἡ λογικὴ του ἦτον πυκνοτάτη, καὶ ἐφαίνετο ἀκαταμάχητος. Ἀνέφερεν ὅλας τὰς περιστάσεις αἰτινας ἀπεδείκνυον ἀναμφισβητήτως ὅτι ὁ Κόμητος ἐδολοφονήθη. Ὑπενεθύμισεν ὅτι ἡ θύρα τοῦ οἴκου εὐρέθη τὴν πρωίαν τοῦ ἐγκλήματος ἀνοικτὴ καὶ οὐδόλως παραβεβιασμένη, ὥστε ἠνέωχθη ἀναμφισβητήτως διὰ κλειδίου, καὶ ἐκτὸς τοῦ πιστοῦ ὑπηρέτου Νικολοῦ, ὅστις οὐδὲν εἶχε συμφέρον εἰς τὸν θάνατον τοῦ κυρίου του ὃν ἐλάτρευε, τίς ἄλλος εἶχε κλειδίον τοῦ οἴκου ἐκτὸς τοῦ Ῥοδίνου; Ἀνέπτυξεν ὅτι ὁ δολοφόνος δὲν ἦτον ληστῆς, διότι τὰ χρήματα καὶ τὰ πράγματα τοῦ κόμητος εὐρέθησαν ἀνεπαρῆ ὅλα. Τίς λοιπὸν εἶχε συμφέρον εἰς τὸ φρικῶδες ἐγκλημα τοῦτο, εἰμὴ ὁ παρουσιαζόμενος ὅπως δρεψῆ τοὺς καρποὺς αὐτοῦ, ὁ φαινόμενος μὲ διαθήκην τοῦ κόμητος εἰς τὴν χεῖρα Ῥοδίνης; Ἄλλ' ἡ διαθήκη αὕτη δι' ἧς ἀπὸ τοῦ βυθοῦ τῆς πενίας ὁ Ῥοδίνης ἀνακύπτει εἰς μέγιστον πλοῦτον, ὅποια τις εἶναι; Ὅλη γεγραμμένη διὰ χειρὸς του, καὶ φέρουσα τοῦ κόμητος μόνην τὴν υποτιθεμένην ὑπογραφὴν, καὶ αὐτὴν ἀμφισβητουμένην ἀπὸ μάρτυρας τοὺς μᾶλλον ἀξιοσχεροῦς. Καὶ τοιαύτη οὕσα, ἰδιωτικὴ καὶ μὴ ἐπίσημος, ἡ διαθήκη αὕτη, ἀκυροῦ ἄλλην προϋπάρχουσαν καὶ συμβολαιογραφικὴν, χωρὶς νὰ εἶναι ἐκεῖνης κωδικέλλος, ἀπ' ἐναντίας ῥητοῦ δρισμοῦ τῆς πρώτης. Καὶ πότε συνετάχθη; ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ ἐγκλήματος. Καὶ πότε παρουσιάσεν αὐτὴν ὁ Ῥοδίνης; ἀφ' οὗ μόνον ἐπράχθη τὸ ἐγκλημα, ἀφ' οὗ ὁ κόμητος δὲν ὑπάρχει πλέον διὰ νὰ τὴν ψεύσῃ. Ὅποτε τίς δύναται ν' ἀμφισβάλῃ; Ἡ εἶναι πλαστὴ ἢ ὑπεγράφη διὰ τῆς βίας. Ἐπειτα ὁ Ῥοδίνης ἐπι-

στρέφει εἰς τὴν οἰκίαν τὴν νύκτα τοῦ ἐγκλήματος μετὰ τὸ μεσονύκτιον, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ κόμητος, καὶ συνομιλεῖ μετ' αὐτοῦ. Διατί τὸ ἀρνείται; Ὁ κόμης ἐξῆ τότε ἀκόμη. Τὸ πρῶτ' εὐρίσκειται θῦμα χειρῶν δολοφόνων. Διατί ὁ Ῥοδίνης μόλις ἐξημέρωσε, καὶ μὲ μεγίστην βίαν δραπετεύει τῆς νῆσου; Διατί ἀπέρχεται χωρὶς κἄν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ γέροντος, ὅταν τὸν προέτρεψεν ὁ ὑπηρέτης εἰς τοῦτο; Ὁ δημόσιος συνήγορος λοιπὸν ἐσυμπέρανε λέγων, ὅτι ὁ Ῥοδίνης ἐπλαστογράφησε τὴν διαθήκην καὶ ἐδολοφόνησε τὸν κόμητα. Ὅτι δὲν προτείνει τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιβλητέαν ποινὴν, ἀλλ' ἀφίησιν αὐτὴν εἰς τῶν δικαστῶν τὴν ἐκτίμησιν, διότι γνωρίζει μὲν τὴν ὠμότητα τῶν λεόντων, τῶν τίγρεων τὸ αἷμαχαρές, τοιοῦτον ὅμως βαθμὸν θηριωδίας δὲν γνωρίζει εἰς τὸ ἀγριώτερον τῶν θηρίων, οὐδ' ἤξεύρει εἰς οὐδένος ἔθνους κώδικα ποινῆν ἀνάλογον πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ἀνοσιουργήματος.

Ὁ Ῥοδίνης ἤκουε τὸν σωφίτην τοῦτον τῶν φοβερῶν συλλογισμῶν μετ' ἐκπλήξεως προΐουσης. Οἱ λόγοι τοῦ ὑπηρετοῦ τῆς δικαιοσύνης ἐφαίνοντο τόσο ἰσχυροὶ, καὶ τὰ συμπεράσματά του τόσο ὀρθὰ, ὥστε ἠσθάνετο ὅτι καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον ἤθελον πείσει, ἂν δὲν εἶχε τὴν συναίσθησιν τῆς ἀθωότητός του. Τέλος δ' ἐγερεῖται βραδέως καὶ ἀξιοπρεπῶς, ἀφ' οὗ ὁ κατήγορος ἐσιώπησεν, εἶπεν ὅτι τὸ λυποῦν αὐτὸν μέχρι θανάτου εἶναι τὸ οἰκτρὸν τέλος τοῦ σεβαστοῦ εὐεργέτου του, πρὸς ὃν ἔτρεφεν ἀγάπην υἱοῦ· τὸ δ' ἐπίμετρον τῆς δυστυχίας του, τὴν ὑπόψιν ὅτι αὐτὸς ἐδολοφόνησε τὸν ἄλλον πατέρα του ὅτι δέχεται ἀγογγύστως ἤδη, ἀφ' οὗ εἶδε ποία παράδοχος περιστάσεων συγκυρία συνετέλεσεν εἰς ἐνοχοποίησίν του· ὅτι δικηγόρον δὲν ἤθελον νὰ ζητήσῃ, ἐλπίσας εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἀφελοῦς ἀληθείας· καὶ ἤδη δὲ, ὅταν αὐτὴ φαίνεται τοσοῦτον δυσεπιγνώστου, τὴν σωτηρίαν του ὅτι δὲν θέλει ζητήσῃ εἰς περινενομημένα λόγων τεχνάσματα, καὶ εἰς τὰ φαινόμενα ὅτι ἄλλο δὲν ἔχει ν' ἀντιτάξῃ εἰμὴ τὴν ἀπλήν ἀρνησίν του. Ἐπανελάβε δὲ ὅτι ὁ Κόμης Ναννέτος τῷ ὑπηγόμενῳ ἐκὼν ἄκοντι καὶ μετὰ ταῦτα ὑπέγραψε τὴν διαθήκην· ἀλλ' ἠρνήθη πεισματωδῶς νὰ εἰπῇ ἂν ἐγνώριζε τίνες λόγοι ἐπεισαν εἰς τοῦτο τὸν κόμητα· καὶ προσθεὶς ὅτι περὶ ἄλλης προγενεστέρας διαθήκης ποτὲ ὁ κόμης λέξιν δὲν τῷ εἶχεν εἰπεῖ, ὅτι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τῷ ἔδωκε τὴν ἄδειαν ν' ἀπέλθῃ ἀπὸ πρώτας εἰς Κέρκυραν, καὶ τὸν ἀπεχαιρέτησε διὰ νὰ μὴν εἰσέλθῃ τὸ πρῶτ' εἰς τὸν κοιτῶνά του καὶ τὸν ταράξῃ κοιμώμενον, καὶ ὅτι ἀπῆλθε τῷ ὄντι οὐδὲν γνωρίζων περὶ τοῦ τρομεροῦ ἐγκλήματος· εἶπεν ὅτι αὕτη εἶναι ὅλη του ἡ ὑπερασπίσις, καὶ ἂν τὰ φαινόμενα εἶναι ἐναντίον του, ἡ ἀλήθεια εἶναι ὑπὲρ αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐκάθησεν ἥσυχος.

Ἡ ἀσθένεια τῆς ὑπερασπίσεως ταύτης ἐφάνη εἰς ὅλους κακὸς οἰωνός, καὶ οἱ μὲν ἀδιάφοροι ἐκίνησαν τὴν κεφαλὴν ἀπειλητικῶς, οἱ δὲ φίλοι τοῦ Ῥοδίνου ἐκάλυψαν τὸ πρόσωπόν των, καὶ ὁ Βοράτης ἤρχισε νὰ κλαίῃ ὡς παιδίον; μὴ προβλέπων τέλος καλόν.

Τὸ δικαστήριον ἀπεσύρθη εἰς διάσκεψιν· τὸ δ'

ἀκροατήριον ἐκινεῖτο ἠρεθισμένον σφοδρῶς, καὶ ὑπόκωφος ἐφέρετο ἐπ' αὐτοῦ μυκηθμός ὡς εἰς τὴν ἀγρι-αίνουσαν θάλασσαν, ὅταν ἐνοσκήπη εἰς αὐτὴν καταγίς. Ὅστε ὅταν μετὰ μίαν ὥραν, ἐπανελθόντες οἱ δικασταὶ, ἐπρόφερον ὡς ποινὴν τῆς πλαστογραφίας καὶ δολοφονίας τὸν θάνατον, οὐδεμίαν φωνὴν οἴκου ὑπὲρ τοῦ καταδικασθέντος ἤκούσθη, ἀλλὰ μάλιστα καὶ τινες ζητωκραυγαὶ ὑπὲρ τῆς εὐθυδικίας τῆς ἀποφάσεως. Οὐδεμίαν δὲ λέγομεν, διότι παρὰ μὲν τοῖς λοιποῖς ἐνίκα τὴν εὐσπλαχνίαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν γνώριμον ἢ φρίκη πρὸς τὸν ἀπεκκληρυμμένον ἐγκληματιάν, ὁ δὲ Βοράτης, ἅμα ἤκουσε τὴν φοβερὰν ἐκείνην λέξιν, ἐλειποθύμησε καὶ ἀπεκομίσθη φορὰν ἀπὸ τὸ δικαστήριον. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἀπατώμεθα πάλιν, διότι ὁ εὐσπλαγγος συμβολαιογράφος Τάπας, ἐξερχόμενος τοῦ ἀκροατηρίου, ἤκούετο ἐπαναλαμβάνων πολλάκις: Ὁ μεσκίνος! ὁ ποβερέττος!

Ἄμα δὲ συνῆλθεν ὁ Βοράτης, ἔδραμεν εἰς τὸ δεσμοτήριον, ὅπου εὗρε τὸν φίλον του οὐχὶ μὲν ἀψυχοῦντα, οὐδ' ἀδιαφορίαν δὲ καὶ περιφρόνησιν πρὸς τὸν βίον ἐπαγγελλόμενον, ἀλλ' εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν ἐκτεπληγμένον διὰ τὰ συμβαίνοντα εἰς αὐτὸν, καὶ σχεδὸν τὰς ἰδέας του νὰ συνάψῃ δυσκολευόμενον.

— Τὴν χάριν, σπεῦσε νὰ ζητήσῃ τὴν χάριν, ἔκραξεν ὁ Βοράτης· ὁ νόμος σοὶ δίδει προεσμίαν ἕξ ἑβδομάδων· σπεῦσον νὰ ζητήσῃ τὴν χάριν.

— Τὴν χάριν! ἀπεκρίθη ὁ Ῥοδίνης, ἀνοίγων ὀφθαλμούς· ἐτι μᾶλλον ἐκθάμβους. Ἄν μοι ἐπετρέπετο νὰ ζητήσω δικαιοσύνην ἀκόμη, τὴν ἐζήτηον προθύμως· ἀλλὰ χάριν ζητεῖ ὁ ἐνοχος, καὶ ἐνοχος δὲν εἶμαι. Δὲν τὴν ζητῶ.

— Ἀλλὰ θὰ σὲ φονεύσουν, καὶ ἄλλος τρόπος σωτηρίας δὲν εἶναι.

— Ὅα μὲ φονεύσουν, εἶπεν ὠχρῶν ὁ Ῥοδίνης· τὸ ἤκουσα, καὶ λυποῦμαι ἐγκαρδίως ὅτι μὲ φονεύει ὀλεθρία παρεξήγησις περιστάσεων, δυστυχῆς ἀπάτη τῶν δικαστῶν. Λυποῦμαι νὰ ἐγκαταλείψω τὴν ζωὴν νέος τόσο, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν παρίστατο πρὸς ἐμὲ μὲ τῆς Ἀμαλθείας τὸ κέρας, φέρουσα ὅλας τὰς εὐτυχίας. Ἐπὶ μίαν στιγμὴν μοὶ ἐπεφάνη ὡς ὄραμα θεῖον ἡ ἐνωσίς μου μετὰ τῆς Ἀγγελικῆς, ἧς ὁ βίος μου ἔλος ἦτον λατρεία κρυπτή· καὶ τὸ ὄραμα τοῦτο θὰ σβύσῃ ἡ πνοὴ προῦρου θανάτου. Ὅς καὶ τοῦ πλοῦτου τὰς ἀπολαύσεις, καὶ αὐτὰς ἐμέλλομεν ἀσθῆναι νὰ ἔχωμεν, διότι ὁ Κόμης Διονύσιος, οὗ ὁ θάνατος ἐμέλλε νὰ εἶναι τὸ μόνον νέφος τῆς ἐπιλοΐπου ζωῆς μου, ἂν μοὶ ἐδίδετο τοῦ λοιποῦ νὰ ζήτω, ὁ Κόμης Διονύσιος μὲ ἀφῆκε κληρονόμον του.

— Πῶς; φίλτατε Ῥοδίνη, δυσχυρίζεσαι...

— Δηλαδή, ἀπήντησε πικρῶς μσιδίων ὁ Ῥοδίνης, ἡ καταδίκη μου ἔδωκε τὸ δικαίωμα καὶ εἰς τὸν φίλτερον τῶν φίλων μου νὰ δυσπιστῇ πρὸς τὴν λόγον μου. Ναι, δυσχυρίζομαι ὅτι ὁ Κόμης Ναννέτος μοὶ ἀφῆκε διὰ διαθήκης τὸν δῆλον του τὴν κληρονομίαν· καὶ τὸ ἀκούεις τώρα πρῶτον ἀπὸ τὸ στόμα μου, διότι ἡ διαθήκη ἐγράφη τῷ ὄντι τὴν τελευταίαν ἡμέραν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ κόμητος, καὶ προσέτι διότι ὁ κόμης ἤθελον ἐν ὄσῳ ἐξῆ νὰ μὴ τὸ γνωρίζῃς.

Ὁ Βοράτης ἐκτύπησε τὴν κεφαλὴν του μὲ τὰς δῦναι του χεῖρας.

— Δυστυχία! δυστυχία! ἀνέκραξεν. Ἄγρια τῆς τύχης καταδρομή! Ὁμολόγησον, φίλε μου, ὅτι πρέπει νὰ ἔχη τις ὅλην τὴν πρὸς σὲ ἀπεριόριστον πίστην μου, δια νὰ πιστεύσῃ τὸ πρᾶγμα τοῦτο.

— Τὸ ὁμολογῶ, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοδίνης, διὰ τοῦτο δὲν ἀδηνουῶ πρὸς τοὺς δικαστάς μου, μὴ δικαιούμενος ν' ἀπαιτῶ καὶ παρ' αὐτῶν τὴν ἰδίαν πίστην.

— Ἄλλ' ἡ ἄλλη διαθήκη ὑπὲρ τοῦ ἀνεψιοῦ του! . . .

— Περὶ αὐτῆς, σ' ἐπαναλαμβάνω ὅ,τι εἶπα καὶ εἰς τὸ δικαστήριον, ὅτι οὐδὲ λόγον ποτὲ μοὶ εἶπεν ὁ κόμης. Ἡ ὑπαρξὶς τῆς μοὶ φαίνεται αἰνίγμα ἀνεξήγητον. Ὁ μακαρίτης κόμης Διονύσιος, ὑπαγορεύων μοὶ τὴν διαθήκην ταύτην, ἐδύνατο ν' ἀναφέρῃ ἐκείνην, καὶ δὲν τὴν ἀνέφερεν· ἐξ ἐναντίας μάλιστα, ὅταν ἐγὼ ἐμεσίτευσα ὑπὲρ τοῦ ἀνεψιοῦ του, μοὶ ἔδωκε μακρὰς ἐξηγήσεις, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι ἡ τελευταία του ἐπίμονος θέλησις εἶναι νὰ μὴ περιέλθῃ ποτὲ εἰς τὸν Γεράσιμον οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον τῆς περιουσίας του μέρος. Αἰνίγμα μοὶ φαίνεται ἡ ὑπόθεσις αὕτη, καὶ χρέος μου ἦτον νὰ ζητήσω τὴν λύσιν του ἀνίσως ἔξω.

— Ἄλλὰ πρέπει, πρέπει νὰ ζήσης, ἀνέκραξεν, ἐναγκαλιζόμενος αὐτόν, ὁ Βοράτης. Ζήτησον τὴν χάριν διὰ νὰ ζήσης.

— Ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ ζήσω, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοδίνης μὲ ζωηρότητα, ὅτι ἔχω λόγον νὰ τὸ ἐπιθυμῶ, τὸ ἤκουσας. Ἄλλὰ θέλεις νὰ προσάψω ἐγὼ αὐτὸς εἰς τὸν πόδα μου καὶ νὰ σύρω δι' ὅλης μου τῆς ζωῆς τὴν σφαῖραν τῆς ἀτιμίας; Θέλεις νὰ προσφέρω εἰς τὴν Ἀγγελικὴν ὄνομα δι' ὃ νὰ ἐρυθριᾷ; Θέλεις ὁ κόσμος νὰ μὲ δακτυλοδεικτῇ ὡς νέον Κᾶϊν, ὃν ἡμνήστευσεν ἡ Κυβέρνησις, εἰς τὴν ἀνανδρείαν μου χαρισθεῖσα, ἀλλ' ὃν ὁ θεὸς δὲν θέλει ἀμνηστεύσει ποτέ; Οἱ δικασταὶ ἠπατημένοι μ' ἐκήρυξαν ἐνοχόν· ἔχουσι τὴν δύναμιν, ὡς μὲ θανατώσωσιν. Ἄλλ' ἐνοχος δὲν εἶμαι, καὶ διὰ τοιαύτης αἰσχροῦς ὁμολογίας δὲν θὰ ἐξαγοράσω ποτὲ τὴν ζωὴν μου. Χάριν δὲν θὰ ζητήσω.

Ὁ Βοράτης ἤρπασε τοῦ Ῥοδίνου τὴν χεῖρα καὶ τὴν ἐσφιγγεν εἰς τὰς ἐδικὰς του, χύμων κρουνούς δακρῶν.

— Ἔστω, μὴ ζητῆς λοιπὸν χάριν, ζήτησε δικαιοσύνην λοιπὸν. Ἄν ἔχῃς τὴν ἐλάχιστην ἀγάπην δι' ἐμέ, σὴν ἐλάχιστην εὐσπλαγγίαν διὰ . . . τὴν Ἀγγελικὴν, φρόντισε, φρόντισε διὰ τὴν σωτηρίαν σου. Δός μοι τὴν ἀναφορὰν σου, καὶ δὲν θέλω ἀφήσει θύραν ἀκρουστον, λίθον ἀκίνητον, καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἀκόμη ἐπὶ τῆς γῆς αἰδῶς δικαιοσύνης, θέλεις σωθῆ.

Ὁ Ῥοδίνης λοιπὸν, δυσωπηθεὶς μέχρι τέλους, ἔγραψε τὴν ἀναφορὰν του, ἀλλ' εἰς ὑφὸς πολὺ διαφέρον τῶν συνήθων αἰτήσεων χάριτος. Ἐλεγε δὲ ὅτι, ἐπειδὴ εἶναι ἀθῶος τοῦ ἐγκλήματος δι' ὃ κατεδικάσθη, ζητεῖ ν' ἀκυρωθῇ ἡ καταδίκη του. Ὁ δὲ Βοράτης ἔλαβε τὸ ἔγγραφο τοῦτο, καὶ ἀπῆλθεν ἐν τῷ ἅμα ὅπως τὸ παρουσίαση. Ἐπιζῶν νὰ συμπληρώσῃ διὰ τῶν λόγων του τὰς ἐλλείψεις αὐτοῦ.

Παρακολουθήσαντες μέχρι ἐδῶ τὸν Ῥοδίνην, ἠναγκάσθημεν νὰ παραμελήσωμεν τὸ χαριέστερον τῶν προσώπων τοῦ ἡμετέρου δράματος, τὴν Ἀγγελικὴν. Ἡ καρδιά τῆς, ἣν εἶχεν ἀλγεινῶς συστειλεῖ ἡ διαγωγὴ τοῦ Ῥοδίνου, ὅταν εἰς τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας τῆς οὐδὲ κἄν ἠθέλησε νὰ προσέξῃ εἰς τῆς Βεγγάλης τὸ ἀγαπητὸν ῥόδον, ἀνεπετάσθη εἰς τὸ αἴθρημα τῆς εὐδαιμονίας ὡς τὸ ἄνθος ἐκεῖνο εἰς τὴν ἐαρινὴν πνοὴν τοῦ ζεφύρου, ὅταν ὁ κόμης ἔθηκε τὴν χεῖρά τῆς εἰς τοῦ Ῥοδίνου τὴν χεῖρα. Μὲ ἐρύθημα δ' εἰς τὰς παρεΐας καὶ μὲ μειδιάμα εἰς τὰ χεῖλη, ἐβάδιζε πλησίον τοῦ μνηστῆρός τῆς, ὅταν μετὰ ταῦτα ἐπέστρεφον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς τῆς, ἣ ἴστατο παρ' αὐτὸν εἰς τὸν ἐξώστην ἀρ' οὗ ἐπέστρεψαν, καὶ ἤκουε τοὺς φλογεροὺς λόγους του. Τὸ ἤμισυ τῆς νυκτὸς καὶ ἐπέκεινα παρῆλθεν εἰς ψιθυρισμοὺς ἀμοιβαίων ὁρκῶν, ἐλπίδας, ὑποσχέσεις καὶ σχέδια μακρὰς εὐτυχίας, ἀψηφούσης τὰς περιστάσεις, διότι ἡ εὐτυχία τῶν ἦτον ὁ καρπὸς τῆς ἀγάπης τῶν ἧτις ἦτον κρείττων τῶν περιστάσεων, καὶ οὐδεμία περίστασις ἤθελε τοῦ λοιποῦ τοὺς χωρίσει, ὡς οὐδ' αὐτὸς ὁ θάνατος ἐδύνατο νὰ διαιρέσῃ τὰς ἀδιαλύτως συνδεδεμένας ψυχὰς τῶν. Καὶ ὅταν παρῆλθε τὸ μετονύκτιον, καὶ ὁ Ῥοδίνης κατ' ἐρασιῶν ἔθος μυριάκις τὰ αὐτὰ ἐπαναλαμβάνων δι' ἄλλων λέξεων, ἀνεχώρησε τέλος, ἡ φαντασία καὶ ἡ καρδιά τῆς Ἀγγελικῆς, ἄγρυπνοι ἀμφοτέραι μέχρι τῆς αὐγῆς, ἐξηκολούθησαν δραστηρίως στρέφουσαι τὸ λαμπρὸν τοῦ μέλλοντός τῆς καλλιδοσκόπιον, ἐν ᾧ πάντα τὰ ἄνθη, ὅσα εὖνους τύχη ἐπιχέει εἰς τῶν ἐκλεκτῶν τῆς τὴν κεφαλὴν, συνεπλέκοντο εἰς ποικίλους στεφάνους, καὶ μεταξὺ τῶν εὐαρέστων εἰκόνων αἵτινες τῇ προσεμειδίῳ, πρέπει, ἂν θηρεῦωμεν τοῦ ἱστορικοῦ τὴν ἀλήθειαν, νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἐσχάτη δὲν ἦτον ἡ τῆς ὀλοχρύσου νυμφικῆς τῆς στολῆς, καὶ ἐπέκεινα τοῦ λεπτοῦ ἐμεινεν ἐκλέγουσα τὸ ὕφασμα, μελετῶσα τὸ σχῆμα, σχεδιάζουσα τὰ ποικίλιμα.

Τὴν δ' αὐγὴν, ὅταν ἐξύπνησεν, ἡ μᾶλλον ὅταν ἠγέρθη, διότι δὲν ἐξυπνᾷ ὅστις δὲν ἐκοιμήθη, ἡ ἐκλογὴ τοῦ ὕφασματος εἶχε γίνει. Ἄλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶχεν ἀντηχῆσαι εἰς Ἀργαστόλιον ὁ νεκρικός κώδων τοῦ κόμητος Διονυσίου, καὶ ἡ Ἀγγελικὴ ἀντὶ νυμφικῆς, πένθιμον ἐνεδύθη στολήν. Ἀφ' οὗ ὅμως ἔμεινε τρεῖς ὀλοκλήρους ἡμέρας βεβουθισμένη εἰς δάκρυα διὰ τὸν θάνατον τοῦ σεβαστοῦ φίλου τοῦ τε πατρὸς καὶ τοῦ μνηστῆρός τῆς, καὶ διὰ τούτου τὴν ἀπουσίαν, τὴν τετάρτην, πρὸς διασκέδασιν τῆς θλίψεώς τῆς, ἤρχισε νὰ κεντᾷ τὸ ἐκλεχθὲν ὕφασμα, εὐδαίμων ὅτι καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Ῥοδίνου ἠσχολεῖτο εἰς ἔργον ἀναφερόμενον εἰς αὐτόν.

Τὴν μετάκλησιν καὶ τὸν φυλακισμόν τοῦ Ῥοδίνου ὁ Βοράτης ἐκρυφεν ὅσον ἐδυνήθη ἀπὸ τῆν θυγατέρα του, διαφόρους πρὸς αὐτὴν ἐφευρίσκων δικαιολογίας διὰ τὴν παράτασιν τῆς ἀπουσίας του. Τέλος, μὴ δυνάμενος νὰ τῇ ἀποκρύψῃ ἐντελῶς τὴν ἀλήθειαν, τῇ εἶπεν, ὅτι ἐφθασεν ὁ Ῥοδίνης εἰς Κεφαλληνίαν, ἀλλ'

ὅτι, ἐπειδὴ γίνονται αὐστηραὶ ἐξετάσεις περὶ τῆς δολοφονίας τοῦ Κόμητος, τὸ δικαστήριον, ἐλπίζον νὰ φωτισθῇ πρὸ πάντων ἀπὸ αὐτὸν. ὡς σύνοικον καὶ φίλον τοῦ γέροντος, διέταξε νὰ μὴ κοινωῖσῃ αὐτὸς μετ' οὐδενὸς μέχρις οὗ περατωθῇ ἡ ἐξέτασις, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐδύνατο νὰ ἔλθῃ ὁ Ῥοδίτης νὰ τοὺς ἰδῇ.

Ἡ Ἀγγελικὴ, ἀνασχιρτήσασα εἰς τὴν πρώτην λέξιν ἦν ὁ πατὴρ τῆς ἐπρόφωρον, ἔμεινεν ὡς νενεκρωμένη εἰς τὴν τελευταίαν εἰδήσιν, καὶ ἤρχισεν ἀκουσίως νὰ κλαίῃ· ἀλλ' ἐνόησασα ὅτι τὰ δάκρυά της ἦσαν παιδαριώδη, ἐπράυνθη, καὶ ἀπεράσισε νὰ περιμείνῃ καρτερικῶς μέχρις οὗ περατωθῇ ἡ ἐξέτασις. Ὡς πέρας δὲ τῆς ἐξετάσεως ἐξελάμβανε τὴν δικασίμον ἡμέραν, διότι ὁ πατὴρ τῆς, μὴ ἀμφιβάλλων ὅτι θέλει ἀπολυθῆ ὁ Ῥοδίτης, αὐτὴν τῆ εἶχε προσδιορίσει ἐν πεποιθῆσει τὴν προβεσμίαν. Ἡ Ἀγγελικὴ ἐμέτρα τὰς ἡμέρας, τὰς ὥρας καὶ τὰς σιγμὰς μετὰ νευρικῆς ἀνησυχίας, καὶ ὅταν ἔμαθεν ὅτι ἡ ἡμέρα τέλος ἐπέστη, τὸ βλέμμα προσηλωμένον εἰς τὸν ἥλιον, ἀνεμέτρα τὴν πορείαν του, καὶ ἤλεγχε μὲ δυσαρέσκειαν τὴν βραδύτητά του.

Τέλος περὶ τὴν ἐσπέραν ἤκουσε θόρυβον εἰς τὴν κλίμακα, καὶ ἐπέταξε μᾶλλον ἢ ὅτι ἔτρεξε πρὸς αὐτήν. Ἀλλ' ἀντὶ νὰ ἰδῇ, ὡς ἤλπιζε, τὸν Ῥοδίτην πετερούμενον ὑπὸ τῆς χαρᾶς, ἀπήντησεν αἴφνης τὸν πατέρα τῆς ὠχρὸν καὶ ἀκίνητον, καὶ ὑπὸ τεσσάρων ἀνδρῶν φερόμενον. Τὸ αἷμά της ὄλον συνεστάλη εἰς τὴν καρδίαν της. Ἦρπασε τὴν προχοῖδα νὰ βρέξῃ τὸ μέτωπόν του, καὶ αἱ χεῖρές της ἔτρεμον, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ τὴν ἀφήσῃ, καὶ ἐκινδύνευσε νὰ πέσῃ πλησίον του ἀπνους ὡς αὐτὸς, διότι ἠσθάνετο ὅτι τοῦ πατρός της ἡ λειποθυμία ἦτον κακῶν ἀγγελος. Ὡς δὲ οὗτος συνῆλθε, λαβὼν τὰς ἀναγκαίας περιποιήσεις,

— Πάτερ! ἔκραξε ῥιφθεῖσα εἰς τὰς ἀγκαλὰς του καὶ χύνουσα δακρύων κρουνούς, πάτερ! συνέθη μέγα δυσύχημα!

Ὁ δὲ Βοράτης, ἀπόρασιν ἔχων ν' ἀναχωρήσῃ ὅπως ἐπιμεληθῇ περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ φίλου του, ἠσθάνετο ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ φθάσῃ ἐπὶ τῆς ἀπουσίας τοῦ μέχρι τῆς θυγατρὸς του ἡ τρομερὰ ἀγγελία, καὶ ὅτι προτιμότερον εἶναι ἀπὸ τὴν χεῖρά του μᾶλλον ἢ ἀπὸ ἄλλου χεῖρα νὰ δεχθῇ τὸ ἀπευκταῖον ποτήριον, διότι αὐτὸς καὶ ἠθέλε δοκιμάσει νὰ κολάσῃ, εἰ δυνατόν, τὴν θανατηφόρον πικρίαν του.

— Κόρη μου, ἀπεκρίθη, ὁ βίος οὗτος εἶναι πάλῃ διηκεῖς, καὶ μόνον οἱ ἰσχυροὶ τὴν καρδίαν ἀντέχουσιν εἰς αὐτόν. Ἡμεῖς δὲν τὸν ἐκλέγομεν, κόρη μου, μᾶς δίδεται μὲ ὄλας τὰς ἀπολαύσεις καὶ μὲ ὄλας τὰς συμφορὰς του, καὶ πρέπει νὰ τὸν δεχώμεθα ὁποῖος μᾶς δίδεται, καὶ ἕκαστος γογγυσμὸς εἶναι ἀσέβεια. Ἐπειτα, φιλότατη Ἀγγελικὴ, πολλὰ φαινόμενα δυστυχῆματα μᾶς στέλλονται μόνον ὡς δοκιμασίαι τῆς πίστεως καὶ τῆς καρτερίας μας, καὶ ἂν ὑποστῶμεν αὐτὰς γενναίως, ἀποβαίνουσι πολλάκις εἰς χαρὰν καὶ εἰς ἀμοιβὴν μας. Πᾶν νέφος, κόρη μου, δὲν φέρει πάντοτε κεραυνόν· πολλάκις καὶ ὄμβρον ζωογονοῦντα. Καὶ τώρα φοβερόν τι φαινόμενον δυστυχίας ἐπικρέμαται ἐφ' ἡμῶν . . .

— Τί πάτερ; τί; λέγε.

— Ἀλλ' εἶναι φαινόμενον μόνον. Ἀναχωρῶ ἀπόψε ἀμέσως, καὶ ἔχω πεποιθήσιν, ἔχω θετικὴν βεβαιότητα, ὅτι θέλω διασῶσει τὸν Ῥοδίτην, ὃν ἡ εὐθεῖα ἀπατηθέντων δικαστῶν . . . ἐκήρυξεν ἔνοχον.

— Ἐνοχον! ἔνοχον! ὦ θεέ μου, ἔνοχον! Καί τίνος τὸν ἐκήρυξαν ἔνοχον;

— Τί μᾶς μέλλει πῶς καὶ τί αὐτοὶ ἐφλυάρησαν; Μήπως ἡ τύχη μας εἶν' ἐγκαταλειμμένη εἰς χεῖρας αὐτῶν; ἐπρόσθεσεν ὁ Βοράτης, ὀλίγον ὑπερηφάν τῆς ἀληθείας τὰ ὄρια, ὅπως τὴν καθουχάσῃ. Ἀπέρχομαι πρὸς τοὺς ἀνωτέρους αὐτῶν, τοὺς ἔχοντας καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατόν μας εἰς χεῖράς των. Ἐκείνοι θ' ἀποδώσωσι δικαιοσύνην εἰς τὸν ἀθῶον, καὶ θὰ τὸν σώσωσιν.

— Πάτερ! εἰς θάνατον κατεδικάσαν τὸν Ῥοδίτην! ἔκραξεν ἡ Ἀγγελικὴ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς διεστάλησαν σπιθαμιαῖοι, καὶ μὲ τὰς δύο χεῖράς της κρατοῦσα τοὺς μῆνιγγάς της, ἐν ᾧ πᾶσα χροιά ἀπεσύρθη τῶν παρεῖων της, ἐφαίνετο ὡς τὸ ἄγαλμα τῆς φρίκης ἡ τῆς παραφροσύνης.

— Θὰ μείνουν κατησχυμένοι, ὅταν μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπιστρέψας, τὸν ἐξάξω θριαμβευτικῶς τῆς φυλακῆς του.

— Εἰς τὴν φυλακὴν λοιπὸν τὸν ἔχουσιν, ἔκραξεν ἡ Ἀγγελικὴ, εἰς τὴν συναίσθησιν ἑαυτῆς ἀνακληθεῖσα ὑπὸ τῶν τελευταίων λόγων τοῦ πατρός της. Πάτερ, φέρε με εἰς τὴν φυλακὴν του. Ὅταν, θῦμα ἀθῶον, ἐκεῖνος ἄγεται εἰς τὸν θάνατον, ἡ θέσις τῆς μνηστῆς του εἶναι πλησίον του.

— Ἀλλὰ, ἄφρον παιδίον, σοὶ λέγω ὅτι ἀπέρχομαι διὰ νὰ τὸν σώσω. Εἶναι ἀθῶος, καὶ δὲν ζῶμεν εἰς αἰῶνα ὅταν ἡ ἀθωότης δύναται νὰ μείνῃ ἀνεκτίμητος καὶ ἀδικαίωτος (καὶ πάλιν ἐβρίσκειν εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς ἀληθείας πρόσθετον παρηγορίας σταθμόν). Μένε ἡσυχος. Ὅταν ἐπιστρέψω, σ' ὑπόσχομαι νὰ με συνοδεύσῃ εἰς τὴν φυλακὴν του, καὶ νὰ εἶσαι σὺ ἥτις θὰ λύσῃς τὰ δεσμά του.

— Μοὶ τὸ ὑπόσχεσαι, πάτερ, μοὶ τὸ ὑπόσχεσαι λοιπὸν! Ὅταν ἐπιστρέψῃς θὰ σὲ συνοδεύσω εἰς τὴν φυλακὴν του; « Ἄν τύχη λύπη ἢ χαρὰ » μοὶ τὸ ὑπόσχεσαι;

— « Ἄν τύχη λύπη ἢ χαρὰ » σοὶ τὸ ὑπόσχομαι, ἀλλ' ἡσύχασε.

— Ἀπελθε λοιπὸν, οὐδὲ λεπτόν μὴ ἀργῆς, καὶ ὁ θεὸς νὰ κατευδῶσῃ τὰ διαθήματά σου. Ἀλλὰ τότε, πάτερ, θὰ ἐπιστρέψῃς;

— Ταχύτερον ἢ ἀργότερον, δὲν ἤξεύρω, ἀλλ' ὑπὲρ τὰς ἑξ ἑβδομάδας ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δὲν δύναμαι νὰ χρονοτριβήσω, εἶπεν ὁ Βοράτης, κλίνων τὴν κεφαλὴν μελαγχολικῶς πρὸς τὴν γῆν.

— Ἐξ ἑβδομάδας! ὦ θεέ μου, ἀνέκραξε ἡ κόρη του. Καὶ ζῆ ἄνθρωπος ἑξ ἑβδομάδας μὲ σύντροφον τοσαύτην ἀνησυχίαν; Ἔστω, θὰ προσπαθῶ.

Ἀλλ' ἡ Ἀγγελικὴ ἔζητε τὰς ἑξ ἑβδομάδας, ἔζησεν ἑκατον λεπτόν τῶν ἑξ ἑβδομάδων, διότι ἕκαστον ἦτον ἔγκυον αἰσθημάτων ἀρκούντων ὅπως πληρώσωσιν ὄλη κληρα ἔτη ἄλλης ζωῆς. Ὅλη δὲ ἡ ζωτικὴ ἐνέργεια ἐστὶν

τερικῶς μόνον ἐγένετο καὶ ἐξωτερικῶς ὀλίγον ἐπροδίδετο. Χωρὶς ἡ ἀποθήκη τὰς μελανὰς ἐσθῆτας ἃς εἶχεν ἐνδύθη διὰ τὸν θάνατον τοῦ κόμητος Διονυσίου, ἐξηκολούθει ἡ Ἀγγελικὴ κεντῶσα τὸ νυμφικὸν κάλυμμά της· ἀλλ' εἰς πολλὰ μέρη κηλίδες ἐμίαινον τὰ ποικίλιατα, κηλίδες ἀπὸ σταγόνας δακρῶν, διότι ἀφ' οὗτου ἠγεώχθησαν αἱ πηγαὶ τῶν δακρῶν της, δὲν ἐκλείσθησαν πλέον.

Τέλος κατὰ τὴν αὐγὴν τῆς τελευταίας ἡμέρας τῶν ἐξ ἑβδομάδων, τὸ βλέμμα της ἀδιακόπως βυθιζόμενον εἰς τὸν ἀπόστατον τῶν θαλασσῶν ὀρίζοντα, ἀνεκάλυψε λευκὸν σημεῖον εἰς τὴν ἄκραν αὐτοῦ, καὶ σφοδρὸς παλμὸς τῆς καρδίας της τῇ εἶπεν ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ πλοῖον τὸ περιέχον τοῦ Ῥοδίνου τὴν τύχην. Τὸ σημεῖον δ' ἐμεγαλύνετο καθ' ὅσον ἡ ἡμέρα προῦχώρει, καὶ μετὰ τοῦ ἡλίου τὴν δύσιν μέγα πλοῖον ἠγχυροβόλησεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἀργοστολίου, καὶ ἐξ αὐτοῦ κατέβη ὁ Βοράτης.

Εἰς τὴν αὐλείαν πύλην τοῦ οἴκου τὸν περιέμενον ἡ Ἀγγελικὴ, καὶ ἅμα τὸν εἶδεν, ἐβρίβθη εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Πάτερ, ἀνέκραξε, πάτερ ἐσώθη! νὰ ὑπάγωμεν, ἃς ὑπάγωμεν νὰ λύσωμεν τὰ δεσμά του.

Ἄλλὰ τότε ἠσθάνθη τὰς χεῖράς της βρεχομένας ἀπὸ δάκρυα καταβρέοντα ἀπὸ τοῦ πατρὸς της τοὺς ὀφθαλμούς· τότε ἤκουσεν ὀλοφυρμὸν ὡς παιδίου ἐξερχόμενον ἀπὸ τὸ στήθος του, καὶ τότε ἀναβλέψασα, παρετήρησε πρῶτον ὅτι τὸ μέτωπόν του ἐσκάφη ἀπὸ ῥυτίδας γήρωε, ὅτι ἡ κόμη του ἦτον πολιὰ, ὡς, ἐπὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἑβδομάδων, τεσσαράκοντα χειμῶνες ἂν εἶχον σωρευθῆ ἐπ' αὐτῆς.

— Ἄ! ἐνωῶ, εἶπε, θὰ τὸν φονεύσουν! ὦ φρίκη! ὦ φρίκη!

Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν λέξιν ἐξέπνευσεν ἡ φωνὴ της, καὶ ἡ κεφαλὴ της ἐκλίεν εἰς τὸ στήθος τοῦ πατρὸς της ὡς κρίνον ὑπὸ καταϊγίδος θλασθὲν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐκλείσθησαν.

Τῷ ὄντι ἡ ἔκθεσις τοῦ δικαστηρίου οὐδεμίαν παρεδέχετο ἐλαφρυντικὴν περίστασιν, ἐξεφράζετο μάλιστα αὐστηρότατα κατὰ τοῦ διπλοῦ ἐγκλήματος, ἐπιβαρυνομένου ὑπὸ μελαίνης ἀχαριστίας· ὥστε, μὴ ἔλας τὰς προσπάθειάς τοῦ Βοράτου, οὐδεὶς εὗρεθῆ λόγος πρὸς ἀπονομὴν χάριτος, ὅτε μάλιστα καὶ ἡ περὶ αὐτῆς αἴτησις ἦτον ἀσθενεστάτη, καὶ μᾶλλον ἐφαίνετο ἀπεσκληρυμμένου κάκούργου αὐθάδης πρόκλησις.

— Γενναϊότης, ἔλεγεν ὁ Βοράτης, ἐναγκαλιζόμενος αὐτὴν, καὶ χορηγῶν τὴν ἀναγκαίαν θεραπείαν. Γενναϊότης, κόρη μου. Ἄς ὑπομείνωμεν τὸ μαρτύριον, καὶ ὁ θεὸς, ὅστις μᾶς τὸ στέλλει, θέλει μᾶς δώσει, ἂν ὄχι εἰς ταύτην, εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν καὶ τὸν στέφανόν του.

— Ναι, γενναϊότης! εἶπεν ἡ Ἀγγελικὴ, ἀνοίξασα τοὺς ὀφθαλμούς, ἰδοὺ εἶμαι γενναία, ὦ πάτερ. Ἐλθέ, ἃς ὑπάγωμεν εἰς τὴν φυλακὴν.

— Εἰς τὴν φυλακὴν; τί λέγεις, Ἀγγελικὴ μου! Μὴ ζητῆς τὴν τρομερὰν συνέντευξιν· οὔτε ἀνδρὸς καρδία δὲν δύνανται εἰς αὐτὴν νὰ ἀνθέξῃ.

— Μοὶ εἶπες, πάτερ, « ἂν ἔλθῃ λύπη ἢ χαρὰ » πῶς θὰ μὲ φέρῃς εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Ῥοδίνου. Ἰδοὺ ἤλθεν ἡμέρα λύπης, καθ' ἣν ἡ δυστυχία κατέβη ὡς μελανὴ ἄρπυια, καθ' ἣν ἡ γῆ ἐγινε σκοτεινὴ ἄβυσσος, καθ' ἣν ὁ οὐρανὸς αἰνδρόνῃ νεκρώσιμος. Ἄς μὴ χρονοτριβῶμεν, πάτερ. Ἡ φυλακὴ του εἶναι ἀκόμη τὸ μόνον εὐήλιον σημεῖον ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὴν φυλακὴν του.

— Ἀγγελικὴ μου, τὸ θέαμα ἐκεῖνο δὲν εἶναι θέαμα διὰ σέ, ἡ φυλακὴ δὲν εἶναι διὰ σέ θέσις. Ζήτησε, δυστυχῆς μου κόρη, παρηγορίαν εἰς τὴν ὀρησκίαν.

— Πάτερ, εἶπεν ἡ Ἀγγελικὴ, ἃς μὲ συγχωρήσῃ ὁ θεὸς ἐὰν βλασφημῶ, ἀλλ' αἰσθάνομαι, ὅτι ὑπάρχουσι θλίψεις ὑπέρταται, πρὸς ἃς καὶ ἡ ὀρησκία εἶναι ἀνίσχυρος. Ἡ θέσις μου εἶναι τοῦ λοιποῦ ὅπου εὕρισκεται ὁ μνηστὴρ μου, εἰς τὴν φυλακὴν ἐν ὧσιν εἶναι εἰς τὴν φυλακὴν, εἰς τὸν τάφον του ἔταν καταβῆ εἰς τὸν τάφον. Ἐν θέαμα ὑπάρχει ἀκόμη διὰ τοὺς ὀφθαλμούς μου, τὸ θέαμα τοῦ θανάτου του, καὶ μετ' ἐκεῖνο θὰ κλεισθῶσιν εἰς πᾶν ἄλλο θέαμα.

— Ἀγγελικὴ μου, Ἀγγελικὴ μου, ἀνέκραξεν ὁ Βοράτης, σφίγγων αὐτὴν εἰς τὸ στήθος του, μὴ θέλῃς νὰ μὲ φονεύσῃς. Δός μοι ὑπόσχου εἰς τὸν ὅτι θὰ παλαίσῃς καὶ θὰ ὑπομείνῃς ὡς κόρη γενναία.

— Ἄς μὴ σπαταλῶμεν τὰς πολυτίμους στιγμὰς, εἶπεν ἐντόνως ἡ Ἀγγελικὴ. Φέρε με εἰς τὴν φυλακὴν, νὰ μὴ ἀποθάνω ἐδῶ ἀπὸ ἀπελπισίαν, ἢ νὰ μὴ παρραφρονήσω καταρωμένη τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεώς μου, καὶ ὑπόσχομαι, ὑπόσχομαι ὅτι θέλεις.

Ὁ Βοράτης ἠσθάνθη ὅτι ὁ κίνδυνος ἦτον μείζων ἂν ἀνθίστατο εἰς τὴν θέλησίν της ἢ ἂν ἐνέδιδε, καὶ μὲ σπαραττομένην καρδίαν τὴν ὠδήγησε πρὸς τὴν εἰρκτὴν, καὶ ζητήσας τὴν ἄδειαν νὰ ἰδῇ τὸν κατὰδικον, εἰσῆλθεν ὅταν εἶχεν ἐπέλθει ἤδη ἡ νύξ.

Ὁ δὲ Ῥοδίνης, ὅστις ἠγνοεῖ ἀκόμη τὴν τύχην του καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς ἀναφορᾶς του, ὅταν εἶδεν ἀνοιχθεῖσαν τὴν θύραν, καὶ εἰσελθόντα τὸν Βοράτην μετὰ τῆς θυγατρὸς του, ἠγέρθη τῆς ἀχυρίνης του κλίνης, καὶ ἔδραμε πρὸς αὐτοὺς. Λαβὼν δὲ τὰς χεῖράς των,

— Ἦλθατε τέλος πάντων, ἔκραξεν, ἤλθατε, σᾶς βλέπω πάλιν! ὦ φίλοι μου, σᾶς εὐχαριστῶ. Ἰδοὺ ἡ εὐτυχεστέρα τῆς ζωῆς μου στιγμὴ. ὦ μακρὰν σᾶς πόσας ἔζησα ὠχρὰς ὥρας μακρυτέρας τῆς αἰωνιότητος τοῦ θανάτου! Πῶς μονότονοι ἤρχοντο καὶ πῶς πένθιμοι παρήρχοντο αἱ ἡμέραι! Τὸ μόνον προσηλοῦν με ἀντικείμενον ἦτον εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ χρυσοῦς Ἐσπερος, ὅταν ἀνέτελλεν εἰς τὸν στενὸν μου ὀρίζοντα, διότι ἡ παραφερομένη καρδία μου μ' ἐπειθε, φιλτάτη Ἀγγελικὴ, ὅτι εἰς τὰς ἀκτίνας του ἐβλεπον καθ' ἐσπέραν τὸ βλέμμα σου μειδιῶν. Καὶ τώρα εἰς αὐτὸν εἶχον προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ὁ νοῦς μου ἐπέτα πρὸς σᾶς εἰς τὰ πτερὰ τῆς ἐλευθερίας, ὅταν ἐμβήκατε, φίλοι, φέροντές μοι αὐτῆς τὸ οὐράνιον δῶρον. Ἀπὸ τοῦ στόματός σᾶς τὸ δέχομαι, διπλασίως φίλον. Σὺ, πάτερ, διὰ τῶν ἀγώνων σου μοὶ τὸ ἐξηγόρασας· σὺ, φιλτάτη Ἀγγελικὴ, ἐρχεσαι πρὸς ἐμὲ ὡς ἄγγελος τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ Ἀγγελικὴ εἰς τοὺς λόγους τούτους ἐκάλυψε

τὸ πρόσωπόν της μὲ τὰς δύο της χεῖρας, καὶ ἤρ-
χισε σφοδρῶς νὰ ὀλοφύρηται· ὁ δὲ Βοράτης, λαβὼν
ἐκ τῆς χειρὸς τὸν Ῥοδίην,

— Ἡ ἐλευθερία, φίλε, τῷ εἶπεν, ἡ ἐλευθερία δὲν
κατοικεῖ εἰς τῆς γῆς τὸν βόρβορον, ὅπου κυλινδεῖται ἡ
ἀδικία, ὅπου βόσκει ἡ κακία, ὅπου διώκεται καὶ πάσχει
ἀθώοις. Ἡ ἐλευθερία κατοικεῖ εἰς τὸν οὐρανόν.
Εὐδαίμων ὅστις, πρὶν διαπορευθῆ ἔλθῃ ταύτην τὴν
θλιβεράν τοῦ κλυθμῶνος κοιλάδα, πρὶν πῖν ὄλον τὸ
ἀποτρόπαιον ποτήριον τῆς ζωῆς μέχρι τοῦ πυθ-
μένους αὐτοῦ, δυνήθη ν' ἀναπτρωθῆ πρὸς τὸν ἐντελέ-
σειον κόσμον· ἐκεῖνος εἶναι ἐλεύθερος. Εὐδαίμων ἐκεῖ-
νος ἐξ ἡμῶν ὃν ἤθελε πρῶτον καλέσει ὁ θεὸς εἰς τοὺς
κόλπους του, καὶ δυστυχεῖς ὅσοι λησμονηθῶμεν ὀπίσω!

Καὶ ταῦτα ἔλεγε μὲ φωνὴν τρέμουσαν καὶ πλήρη
δακρῶν· ὥστε ὁ Ῥοδίης μετὰ μεγίστης ἐκπλήξεως ἔ-
βλεπεν ἀλληλοδιαδόχως τὸν Βοράτην καὶ τὴν θυγατέρα
του, μὴ ἐννοῶν τί ἤθελον οἱ μελαγχολικοὶ οὗτοι λό-
γοι καὶ αἱ ὑπερβολικαὶ ἐκεῖναι ἐνδείξεις τῆς θλίψεως,
ὅτε ἤρχοντο φέροντές τῳ χαρᾶς εὐαγγελίον.

Ἄλλ' ὡς ἵνα λύσῃ τὴν ἀπορίαν του, εἰσῆλθε κατ'
αὐτὴν τὴν στιγμήν ὁ δεσμοφύλαξ, συνοδευόμενος ὑπὸ
ἱερέως.

— Κύριε, εἶπε πρὸς τὸν Ῥοδίην, σὰς ἔφερα τὴν
σεβασμιοτήτά του. Ἴσως εἰς τὰς στιγμὰς ταύτας
ἔχετε ἀνάγκη τῆς βοηθείας του· διότι μοὶ ἐπεβλήθη
τὸ θλιβερόν καθήκον νὰ σὰς ἀναγγείλω, ὅτι ἡ ἀπό-
φασις τοῦ δικαστηρίου... ἐπεκυρώθη.

— Ἐπεκυρώθη! εἶπεν ὁ Ῥοδίης ἠσύχως. Ἐν-
νοῶ. Σὰς εὐχαριστῶ, κύριε, διὰ τὴν φιλάνθρωπον
πρόνοιάν σας. Ἐντὸς ὀλίγου θέλω προσφύγει εἰς τὴν
πνευματικὴν ἐπικουρίαν τοῦ ἀγίου πατρὸς. Στείλατέ
μοι μελάνην, παρακαλῶ, κονδύλιον καὶ χαρτίον.

Ὁ δεσμοφύλαξ ἐξῆλθεν, ὁ δὲ Ῥοδίης, λαβὼν τῆς
νεᾶς τὴν χεῖρα,

— Ἀγγελικὴ, τῇ εἶπεν, ἤκουσας τί ἔλεγεν ὁ πα-
τήρ σου. Εὐδαίμων ὅστις ἐγκαταλείψῃ τὸν κόσμον
τούτον τῆς διαφθορᾶς, καὶ μεταβῆ εἰς τῶν κόσμων
τὸν ἄριστον. Μὴ κλαίης, φίλη. Μακάριος ὅστις δύναται,
παρουσιασθεὶς εἰς τὸν πλάστην του, νὰ τῷ φέρῃ ψυ-
χὴν ἀγίην, καρδίαν ἀμόλυτον. Μὴ κλαίης. Ἡ καρ-
δία μου σπαράττεται διὰ τὸν πρόωρον χωρισμόν μου,
ἀλλὰ τί εἶναι ὁ χωρισμὸς οὗτος; εἶναι στιγμή ἐνώ-
πιον τῆς αἰωνιότητος ἣν θέλομεν συζῆσαι εἰς τοὺς
οὐρανοὺς. Ἐκεῖ θὰ σὲ περιμένω, καὶ μὲ τὰς ἀκτῖνας
τοῦ Ἑσπέρου ἡ ψυχὴ μου θὰ καταβαίνει ἐπὶ τὸ μέ-
τωπόν σου ὅταν κοιμᾶται, καὶ θὰ σ' ὀμιλεῖ περὶ ἐμοῦ
εἰς τὸ ὄναρ σου.

— Ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ κόμης Διονύσιος ἤνωσε τὰς
χεῖράς μας, ἀπεκρίθη ἐπισήμως ἡ Ἀγγελικὴ, σ' ὑπε-
σχέθη ὅτι οὔτε ἡ ζωὴ, οὔτε ὁ θάνατος δὲν θέλει τοῦ
λοιποῦ μᾶς χωρίσει. Ἴδου ἦλθεν ἡ φοβερὰ στιγμή
τῆς δοκιμασίας. Ὅχι, δὲν θὰ μὲ περιμένῃς· ἐμοῦ θὰ
βαδίσωμεν εἰς τὴν καταδίκην, καὶ ἂν οἱ ἄνθρωποι
εἰς τὴν ἀδικίαν τὴν ἀσπλαγχτίαν προσθέτοντες, δὲν
θελήσωσιν νὰ μὲ θανατώσωσιν μετὰ σοῦ, θὰ εὔρω τρό-
πον νὰ σὲ συνοδεύσω, καὶ αἱ ψυχαί μας ν' ἀναβῶσιν
ἐμοῦ εἰς τὴν αἰωνίαν των κατοικίαν.

— Ἐπὶ τῶν νεκρῶν φαίνουσιν ἄνη, εἶπεν ὁ
Ῥοδίης, λαμβάνων καὶ φιλῶν περιπαθῶς τὴν χεῖρά
της. Σὺ, φίλη, φαίνεις ἐπὶ τοῦ ταφου μου τὴν ὑπερ-
τάτην παρηγορίαν. Αἱ λέξεις αὗται πληροῦσι πᾶν
τὸ μέτρον τῆς ἐπὶ τῆς γῆς εὐτυχίας μου. Μετ' αὐτάς
ἡ ζωὴ τίποτε δὲν μοὶ χρεωστεῖ.

— Φίλε, εἶπεν ἡ κόρη, ἀφ' ὅτου ἀνεχώρησας,
ἠξέυρεις ποῖα ἦτον ἡ ἀσχολία μου; Ὅλην τὴν ἡμέ-
ραν ἐκέντων τὸ νυμφικὸν φόρεμά μου, καὶ καθ' ἔσπέ-
ραν ἐπότιζον τὰ ῥόδα τῆς Βεγγάλης. Αὔριον, πάτερ,
ἐπρόσθεσε μὲ πικρὸν μειδιάμα, θὰ εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ
γάμου μου. Σὲ παρακαλῶ, μὴ μ' ἀρνηθῆς ταύτην τὴν
χάριν, νὰ μ' ἐνδύσῃς τὸ νυμφικὸν φόρεμά μου, καὶ
νὰ στέψῃς τὴν κεφαλὴν μου μὲ τῆς Βεγγάλης τὰ ῥόδα.

Ὁ δὲ Βοράτης δὲν εἶδυτο ν' ἀνθέξῃ περαιτέρω εἰς
τὴν σκητὴν ταύτην· ἡ καρδία του ἐκινδύνευε νὰ διαβ-
ραγῆ. Πισθεῖς δὲ εἰς τὸν τράχηλον τῆς θυγατρὸς
του, ἐκλαίεν ὡς βρέφος.

— Ἀγγελικὴ μου, θυγατερ, ἔλεγεν ὀλοφυ-
ρόμενος, πῶς σπαράττεις τοῦ πατρὸς σου τὸ στή-
θος! Ἐλθὲ, κόρη μου, ἐλθὲ ν' ἀναχωρήσωμεν. Ἡ ὥρα
παρήλθε, καὶ θὰ κλείσῃ ἡ φυλακὴ.

— Ν' ἀναχωρήσωμεν! ἔλεγεν ἡ Ἀγγελικὴ· καὶ
ποῦ ν' ἀναχωρήσωμεν, πάτερ; Ὑπάρχει δι' ἐμὲ ἄλλη
θεοσις ἐπὶ τῆς γῆς; Αὐτὴ εἶναι ἡ κατοικία μου. Ἄφες
με, πάτερ μου, εἰς αὐτήν. Ναι, θὰ μετακίησω τῷ ὄντι
αὔριον εἰς ἄλλην κατοικίαν, καὶ ἐκεῖνη θὰ εἶναι
αἰώνιος.

— ὦ θεέ μου, θεέ μου! Ἡ κεφαλὴ της ταρατ-
τεται, Ῥοδίη, ἔκραξεν ὁ δυστυχὴς πατήρ, ὡς καλῶν
αὐτὸν εἰς βοήθειαν.

— Ἀγγελικὴ, εἶπεν ὁ Ῥοδίης, βλέπων τὴν
ἐξᾶψιν τῶν αἰσθημάτων της, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν
διέτρεχε μένουσα· φιλότατη Ἀγγελικὴ, ἐνόμιζον ὅτι
μὲ μειδιῶντα θὰ μὲ προπέμψῃς τὰ χεῖλη καὶ μὲ ἐλ-
πίζουσαν τὴν καρδίαν. Ὁ σύνδεσμος τῶν ψυχῶν μας
θὰ εἶναι ὀλιγώτερον ἰσχυρὸς διότι δὲν θὰ ἐπιπροσθεῖ
τὸ θνητὸν σῶμα μεταξὺ αὐτῶν; Καὶ ὁ ἔρωσ
μας ἦτον φύσει τοσοῦτον ἐρημέρου, ὥστε νὰ
κατισχύσῃ αὐτοῦ ἡ ἀδικος ἐφαρμογὴ ἐνὸς νόμου, ἡ
ἂν ἀντ' αὐτῆς ἐπήρχετο πυροβόλου σφαῖρα, ἡ πυ-
ρετοῦ προσβολή; Ὑπόμεινον, ἀδελφὴ, καὶ ἐπίμεινον.
Μὴ δι' ἐγκλήματος ἐπιβουλεύθῃς τὴν ζωὴν σου, μή-
πως πρὸς τιμωρίαν στερηθῶμεν τῆς αἰωνίας ἐνώ-
σεως καὶ τῆς ἀτελευτήτου εὐδαιμονίας, εἰς ἣν ἀπο-
βλέπομεν πεποιθότες.

— Δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ κόψω βιαίως τῆς ζωῆς
μου τὸ νῆμα, ἐπιθύρισε ἡ Ἀγγελικὴ· θὰ διαβραγῆ
αὐτομάτως. Ἴδου, αὐτοὶ τῆς καρδίας μου οἱ παλ-
μοὶ θὰ θραύσωσιν τὸ στήθος μου ἕως αὔριον, καὶ θὰ
σὲ προλάβω, ὡς αἰσθάνομαι, εἰς τὴν οὐρανίαν μας
κατοικίαν.

— Ὑπαγεν' ἀναπαυθῆς, φίλη, εἶπεν ὁ Ῥοδίης· ἔ-
χεις ἀνάγκη ἀναπαύσεως, καὶ δέχθητι τὸν πρῶτον, καὶ
ἐπὶ τῆς γῆς τελευταῖόν μου ἀσπασμόν.

Καὶ ἐναπέθεσεν ἀδελφικὸν φίλημα εἰς τὰ χεῖλη της.

— Ν' ἀναπαυθῶ; εἶπε μειδιῶσα πενθίμως ἐκείνη.
Δὲν εἶναι βία· αὔριον θέλω ἀναπαυθῆ. Μὴ θέλῃς ν'

ἀπέλθω. Εἰς τὰς τελευταίας μας κἂν στιγμὰς μὴ θέλῃς νὰ χωρισθῶμεν.

— Ἀλλὰ πρέπει ν' ἀπέλθῃς, ἐπέμεινε λέγων ὁ πατήρ της, διότι ἤθελε νὰ τὴν ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὰς τρομερὰς ἐκείνας ἐντυπώσεις, αἵτινες ἐντὸς ὀλίγου ἤθελον τὴν φονεύσει. Ὁ Ῥοδίνης θέλει, ἔχει ἀνάγκη, νὰ μείνῃ μόνος.

— Τῷ ὄντι, φίλη τῆς καρδίας μου, εἶπεν ὁ Ῥοδίνης, ἔχω ἀνάγκη νὰ μείνω μόνος ἐπὶ τινὰς ὥρας, μόνος μὲ τὸν λειτουργὸν τοῦ θεοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα μόνος μὲ τὸν θεόν.

— Ἐλθέ, κόρη μου, εἶπεν ὁ Βοράτης, σύρων τὴν Ἀγγελικὴν πρὸς τὴν θύραν.

— Λοιπὸν χωριζόμεθα, ἔκραξεν ἡ Ἀγγελικὴ μέφωνην σπαράττουσαν τὴν καρδίαν. Ἴδου ὁ τελευταῖος ἡμῶν χωρισμός. Αὔριον ἀπὸ πρωίας, σοὶ τὸ ὑπόσχομαι, θὰ εἶμαι πλησίον σου, καὶ ἕκιοτε ποτὲ πλέον δὲν θὰ χωρισθῶμεν.

Ὁ Βοράτης ἐρρίφθη τότε εἰς τοῦ Ῥοδίνου τὰς ἀγκάλας, καὶ ἤθελε νὰ ὀμιλήσῃ, ἀλλὰ τὰ δάκρυα τῷ ἔκοψαν τὴν φωνήν.

— Τὴν μητέρα μου, τὴν δυστυχή μου μητέρα! εἶπεν ὁ Ῥοδίνης. Ἄς μὴ μαθῇ τὸν τρόπον τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ της. Ἄς πιστεύῃ ὅτι ἀσθένεια μὲ ἀνήρπασε. Παρηγόρησέ την, ἂν εἶναι δυνατόν. Εἶχε τόσην πρὸς ἐμὲ ἀγάπην! — Καὶ τώρα ὑπάγωμεν. Τὰς λοιπὰς παραγγελίας μου αὔριον.

Ὁ Βοράτης ἐξῆλθε σύρων τὴν κόρην του σχεδὸν ἀναίσθητον. Ἀλλ' ἡ Ἀγγελικὴ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν της· ἀλλ' εὐροῦσα ἀνοικτὴν τὴν θύραν τῆς γειτονικῆς των ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, εἰσῆλθεν εἰς αὐτήν, καὶ ἐρρίφθη γονυπετῆς ἐμπρὸς εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἔμεινε προσευχομένη ἕως εἰς τὴν αὐγήν.

Ὁ δὲ Ῥοδίνης, ἅμα ἔμεινε μόνος, ἔλαβε τὸν κάλαμον καὶ ἔγραψε διαθήκην, δι' ἧς κατέλειπε κληρονόμον του τὸν Βοράτην, κηρύττων ὅτι ἡ τοῦ κόμητος Ναννέτου εἶναι ἀληθῆς, καὶ ἀπαιτῶν ἀπὸ τὸν κληρονόμον του νὰ ἐπιδιώξῃ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τὴν ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος καὶ τὴν ἐπικύρωσιν αὐτῆς.

Μετὰ ταῦτα δ' ἐλθὼν πρὸς τὸν ἱερέα, ἐξωμολογήθη μετὰ πάσης ταπεινότητος, εἰπὼν ὅτι πολλὰ ἤμαρτεν ἐπὶ τῆς ζωῆς του, ἀλλ' ὅτι τοῦ ἐγκλήματος δι' ὃ κατεδικάσθη εἶναι ἀθῶος, ἂν καὶ ὁ ἱερεὺς ἐν ὀνόματι τῆς ψυχικῆς σωτηρίας του πολλάκις τὸν προέτρεψε νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἐνοχὴν του, καὶ νὰ αἰτήσῃ τὴν συγχώρησίν του ἀπὸ τὸν ἐλεῆσαντα καὶ συγχωρήσαντα τὸν ληστήν. Ἀλλ' ὅλαί αἱ συμβουλαὶ αὐταὶ κατ' οὐδὲν μετέβαλον τὴν ἐξομολόγησίν του. Μετὰ ταῦτα δ' ἐζήτησε καὶ μετέλαβε τῶν ἀγράντων μυστηρίων, καὶ ἔπειτα, ἀφοῦ ὁ ἱερεὺς ἀνεχώρησεν, ἔμεινε βεβυθισμένος καὶ αὐτὸς εἰς προσευχὴν μέχρι τῆς αὐγῆς· καὶ βεβαίως αἱ εὐχαὶ του ἀπηντήθησαν πολλάκις μὲ τὰς τῆς Ἀγγελικῆς, ἐνῶ ἀνέβαινον πρὸς τὸν θρόνον τοῦ πλάστου.

Ζ'.

Κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς ἐνάξεως τοῦ παρόντος διηγήματος εἶδαμεν πόσην κατῆφειαν ἐπροξένησεν εἰς τὴν Μαρίναν, τὴν τρυφερὰν θυγατέρα τοῦ συμβολαιογράφου Τάπα, ἡ αἰφνιδία ἀναχώρησις τοῦ κόμητος Γερασίμου, χωρὶς κἂν νὰ τῇ εἶπῃ καλὴν νύκτα, χωρὶς κἂν νὰ δοκιμάσῃ τὰ κεράσιά της. Οἱ λόγοι τοῦ πατρὸς της τὴν ἐπείσαν μὲν προσωρινῶς· ἀλλὰ διετελέσεν ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην περιμένουσα τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν, καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν περιμένουσα τὴν ἑσπέραν, ὅταν ἔπρεπε νὰ ἐπανέλθῃ ὁ Γεράσιμος, καὶ σχεδιάζουσα μὲ τινὰς δικηλικούς λόγους, μὲ τινὰς χαριέντας μορφοσμούς θὰ τῷ ἀποδείξῃ τὴν ὀργὴν της διὰ τὸν τρόπον του, καὶ ὁ πατήρ της ἄς λέγῃ.

Ἀλλὰ ἡ ἑσπέρα ἦλθε, καὶ ὁ Γεράσιμος ὄχι ὁ δὲ Τάπας, βλέπων τὰς ἀδιακόπους εἰσόδους καὶ ἐξόδους της, τὰ βλέμματά της πρὸς τὸ παράθυρον καὶ τὰς καταβάσεις της πρὸς τὴν θύραν, ἐνόησε τὴν ἀνησυχίαν της. Ὅταν λοιπὸν ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ δείπνου, καὶ ἐκάθησαν εἰς τὴν τράπεζαν,

— Φαίνεται, δούγκουε, εἶπε, κόρη μου, ὅτι τὰ κεράσιά σου θὰ τὰ φάγωμεν μόνοι μας. Ὁ Κόντε Γεράσιμος, τοῦ κακοῦ τὸν προσμένεις, δὲν ἐρχεται.

— Δὲν προσμένω ἐγὼ τὸν Γεράσιμον, εἶπεν ἡ Μαρίνα μὲ κίνημα κεφαλῆς ἐκφράζον μυστικὸν πείσμα.

— Δὲν τὸν προσμένεις; ἂ! βεραμέντε; κ' ἐγὼ ποῦ τὸ πιστεύω, ὅταν εἶδα ποῦ μ' ἄφησες νὰ προσμένω τὸ πρᾶντζο δὴ ὥραις, κ' ἔβαλες κ' ἐκεῖ τὸ τρίτο σερβίτζιο, κ' ἐκεῖ κοντὰ τὰ μεγαλύτερα κεράσια ἀπὸ τὸ περιβόλι μου. Δὲν τὸν ἐπρόσμενες δούγκουε; Τάντο μέλιο, ἐπειδὴ διὰ μερικαῖς ἡμέραις πρέπει νὰ μὴ τὸν ἀσπεττάρῃς.

— Πῶς μερικὰς ἡμέρας; ἔκραξεν ἡ Μαρίνα μὲ τόνον φωνῆς, ὅστις ἀπεδείκνυεν ὅτι τὸν ἐπερίμενον ἔξ ἐναντίας, καὶ ὅτι ἦτον ἀνήσυχος καὶ παρωργισμένη διότι δὲν τὸν ἔβλεπεν ἐρχόμενον.

— Ὁ Κόντε Γεράσιμος, ἀπεκρίθη ὁ Τάπας, εἶχε, κόρη μου, δουλειὰ πρεσάντε, πολὺ πρεσάντε, κ' ἔπρεπε νὰ πηγαίῃ. Δὲν μπορούσε νὰ χάσῃ νὰ μένο ἕνα μινούτο. Διὰ ὀλίγον καιρὸν δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ τὴν ἀφήσῃ, χωρὶς νὰ κομπρομετάρῃ ὅλα τὰ ἰντερέσσα του.

— Δι' ὀλίγον καιρὸν; καὶ πόσον καιρὸν, ἐρώτησεν ἡ Μαρίνα;

— Πόσον καιρὸν; πόσον καιρὸν; μὴ γὰρ ἤξεύρω πόσον; Δέκα ἡμέραις, δεκαπέντε ἡμέραις, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος διὰ νὰ μὴ τὴν λυπήσῃ.

— Πῶς; δεκαπέντε ἡμέρας; ἀνέκραξεν ἡ Μαρίνα ἐν ἀπελπισίᾳ.

— Τὸ ἰντερέσσο του εἶναι καὶ ἰντερέσσο σου, κἀρα μία, εἶπεν ὁ πατήρ της· ὅταν ἔλθῃ ὀπίσω· θεὰ εἶναι τότε δικός σου. Τότε θὰ γένῃς ἡ ποῖο πλοῦσια καὶ ἡ ποῖο περήφανη καὶ ἡ ποῖο παινεμένη κοντέσσα τῆς Κεφαλλονίας καὶ τῶν ἐπτά νησιῶν. Σήμερ' ἄκουσες ποῦ ἀπέθανεν ὁ γέρο κόντε; ὁ Γεράσιμος ὁ πόβερος δὲ

εἶν' ἐδῶ νὰ τοῦ κλείσῃ τὰ μάτια, μὰ κτυπᾷ μὲ κληρονομία ποῦ δὲν ἔχει τὴν δευτέρη της. Ὀλίγη πασι-ἐντὶς, καρίσσιμα. Ὅσον νὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος, ἔχε κοντολατζίονε τὰ γράμματά του.

— Ναί, εἶπεν ἡ Μαρίνα μὲ φωνὴν τεθλιμμένην, ἀν αἱ μεγάλοι του ὑποθέσεις τὸν ἀφήσουν καὶ νὰ μᾶς γράψῃ.

Ὑπεσχέθη ὁμοῦ νὰ ἔχῃ, ὡς ἐζήτηε ὁ πατήρ της, ὑπομονήν· ἀλλ' ὑπεσχέθη πρὶν μετρήσῃ τὰς δυνάμεις της, διότι ἡ ἀνυπομονησία της ἤρχισεν ἀμέσως ἀπὸ τῆς ἐπαύριον. Ὁ δὲ Τάπας, εἰς οὗ τὴν καρδίαν, τὸ εἶπαμεν, ἡ πατρικὴ φιλοστοργία ἦν τὸ μόνον ἐπιζῶν ἀνθρώπινον αἰσθημα, ὅστις ἠγάπα τὴν Μαρίναν μὲ τὸν αὐτὸν ζηλότυπον ἐγωϊσμόν, μεθ' οὗ ὁ φιλάργυρος ἀγαπᾷ τὸν χρυσόν του, γνωρίζων τὰς ἐνδοτάτας πτυχὰς τῆς καρδίας της, ἤξευρεν ὁποῖαν λύπην ἐνεστάλαξεν εἰς αὐτὴν ἡ ἀγγελία τῆς ἀπουσίας τοῦ Γερασίμου, καὶ τὴν παρεμόνευε μὲ ἔμφροντιν ὀφθαλμόν. Ἀμέσως μετὰ τὸ δεῖπνον τὴν παρετήρησεν, ὅτι ἔκρυψεν εἰς ἀργυροῦν ἀγγεῖον τοῦ καιτῶνός της δεκαπέντε λευκὰ λιθάρια, ἰσάριθμα μὲ τὰς ἡμέρας τῆς ἀπουσίας τοῦ μνηστῆρός της. Τὴν ἐπιούσαν τὸ πρῶτ' ἀφῆρσε τὸ πρῶτον, καὶ εἰς τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας δεκάκις ἴσως ἐμέτρησε τὰ ἐναπολειπόμενα δεκατέσσαρα, καὶ πᾶσαν αὐγὴν τὸ πρῶτόν της. ἔργον ἦν ἡ ἀφαιρῆ ἐν λιθάριον, καὶ ἀριθμοῦσα τὰ λοιπὰ, ἐξίστατο πάντοτε ὅτι ἐλαττοῦντο τόσον βραδέως. Ὁ πατήρ της τὴν παρετήρει, καὶ ἐτήκετο βλέπων αὐτὴν τηκομένην. Τὴν δεκάτην ἡμέραν εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν ὁ Τάπας περιχαρῆς, καὶ τῇ ἐπέδωκε γράμμα τοῦ κόμητος, δι' ὃ ἡ Μαρίνα, βίφθεισα εἰς τὸν τράχηλον τοῦ πατρός της, τὸν κατεφίλει, κυριευθεῖσα ἀπὸ πασμωδικὸν γέλωτα, ἀνεμεμιγμένον μὲ δάκρυα.

Εἰς τὴν ἐπιστολὴν του, μνηολογημένην πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος, ὁ Γεράσιμος ἔλεγεν, ὅτι ἔφθασε πρὸ δύο ἡμερῶν εἰς τὴν Κέρκυραν· φαίνεται ὁμοῦ, ὅτι ἡ ζωηρότης τῶν εἰς τὸ ἐπίλοιπον μέρος τῆς ἐπιστολῆς ἐκφραζομένων αἰσθημάτων του εἶχε ταραξεί τὴν μνήμην του ὡς πρὸς τὴν ἡμερομηνίαν, διότι αὕτη δὲν ἐσυμβιβάζετο παντάπασιν μὲ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν πιθανοτήτων τῶν ἀνέμων καὶ ἀποστάσεων, καὶ κατ' αὐτὴν ἔπρεπε νὰ εἶχεν ἀπέλθει τῆς Κεφαλληνίας τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας πρὸ ἐκείνης καθ' ἣν ἀληθῶς ἀνεχώρησεν. Ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἡ Μαρίνα ἔδωκε πολὺ ὀλιγωτέραν προσοχὴν εἰς τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἡμερομηνίας, ἢ εἰς τὰ περιεχόμενα τῆς ἐπιστολῆς. Ὁ Γεράσιμος, τὰς ψυχροτέρας συσσωρεύων εἰκόνας, τῇ ἔλεγεν ὅτι εἶναι τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν του, τὸ ῥόδον τοῦ κήπου τῆς ζωῆς του, ἡ ῥοδόχειλος Οὐρί του, ὁ χρυσοκόμης τοῦ ἀγγελοῦ, τὴν ἐβεβαίου ὅτι χωρὶς αὐτῆς δὲν ἔμπορεῖ νὰ ζῆσῃ, καθὼς τὸ πτηνὸν χωρὶς ἀέρος, καθὼς τὸ ἄνθος χωρὶς ἡλίου, ὅτι ἅμα δυνηθῆ θὰ ἔλθῃ νὰ βίφθῃ εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἢ ἀπολάσῃ τὰς εὐτυχίας τοῦ παραδείσου, καὶ ἄλλα ὅσα ἐδύνατο ἐκ τῶν Ἰταλικῶν μελοδραμάτων νὰ μεταφέρῃ εἰς τὸ ἐπιστολιμαῖόν του ὕφος. Δι' ὑστερογράφου του δὲ παρεκάλει τὸν συμβολαιογράφον νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ ταχέως ἂν ἤδη ἐπεκυρώθῃ τὸ γνωστὸν ἔγγραφο.

Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην εἶχεν ἔκτοτε ὡς ἐγκόλιον ἡ Μαρίνα. Αὕτη ὑπεστήριξε τὰς δυνάμεις της καὶ ὑπέβαλε τὴν γενναϊότητά της μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐρρίφη τὸ τελευταῖον λιθάριον ἀπὸ τὸ ἀργυροῦν ἀγγεῖον. Καὶ τὴν ἡμέραν δ' ἐκείνην, τὴν ἀτελεύτητον ἐκείνην ἡμέραν, βοήθεια αὐτῆς τὴν διήλθεν. Ἡ ταραχὴ της ἀπὸ τῆς πρώτης ἦτον ἀνέκφραστος· στιγμὴν δὲν ἐδύνατο νὰ μείνῃ εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, περιήρχετο εἰς ὅλον τὸν οἶκον, ἐλάμβανε διαφόρους ἐργασίας καὶ πάλιν τὰς ἀφινε, καὶ τότε μόνῃ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Γερασίμου εἶχε τὴν ιδιότητα νὰπραύνη ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τὴν νευρικὴν ταύτην ἀνησυχίαν της.

Πρὸς τὸ ἑσπέρας, ὁ πατήρ της τῇ εἶπεν, ὅτι ἔλαβε πάλιν ἐπιστολὴν τοῦ Γερασίμου, ὅστις τῷ ἀναγγέλλει, ὅτι αἱ ὑποθέσεις του ἀκόμη δὲν ἐπερατώθησαν, καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἐπιστροφὴν του ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, χωρὶς νὰ δύναται νὰ προσδιορίσῃ πόσας.

— Δὲν ἔρχεται, δὲν ἔρχεται, ἐπανελάμβανεν ἡ Μαρίνα· καὶ ἄλλην λέξιν δὲν ἐπρόφερε δι' ὅλης τῆς ἑσπέρας, ἔκτος ὅτι ἐζήτησε νὰ ἰδῆ τὴν ἐπιστολὴν, ἀλλὰ ματαίως· διότι ἡ ἐπιστολὴ ἦτον τῆς ἐφευρέσεως τοῦ Τάπα διὰ νὰ τὴν παρηγορήσῃ.

Τὴν ἐπαύριον τὸ πρῶτ' ὁ πατήρ της τὴν ἐπέπληξε διὰ τὴν ὀλιγοψυχίαν της, τῇ εἶπεν ὅτι προκαλεῖ τὴν τύχην ὅταν τόσον λυπῆται διὰ μικρὰν ἀπουσίαν, καὶ τὴν προέτρεψε νὰ εἶναι καρτερικὴ καὶ φρόνιμος. Ἡ Μαρίνα τὸ ὑπεσχέθη καὶ πάλιν, καὶ δὲν παρεπονήθη μὲν ἔκτοτε, ἀλλὰ, καθ' ὅσον παρήρχοντο αἱ ἡμέραι, τοὺς ὀφθαλμοὺς της περιεζώννυε μελάνος κύκλος, ἐμαρῆθησαν κατ' ὀλίγον τὰ ῥόδα τῶν παρειῶν της, τὸ μέτωπόν της ἐκλινε μελαγχολικῶς πρὸς τὸ στήθος της, καὶ ἐσιώπησαν τὰ φαιδρὰ ἄσματά της.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλάδιον).

ἸΔΕ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

Τὰς λέξεις ταύτας, κατὰ Ἰωάννην, ἐπρόφερον ὁ Πιλάτος, προσάγων εἰς τὸν λαόν τῶν Ἰουδαίων τὸν Ἰησοῦν μαστιγωθέντα, κάλαμον ἀντὶ σκήπτρου κρατοῦντα, καὶ φοροῦντα ἀκάνθινον στέφανον. Ἴδε ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἄνθρωπος ὃν θέλετε νὰ σταυρώσῃτε καὶ ὅστις ἐκουσίως ἀποθνήσκει ὑπὲρ ὑμῶν, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ὑμῶν· Ἴδε ὁ ἄρχων τῆς γῆς, ὁ ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ, ὁ σκοπὸς καὶ τὸ κέντρον τῆς πλάσεως. Ἴδε τὸν γυμνόν, ἐλεεινόν, τετραηλισμένον, ἀντικείμενον ἐμπαιγμοῦ, βραχίονα ὑπομένοντα, στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἀναδεδεμένον, καὶ τεθλιμμένον μέχρι θανάτου. Ἴδε τὸν σὺ δὲ βαρυκαρδίας, ὁ ἀγαπῶν ματαιότητα, ὁ καυχώμενος ἐπὶ τῷ πλούτῳ σου καὶ μέγα φρονῶν ἐπὶ τῇ ἰσχύϊ σου. Ἴδε τὸν σὺ, ὁ θυσιάζων τὸν πλησίον σου ὑπὲρ σεαυτοῦ, καὶ τὴν ψυχὴν σου εἰς φιλαυτίαν, φιλαργυρίαν καὶ κενοδοξίαν παραδίδους· Ἴδε ὁ ἄνθρωπος, ὁ σφαγιαζόμενος ὡς ἄμνος, ὅπως ἐξαγοράσῃ ἡμᾶς τοῦ αἰωνίου θανάτου, ὁ θρη-

νῶν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων διότι τοὺς βλέπει ματαιοφρονοῦντας καὶ ἁμαρτάνοντας! — Τὴν ἀγιωτάτην ταύτην ἀντίληψιν τῆς υπερτάτης βαρυθυμίας, προϊόντος τῆς υπερτάτης ἀγάπης, διετύπωσε πολλάκις ἡ εὐλαβῆς αἴσθησις τῶν χριστιανῶν ζωγράφων, καὶ ἀριθμοῦνται μέχρι τοῦδε 160 εἰκόνες ἐπιστήμων καλλιτεχνῶν, περιέχουσαι τὴν παράστασιν ταύτην, γνωσταὶ δὲ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν **Esse Homo**, ἥτις περιέχει τὰς λέξεις ἃς ἐπρόφερον ὁ Πιλάτος, καὶ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ ἴδε ὁ ἄνθρωπος. Κυρίως ὁμοῦς διδεται τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὰς εἰκόνας ἐν αἷς ἢ μορφῇ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ παρίσταται μονη, εἴτε δλόκληρος, εἴτε ἐν προτομῇ, καὶ σπανίως παρ' αὐτὴν καὶ ἡ τοῦ Πιλάτου, κατὰ τρόπον δὲ ἱστορικόν, καὶ ὡς τὸ Εὐαγγέλιον περιγράφει μίαν τῶν σκηνῶν τῶν παθῶν πρὸ τῆς σταυρώσεως. Πρέπει δὲ ἀπ' αὐτῶν

νά διακριθῶσιν αἱ εἰκόνες αἱ καλούμεναι Παρουσίασι τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν λαόν, ἐν αἷς ὁ Ἰησοῦς, ὁμοῦς τὴν πορφύραν φορῶν καὶ τὸν στέφανον, παρίσταται ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου καὶ πολλῶν Ἰουδαίων. Διαφέρει δὲ ἀμφοτέρων ὁ λεγόμενος ἄνθρωπος τῶν θλίψεων, ὅστις εἶναι εἰκὼν συμβολικὴ μᾶλλον ἢ ἀυτόχρημα ἱστορικὴ, διότι παρίστα τὸν Ἰησοῦν ἔχοντα χεῖρας καὶ πόδας ἠλεκτρυτους καὶ πλευρὰν κεκεντημένην τὸν Ἰησοῦν ἐπομένως μετὰ τὴν σταύρωσιν μὲν καὶ τὴν ἀνάστασιν, οὐχὶ ὁμοῦς ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, ἀλλὰ πάτνοντα, μαστιγωθέντα, ἀκανθοστεφεῖ. Ζωγραφεῖται δὲ ὅτε μὲν ὀρθίος, ὅτε δὲ κατήμενος, ἄλλοτε δ' ἐριστάμενος ἐπὶ τοῦ χεῖλους τοῦ ταφροῦ αὐτοῦ, τυοδευόμενος ὑπ' ἐνός ἢ πλείονων ἀγγέλων, καὶ ἔχων παρ' ἑαυτὸν ὅλα τὰ ἐργαλεῖα τῶν παθῶν, ἐν οἷς καταριθμοῦνται ἡ στήλη, αἱ ράβδοι,

τὰ εἰς τὸν Ἰούδαν δοθέντα ἀργύρια, ὁ λύχνος δὲ ἐκράτουν οἱ στρατιῶται ὅταν συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἡ χεὶρ ἡ βράσις αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Καϊάφα, καὶ προσέτι οἱ ἥλοι, ἡ λόγχη, καὶ οἱ κύβοι δι' ὧν οἱ στρατιῶται ἔθεντο κλῆρον ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν του.

Τὰ περιφημότερα ἴδε ὁ ἄνθρωπος εἰσὶν ἐν Ἰταλίᾳ μὲν τὰ τοῦ Τιτιανοῦ, τοῦ Κορρήγιου, τοῦ Καρδόχιου, τοῦ Γουίδου, τοῦ Μαζζουόλου, Ῥαραήλ τοῦ Ῥηγίνου, καὶ τοῦ Ζουκάρου· ἐν δὲ Γερμανίᾳ καὶ Ὀλλανδίᾳ τοῦ Ἀλβέρτου Δυρέρου, Λουκά τοῦ ἐκ Λουγδούρου, Ἀβραάμ τοῦ Βρυίου, τοῦ Ῥεμβράνδου, τοῦ Ῥουβηνησίου, τοῦ Δειπέμβήκου καὶ τοῦ Κιλιανοῦ· ἐν Γαλλίᾳ τέλος τοῦ Πουσσίνου, τοῦ Καλότου καὶ ἄλλων. Ἡ παρούσα εἰκὼν εἶναι τοῦ δευτέρου τῶν καλλιτεχνῶν τούτων.

ΔΑΝΗΛΙΣ,

Ἡ μεγάλη τῶν Πατρῶν Δέσποινα.

ὑπὸ Κ. Π.

Α'.

Μίαν ἡμέραν τοῦ 850 ἔτους, εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν ἄρχων τις Βυζαντινός, καλούμενος Θεόφιλος, σταλείς δὲ εἰς Πελοπόννησον, ἐνεκα δημοσίου ὑπηρεσίας, ὑπὸ τοῦ βασιλεύοντος τότε Μηγαῆλ Γου, ἢ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ θείου αὐτοῦ καὶ Καίσαρος Βάρδα, διότι ὁ βασιλεὺς, ἀσχολούμενος εἰς ἱπποδρομίας καὶ ἄλλας ὀλιγώτερον ἀθῶας διασπαστάς, δὲν εἶχε καιρὸν νὰ φροντίζη περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων. Ἡ ἀριεὶς ἀνθρώπου τσοῦτον ἐπιτήμου, ἐτι δὲ καὶ συγγενοῦς τοῦ βασιλέως, δὲν ἦτο πρᾶγμα σὺνήθες· ὅθεν πλήθος πολὺ συνέβρευσε διὰ νὰ ἴδῃ εἰσερχόμενον τὸν ἐπίτροπον τῆς κυβερνήσεως. Ἀλλὰ τὸ πλῆθος τοῦτο ἐπέστησε τὴν προσοχὴν εἰς τὴν λαμπρὰν τοῦ ἄρχοντος συνοδίαν μᾶλλον ἢ εἰς τὸν ἄρχοντα αὐτόν· καὶ τοῦτο διότι ὁ Θεόφιλος δὲν διέπρεπε πολὺ διὰ τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ ἐξεναντίας ἦτο τσοῦτον μικρὸς τὸ ἀνάστημα, ὥστε συνηθῶς ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν Θεοφιλίτζης. Ἡ γὰρ ὁμοίως νὰ ἔχη περὶ ἑαυτὸν θεράποντας ὑψηλοὺς καὶ ῥωμαλέους, μεταξὺ τῶν ὁποίων μάλιστα διακρίνετο νέος τις ἀθλητικὸς καὶ εὐειδής, καλούμενος Βασιλείος. Ὁ ὄχλος ἐθαύμαζεν ἐτι τὴν εὐκολίαν μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Βασιλείος ἐγαλιναγώγει τὸν ἀγέροισον αὐτοῦ ἵππον, καὶ τὴν κομψότητα μὲ τὴν ὁποίαν ἐφόρει τὴν πολυτελεῆ αὐτοῦ στολήν, ὅτε ὁ Θεόφιλος ἐφθασεν εἰς τὴν μητρόπολιν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, διὰ νὰ προσκυνήσῃ τὴν θαυματουργὸν αὐτοῦ εἰκόνα, πρὶν ἢ ἀναπαυθῆ εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ παρασκευασθῆν κατὰ λυμα. Ὁ πρωτόκλητος τῶν Ἀποστόλων ἐπιᾶτο ἀείποτε ὡς ἰδιαιτερός προστάτης καὶ φύλαξ τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν, ἀλλὰ, κατὰ

τούς χρόνους τούτους, ἡ πρὸς αὐτὸν εὐλάβεια εἶχεν ἀναζωπυρηθῆ, οὕτως εἶπεῖν, ὡς ἐκ τοῦ προσφάτου θαύματος, δι' οὗ, πρὸ τεσσαράκοντα περιόπου ἐτῶν, εἶχε διασωσῆ τὴν πόλιν ἐκείνην ἀπὸ ἐπικινδυνότητος ἐπιδρομῆς τῶν Σλαύων καὶ τῶν Σαρακηνῶν. Τὸν Θεόφιλον δὲν συνώδευσαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰμῆ τινὲς τῶν ἀκολουθῶν· οἱ δὲ λοιποὶ, ἐν οἷς ὁ Βασιλείος, ὅστις ἦτο ἰδίως ἐπιτετραμμένος τὴν τῶν ἵππων ἐπιστάσιαν, ἀπῆλθον ἀμέσως εἰς τὸ ὠρισμένον κατὰ λυμα, διὰ νὰ προδιαθέσῃ τὰ κατὰ τὴν ἀποσκευὴν. Μόνον δὲ ἀφοῦ ἐτελείωσεν ἡ ὑπηρεσία αὐτῆ, προσῆλθε καὶ ὁ Βασιλείος εἰς τὸν ναόν, διὰ νὰ ἀποδώσῃ τὸ ὀφειλόμενον τῷ Ἀποστόλῳ σέβας.

Τότε συνέβη ἐνταῦθα γεγονός περιεργον καὶ βεβαίως δυσεξήγητον. Εἰς τὸν ναὸν τοῦτον διέτριβε τὸν πλείονα χρόνον μοναχὸς τις, μέγα ὄνομα ἔχων εἰς Πάτρας ὡς κατηξιωμένος προορατικοῦ χαρίσματος. Ὁ μοναχὸς οὗτος, ἰδὼν εἰσελθόντα τὸν Θεόφιλον, οὔτε διανέστη, οὔτε ἐπηυχήθη, οὔτε λέξεώς τινο; ἤξιώσε τὸν ἄνθρωπον, πανταπασι μὴ σεβασθεὶς τὴν περὶ αὐτὸν δορυφορίαν καὶ λαμπρότητα· ὕστερον δὲ, εἰσερχομένου τοῦ Βασιλείου, ὄχι μόνον ὑπεξάνεστη, ὡς ἂν ὑπεδέχετο ἄνδρα ἐπίσημον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐξ ἔθους εἰς τοὺς βασιλεῖς γινόμενον χαιρετισμὸν ἀνερῶνησεν. Ὁ νέος τοῦ Βυζαντινοῦ ἄρχοντος θεράπων, περισπώμενος, φαίνεται, ὑπὸ τῆς εὐλαβείας αὐτοῦ, δὲν ἐπρόσεξεν εἰς τὴν παράδοξον ἐκείνην δεξίωσιν· καὶ, προσκυνήσας τὴν ἁγίαν εἰκόνα, ἀσπασθεὶς δὲ τὴν δεξιάν τοῦ μοναχοῦ, ἀπῆλθεν εὐλαβῶς. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα διςβοήθη τάχιιστα κατ' ὅλην τὴν πόλιν, καθότι ὁ ὄχλος, ἅμα ἰδὼν τὸν οἶλον τοῦ προσερχομένου εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἶχε συρρέσει ἐνταῦθα πολὺς. Καὶ ποίαν μὲν ἐντύπωσιν ἡ εἰδησις αὕτη ἐπροξένησεν εἰς τὸν Θεόφιλον, τὸ χρονικὸν ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐραυζόμεθα τὴν παρούσαν διήγησιν δὲν τὸ λέγει· βεβαίως ὅμως, ὅτι ἡ διαγωγή τοῦ μοναχοῦ ἐσκάνδαλισε πολὺ τὴν ἐπίσημον δέσποιναν τῶν Πατρῶν Δαμηλίδαν.

Ἡ Δαμηλὶς, ἢ Δαμηλὶς, ἐκαλεῖτο οὕτως ἀπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Δαμηλ, ὅστις ὅμως εἶχε πρὸ καιροῦ ἀποθάνει. Ὁ πλοῦτος τὸν ὁποῖον ἐκκληρονόμησε καὶ ἀπὸ τοῦ γάμου προσέλαβεν, ἦτον ὑπέρογκος· διότι ἀξιόλογον τῆς Πελοποννήσου μέρος ἀνήκεν εἰς αὐτὴν καὶ, ἐκτὸς τούτου, εἶχε πολλὰς δούλων μυριάδας, ἀπειρὰ βιομηχανικὰ καταστήματα, ἀμείνον χρυσὸν καὶ ἄργυρον εἰς σκεύη καὶ εἰς χρήματα. Τὸ δὲ τιμιώτατον τοῦ πολλοῦ ἐκείνου πλοῦτου κόσμημα, τὸ ὁποῖον ἄπαντες οἱ ἕπαιστοί τῆς γῆς δὲν ἔδύνατο νὰ ἀγοράσωσιν, ἦτον ἡ καλλονή. Ἡ Δαμηλὶς (ἀναγκῆ νὰ τὸ ὀμολογήσωμεν μὲ Θλίψιν μας) ἐπλητίζετο πολὺ εἰς τὸ τεσσαρακοστὸν τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἔτος· διότι ὄχι μόνον υἱὸν εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ἔγγονον, ἂν καὶ ὁ τελευταῖος οὗτος, θεῖα χάριτι, ἐνηπιάζεν ἐτι. Ὅσακις ὅμως συνέπιπτε νὰ μὴ ᾖναι παρούσα ἡ διπλὴ ἐκείνη τῶν ἀπογόνων κλίμαξ, ἐνόμιζε, ὅτι ἡ νεύουσα γυνὴ μόλις ἀναβαίνει τὰς πρώτας βαθμίδας τῆς τρίτης τοῦ βίου δεκαετηρίδος. Ἡ φαίδροτος τῆς λευκῆς αὐτῆς χροιάς, ἡ στιλπνότης τοῦ λειοτάτου

καὶ ὑποκύρτου μετώπου, ἡ λαμπρότης τῶν καστα-
νείων ὀφθαλμῶν, εἶχον ἐξέλθει μέχρι τοῦδε νικη-
φόροι ἀπὸ τοῦ μακροῦ ὀπωσοῦν πρὸς τὸν χρόνον ἀ-
γῶνος. Μόνη ἡ συνήθης τοῦ προσώπου ἐμβρίθεια
προέδιδε τὴν πάροδον τῆς πρώτης νεότητος· ἀλλὰ
τὴν ἐμβρίθειαν αὐτὴν ἠδύναντο νὰ δικαιολογήσωσιν αἱ
πολλαὶ φροντίδες μεγάλου κοινωνικοῦ ἀξιώματος,
διεσχέδαζε δὲ ἐκ διαλειμμάτων μεϊδιάμα χάριεν, τὸ
ὁποῖον, ὅσῳ προσωρινῶς καὶ ἀν' ἐφ' ὅτιζε τὰ σκιερὰ
ἐκεῖνα χεῖλη, βαθέως ἦτον ἐντετυπωμένον εἰς πολλὰς
καρδίας. Τῷ νόντι ἡ Δαηηλὶς ἠγαπᾶτο εἰς Πάτρας,
ἠγαπᾶτο ὑπὸ πολλῶν εἰλικρινῶς, ἔχι διὰ τὸν πλοῦ-
τον αὐτῆς, ἡ τὴν εὐγένειαν, ἡ τὴν δύναμιν, ἀλλὰ διὰ
τὴν χάριν, ἥτις, δωρηθεῖσα ἅπαξ ὑπὸ τῆς προνοίας,
καθιστᾶ καὶ τὴν ταπεινότεραν τῶν γυναικῶν ἀκα-
ταμάχητον. Οὐδεὶς ὁμῶς ἠδύνατο νὰ καυχῆθῃ ὅτι
εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἄδυτα τῆς ψυχῆς αὐτῆς διότι φύσις
καὶ τέχνη δύνανται ἐπὶ πολὺ νὰ διατώσωσι τοῦ σώ-
ματος τὴν φαιδρότητα, ἀλλ' ὅχι καὶ τὴν φαιδρότητα
τῆς καρδίας, ἐπέρρεται δὲ εἰς τὴν προθεσμίαν ἀνυπέρ-
θετον ἡλικία τις, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος ἀισθάνεται μὲν
ἐτι τὴν ἀνάγκην τῆς ἀγάπης, καὶ σφοδρότερον ἴσως
ἢ ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ δυσπιστεῖ, διὰ
τὴν ἐπελθοῦσαν πείραν ἡλικία ὀλιβερά, καθ' ἣν οἱ
φθίνοντες τῆς καρδίας κρουνοὶ δὲν δύνανται πλέον
νὰ κορέσωσι τὴν ἀσθεστον αὐτῆς δίψαν!

Ἡ Δαηηλὶς λοιπὸν ἠπόρησε διὰ τὴν διαγωγὴν
ἐκεῖνην τοῦ μοναχοῦ, καὶ, προσκαλέσασα αὐτόν,

— Τοσοῦτον χρόνον μὲ γνωρίζεις, εἶπε, πάτερ
πνευματικέ, καὶ ἤξεύρεις βέβαια, ὅτι διαφέρω ὅπως
σοῦν τῶν πολλῶν, ἔχουσα δύναμιν τινα καὶ ἐπιβροῆν
εἰς τὸν τόπον τοῦτον. Οὐδέποτε ὁμῶς ἐπηγγέρθης
βλέπων μὲ προσερχομένην, οὐδὲ μὲ ἐπησχίθης, ἀλλ'
οὐδὲ εἰς τὸν υἱὸν ἢ εἰς τὸν ἐγγονόν μου ἀπένευμας
τσαυτὴν τιμὴν. Πῶς λοιπὸν σήμερον, ἰδὼν ἄνθρω-
πον εὐτελεῖ καὶ ξένον, καὶ ὑπεξατέστης, καὶ ὡς βα-
σιλέα ἐτίμησας;

— Ἀδίκως λέγεις, ἀπεκρίθη ὁ εὐλαθὴς μοναχός,
ὅτι εἶδον ἕνα τῶν τυχόντων ἀνδρῶν ἐγώ. Καὶ εἰς
ἄλλον μὲν οὐδένα ἤθελον εἰπεῖ τινα ἐχαιρέτησα·
εἰς σὲ ὁμῶς, τὴν ἀγαθὴν καὶ φιλόανθρωπον προστά-
τιν τῆς χώρας ταύτης, λέγω, ὅτι εἶδον τὸν ὑπὸ χρι-
στοῦ κεχρισμένον ὡς μέγαν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων,
τὸν προωρισμένον νὰ ἄρξῃ μετ' οὐ πολὺ ἐν Βυζαντίῳ.
Διὰ τοῦτο ἐξανέστην καὶ ἐπευφήμησα, διότι, εἰς τοὺς
ὑπὸ θεοῦ τετιμημένους, ὀφειλομένη βεβαίως εἶναι
καὶ ἡ ἐξ ἀνθρώπων τιμὴ.

Ἄραγε ἡ πρόβρῃσις αὕτη τοῦ μοναχοῦ παρή-
γαγεν εἰς τὴν Δαηηλίδαν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ γνω-
ρίσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν Βασίλειον, ἡ εἶχε θαυ-
μάσει καὶ αὐτὴ, ὁμοῦ μὲ τὸ πλῆθος τῶν Πατρῶν,
τὴν κορυφήν καὶ τὸ κάλλος τοῦ νέου ἀρχιεπισκόπου
τοῦ Θεοφίλου; Ἄραγε ἡ περὶ τῶν πολιτικῶν συμπε-
ρόντων πρόνοια ἔλεγεν εἰς αὐτὴν, ὅτι πρέπει νὰ
οἰκειωθῇ μὲ τὸν μέλλοντα αὐτοκράτορα ἢ μὲ ἄνθρω-
πον τοῦλάχιστον μέλλοντα νὰ ἰσχύσῃ ἐν τῇ βασιλευ-
ούσῃ διὰ τὴν ἰκανότητα αὐτοῦ καὶ τὴν εὐφυΐαν, ἢ
ἢ γυνὴ ἐκεῖνη ἠσθάνθη ὅτι ἔκρουσεν ἤδη ἡ ὥρα τοῦ

τελευταίου καὶ κρίσιμου τῆς ζωῆς αὐτῆς δράματος;
Τὸ χρονικὸν λέγει τὸ πρῶτον, ὁ δὲ Γίββων, τὸ δεύ-
τερον, ἐγὼ δὲ δὲν ἀναλαμβάνω νὰ λύσω τὸ περι-
πελεγμένον τοῦτο ζήτημα, διότι τῶν μὲν ἱερογλυ-
φικῶν ἢ ἀνάγνωσις κατωρθώθη μέχρι τινός, ἴσως
δὲ κατορθώθη ποτε καὶ τῆς Φοινικικῆς καὶ τῆς Βα-
βυλωνιακῆς γραφῆς ἢ ἀνάγνωσις, ἀλλὰ τὰ μυστήρια
τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, καὶ μάλιστα τῆς γυναικείας,
οὐδέποτε θέλουσιν ἐξηγηθῆ ἀποχρώντως.

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ Δαηηλὶς παρήγγειλε τὸν
υἱὸν αὐτῆς Ἰωάννην νὰ σχετισθῇ μὲ τὸν Βασίλειον
καὶ νὰ καλέσῃ αὐτόν εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐκεῖνην
κατοικίαν, ἐν ἣ ὁ ξένος οὗτος ἐθεωρήθη μετ' ὀλίγον
ὡς φίλος καὶ οἰκεῖρος. Ἡ Δαηηλὶς δὲν ἠδύνατο νὰ
μὴ θαυμάσῃ τὸ ἠρωϊκὸν τοῦ νέου τούτου ἀνάστημα,
τὴν χάριν τῆς ὀμιλίας του, τὴν σύνεσιν τῶν διανοη-
μάτων καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ φρονήματος, ἥτις πο-
λυειδῶς ἐμαρτύρει, ὅτι τύχη δυσμενῆς κατεβίβασεν
αὐτόν εἰς τάξιν πολὺ ὑποδεστέραν τῆς προγονικῆς
εὐκλείας. Ὁ Βασίλειος, ἐνθαρρυνόμενος ὑπὸ τῆς εὐ-
εργέτιδος ταύτης φιλίας, διηγήθη πολλάκις τὰς με-
γάλας τοῦ οἴκου αὐτοῦ περιπετείας καὶ συμφοράς·
διότι εἶλκε τὸ γένος ἀπὸ τῶν Ἀρσακιδῶν, οἵτινες,
ἄρξαντες τῶν Πάρθων, ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετη-
ρίδας, μόνοι τῶν Ἀσιανῶν ἀντέστησαν εἰς τὰ νικη-
φόρα ὄπλα τῆς κοσμοκράτορος Ῥώμης. Κλάδος δὲ
τις τοῦ οἴκου τούτου ἐβασίλευσεν εἰς τὴν Ἀρμε-
νίαν, καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἐπέζησαν εἰς τὴν δια-
νομήν καὶ εἰς τὴν δούλωσιν τῆς ἀρχαίας ταύτης μα-
ναρχίας. Δύο ἐξ αὐτῶν εἶχον καταφύγει εἰς τὴν
αὐλὴν τοῦ Βυζαντινοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Α', πρὸ
τετρακοσίων περίπου ἐτῶν, καὶ εὐρον παρ' αὐτῶ
εὐμενῆ δεξίωσιν, κατασταθέντες κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν
Μακεδονίαν, ἔπειτα εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν. Ἐπὶ
πολλὰς δὲ γενεὰς διεφύλαξαν τὸ προσῆκον εἰς τὸ γέ-
νος αὐτῶν ἀξίωμα, καὶ, ἀναδειχθέντες ἐνθερμοὶ ζη-
λωταὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἀπέβρῃσαν τὰς περὶ
ἀπηνόδου εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν ἐπαγωγούς προτά-
σεις τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἀράβων. Ἀλλὰ ὁ χρόνος
καὶ ἡ πενία ἠμαύρωσαν κατὰ μικρὸν τὸ μεγαλεῖον ἐ-
κεῖνο, ὁ δὲ πατὴρ τοῦ Βασιλείου κατήνησε νὰ μὴ
ἔχη εἰμὴ μικρὸν τι κτημάτιον, τὸ ὁποῖον ἰδίαις χερ-
σὶν ἐγεώργει. Οὐδὲν ἦττον δὲν κατεδέχθη νὰ νοθεύσῃ
τὸ αἷμα τῶν Ἀρσακιδῶν, ἀναμιγνύων αὐτὸ μετὰ
ἀγενῶν, καὶ ἔλαβε σύζυγον χήραν τινὰ, ἥτις ἐθεω-
ρεῖτο καταγομένη ἀπὸ Κωνσταντινίου τοῦ μεγάλου.
Ὁ ἀπὸ τοῦ γάμου τούτου γεννηθεὶς Βασίλειος, αἰχ-
μαλωτευθεὶς ὑπὸ τῶν λεηλατησάντων τὴν Ἀδρια-
νούπολιν Βουλγάρων, ἀνετράφη εἰς τὴν δουλείαν καὶ
εἰς χώραν ξένην. Ἐφηθος δὲ γενόμενος, ἠνώθη μετὰ
πολλῶν ἄλλων Ῥωμαίων αἰχμαλώτων; οἵτινες,
θραύσαντες τὰ δεσμὰ αὐτῶν, διελθόντες τὴν Βουλ-
γαρίαν καὶ δύο στρατοὺς βαρβάρων νικήσαντες, ἐ-
φθασαν εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου καὶ ἐπανήλ-
θον, διὰ θαλάσσης, εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐκεῖθεν
δὲ ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια. Ὁ Βασίλειος, ἀνακτῆσας
τὴν ἐλευθερίαν, περιήλθεν εἰς πενίαν ἐσχάτην. Αἱ
συμφοραὶ τοῦ πολέμου εἶχον ἐπιφέρει τὴν κατα-

στροφήν τοῦ κτήματός του· ὁ πατήρ του ἀπέθανε μετ' ὀλίγον· καὶ αὐτὸς, ἠγαγκασμένος νὰ συντηρῇ τοὺς ὄρφανούς ἀδελφούς, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τοῦτο διὰ τῆς ἰδίας ἐργασίας. Ὅθεν ἀπεφάσισε νὰ ζητήσῃ θέατρον βίου μεγαλῆτερον καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Φθάσας εἰς τὴν πρωτεύουσαν ταύτην χωρὶς φίλων καὶ χρημάτων, διήλθε τὴν πρώτην νύκτα ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Διομήδους καὶ ἐτράφη ὑπὸ ἐλεήμονος μοναχοῦ. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ, εἰσελθὼν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἄρχοντος Θεοφίλου, εὗρεν ἀνεσίαν τινὰ τοῦ βίου, ἂν ὄχι εὐπορίαν.

Ἡ Δανηλὶς ἤκουε μετὰ κατανύξεως τὴν παράδοξον αὐτὴν τῆς τύχης ἀδικίαν, κατὰ τῆς ὁποίας εὐγλώττως διεμαρτύροντο τσαῦτα προτερήματα· καὶ ἠγάπησε πιθανώτατα τὸν νέον ἐκεῖνον, ὅστις ὑπερείχε πολὺ ὄλων τῶν ἐν Πάτραις λατρευτῶν τῆς καὶ ἠδύνατο νὰ θεραπεύσῃ ἐξίσου τὴν τε καρδίαν καὶ τὴν φιλοδοξίαν τῆς· διότι ἡ προνοητικὴ αὐτῆ φιλοδοξία δὲν εἶχε χρεῖαν τοῦ προορατικοῦ πνεύματος τοῦ μοναχοῦ διὰ νὰ καταπεισθῇ, ὅτι ὁ Βασίλειος εἶναι προωρισμένος νὰ διατρέξῃ στάδιον λαμπρὸν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Μετὰ δύο μῆνας, ὁ Θεόφιλος, τελειώσας τὴν ὑπόθεσιν δι' ἣν εἶχε σταλῆ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἠτοιμάσθη νὰ ἐπανέλθῃ οἰκαδὲ. Ἀλλὰ τότε νόσημά τι, ἐγκαίρως ἐπελθὼν, δὲν ἐπέτρεψεν εἰς τὸν Βασίλειον νὰ παρακολουθήσῃ τὸν κύριόν του· ὅθεν ὁ Θεόφιλος ἀνεχώρησε χωρὶς τοῦ ἀρχιπποκόμου του, ὅστις διέτριψεν ὀλόκληρον τὸν ἀκόλουθον χειμῶνα παρὰ τῆ φίλην ἐκείνην.

Ἐπανελθούσης ὁμως τῆς ἀνοίξεως, ἤσθάνθη, ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἐν ἣ ἐκάλει αὐτὸν ἡ μυστηριώδης φωνὴ τῆς εἰμαρμένης. Καὶ ἡ Δανηλὶς, εἰς τὴν καρδίαν τῆς ὁποίας ὁ ἔρωσ καὶ τὸ πολιτικὸν συμφέρον δεινῶς ἀντεπάλαιον, ἐνδίδουσα τελευταῖον εἰς τὸ συμφέρον τοῦτο, συνήνεσεν εἰς τὸν χωρισμόν. Δὲν ἐπέτρεψεν ὁμως νὰ ἀναχωρήσῃ ὁ Βασίλειος πένης ὡς ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆς, ἀλλ' ἔδωκεν αὐτῷ καὶ χρυσὸν ἰκανόν, καὶ ἀνδράπαδα πρὸς ὑπηρεσίαν τριάκοντα, καὶ εἰς ἱματισμόν καὶ διάφορα εἶδη πλοῦτον πολύν. Περὶ δὲ τὰ ἔσχατα διεκοίνωσε μέχρι τινὸς καὶ τὴν παράδοξον ἐκείνην πρόβῃσιν, εἰπούσα εἰς αὐτὸν, ὅτι προώρισταὶ νὰ ἀνυψωθῇ, ὑπὸ τῆς θείας προνοίας, ἐπὶ ἀξίωμα ὕπατον, παρακαλέσασα νὰ μὴ τὴν λησμονήσῃ ἐν τῷ μέσῳ τῶν μεγαλείων τὰ ὁποία τὸν περιέμενον καὶ ἀπαιτήσασα, ὡς ἐνέχυρον τῆς μνήμης ταύτης, νὰ συνδεθῇ, διὰ τοῦ δεσμοῦ τῆς πνευματικῆς ἀδελφότητος, μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς Ἰωάννου. Ὁ Βασίλειος συνῆψε προθύμως τὸν δεσμόν τοῦτον, ἂν καὶ δυσπιστῶν εἰς τὰ ὄνειρα τῆς ἀγαθῆς Δανηλίδος· προσέθηκε δὲ γελῶν, ὅτι, ἂν τυχὸν ἐπαληθεύσωσί ποτε, θέλει βεβαίως καταστήσει αὐτὴν κυρίαν ἀπάσης Πελοποννήσου.

B.

Παρῆλθον ἑκτοτε δεκαεὶ ἔτη· καὶ, ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, ἡ τύχη τοῦ Βασιλείου ἠλλοιώθη τῶντι θαυμα-

σίως. Ὁ νέος οὗτος, ὅστις ἤξευρε νὰ στέργῃ εἰς τὰ παρόντα μέτρια τῆς τύχης δωρήματα, προσδοκῶν ἐν ὑπομονῇ τὰ μεγαλῆτερα, ἠγόρασεν, ἅμα μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀπὸ τῶν χρημάτων τὰ ὁποία ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἡ Δανηλὶς, πολλὰ κατὰ τὴν Μακεδονίαν κτήματα, δι' ὧν καὶ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐπῆρκετε, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν εὐπορίαν. Παρέμεινεν ὁμως ἐπὶ τινὰ ἐτι χρόνον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοφίλου, μέχρις αὐ εὐτυχῆς συνδρομῆ περιστάσεων κατέστητε γνωστὸν αὐτὸν εἰς τὴν αὐλήν. Ἐν τῇ συνοδίᾳ τῶν πρέσβειων τῆς Βουλγαρίας, εὗρίσκετο περίφημός τις μονομάχος, ὅστις, ἐπὶ συμποσίου βασιλικοῦ, προεκάλεσε τὸν γενναιότερον τῶν Ἑλλήνων· ὁ δὲ Βασίλειος, τοῦ ὁποίου μέγα ἦτο τὸ ἐπὶ τῆ ῥώμῃ τοῦ σώματος ὄνομα, ἐδέχθη τὴν πρόκλησιν καὶ κατέβαλε τὸν βάρβαρον ἐκ πρώτης προσβολῆς. Δαμάσας δὲ μετ' ὀλίγον, διὰ τῆς δεξιότητος καὶ τῆς γενναιοφυχίας αὐτοῦ, ἵππον ὅστις οὐδένα ἐδέχετο ἀναβάτην, ἔλαβεν ἀξιόλογον, ἐν τῷ βασιλικῷ ἵπποστασίῳ, ἀξίωμα, καὶ ἐντεῦθεν εὐκόλως ἤδη προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀρχικοιτωνίτου τῶν ἀνακτόρων. Ἀλλὰ, κατὰ δυστυχίαν, οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ πλησιάσῃ τὸν Μιχαὴλ Γ'· χωρὶς νὰ μεταλάβῃ τῶν κακιῶν αὐτοῦ. Ὁ βασιλεὺς ἀπήτησεν ἀπὸ τὸν νέον ἐκεῖνον φίλον νὰ συζευχθῇ μίαν ἀπὸ τῶν παλλικῶν του· καὶ οὐδὲ τοῦτο ἤρκεσεν, ἀλλ' ὁ Βασίλειος ἠγαγκάσθη νὰ συναϊνέσῃ εἰς τὴν ἀτίμωσιν τῆς ἰδίας ἀδελφῆς, ἣτις ἔλαβε τὴν ἀτυχίαν νὰ ἐλύθη τὴν κτηνώδη εὐμένειαν τοῦ Μιχαὴλ Γ'. Ἐπειτα αἱ ἐρωμέναι τοῦ βασιλέως παρέστησαν τὸν Καίσαρα Βάρδαν ὡς ἄνθρωπον ἐπικίνδυνον καὶ μισητόν, ὁ δὲ Βασίλειος, κατὰ παραγγελίαν καὶ ἐνώπιον τοῦ Μιχαὴλ, φονεύει τὸν θεῖον ἐκεῖνον καὶ συνάρχοντα τούτου καὶ ἀνταμείβεται λαβὼν τὸν τίτλον τοῦ Αὐγούστου καὶ τοῦ Καίσαρος. Ἡ τύχη λοιπὸν δὲν ἐφαίνετο ἐξευμενισθεῖσα πρὸς τὸν τοσοῦτον ἄλλοτε ἐκπεπωκότα ἀπόγονον τῶν Ἀρσακιδῶν εἰμὴ ἐπὶ τῷ ὄρφ, ὅτι ἕκαστον αὐτῆς δῶρημα θέλει ἐξαγοράζεται δι' ἐνὸς κακούργηματος. Καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ καταχθονίου τούτου συμβολαίου, ἀπήτησεν ἀπὸ αὐτὸν ἕτερον μέγιστον θῦμα· διότι ὁ νέος Καίσαρ, κινδυνεύσας ἐπίσης ἀπὸ τῆς ἀστασίας τοῦ Μιχαὴλ καὶ ὕβρισθεις ὑπὸ τούτου δεινῶς, περιέστη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ καταστήσῃ ἐκποδὸν τὸν ὀλέθριον ἐκεῖνον εὐεργέτην, ἂν αἱ δύο αὗται λέξεις δύνανται νὰ συμβιβασθῶσι, καὶ νὰ καταλάβῃ τὸ ὑπέρτατον ἀξίωμα.

Ὅτι ὁ Βασίλειος, ὁ ἐπικαλούμενος Μακεδὼν γενόμενος ἀπαξ ἐγκρατῆς τῆς ἀρχῆς, ἀνέδειξεν ἀρετὴν, δικαιοσύνην, φρόνησιν καὶ ἐπιτηδειότητα, αἰτινες ἀρκοῦσι βεβαίως διὰ νὰ ἐκπλύνωσι τὸν ῥύπον ἅπαντα τῶν προηγουμένων ἀνομημάτων, τοῦτο εἶναι γνωστὸν· ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τούτου ἐνταῦθα. Οἱ ἀναγνώσταί μας προτιμῶσιν ἀναμφιβόλως νὰ μάθωσι τί ἀπέβλεπεν ἡ Δανηλὶς.

Ὁ Βασίλειος δὲν τὴν ἐλησμόνησεν. Ἀμα στεφθεὶς, ἐκάλεσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸν υἱὸν τῆς Ἰωάννης, ἀνηγόρευσε αὐτὸν Πρωτοσπαθάριον καὶ ἐτίμησεν ὡς φίλον μᾶλλον ἢ ὡς θεράποντα αὐλικόν. Ἐν-

νοείται ὁμως, ὅτι τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ εὐχαριστήσῃ τὰς ἀξιώσεις τῆς μητρός. Ναί μὲν ἡ ἡλικία εἶχεν ἀποξηράνει ἤδη καὶ τὰς τελευταίας ρανίδας τῆς αὐχμηρᾶς ἐκείνης καρδίας· ἀλλ' ὅσῳ ἐμαραίνετο παρ' αὐτῇ ὁ χαρῖεις τοῦ ἔρωτος θάμνος, τόσῳ μᾶλλον ἐθαλλε τὸ ἀγέρωχον δένδρον τῆς φιλοδοξίας· ἡ Δανηλὶς ἀπῆται πλείονά τινα μερίδα εἰς τὰ κέρδη τῆς θαυμασίας ἐκείνης τύχης καὶ ἴσως εἰς τὸν ἀπώτατον ὀρίζοντα τῆς ἀχανοῦς αὐτῆς φαντασίας διέβλεπε τὴν πορφύραν τῆς βασιλίδος ἀνταμείβουσαν δαψιλῶς τὴν πάλαι πρὸς τὸν ἀκατονόμαστον ἀρχιπποκόμον εὐεργεσίαν.

Ὅθεν ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν βασιλεύσαν· καὶ, ἐπινεύσαντος τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπεχείρησε τὴν ὁδοιπορίαν εἰς τρόπον μαρτυροῦντα, ὅτι, ἂν τὸ Βυζαντινὸν κράτος, καὶ τοι ὄν τότε τὸ μᾶλλον πεπολιτισμένον μέρος τοῦ κόσμου, δὲν εἶχεν οὔτε ἀτμοκίνητα, οὔτε σιδηροῦς ἢ ἄλλους ἀναπαυτικούς δρόμους, ὁ πλοῦτος ὁμως ἤξευρε πάντοτε νὰ ὑπερνικᾷ τὰς κοινὰς τοῦ βίου δυσχερείας. Διότι μετέβη μὲν ἀπὸ Πατρῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ ξηρᾶς· ἀλλὰ διήλασεν ἅπασαν τὴν μακρὰν ταύτην ὁδὸν, κατακεκλιμένη ἐπὶ σίμποδος μαλακοῦ, τὸν ὁποῖον ἐφερον τριακόςαι λογάδες ὑπηρεταί, ἀνα δέκα ἀλληλοδιαδόχως αἶροντες τὴν κλίνην ἐκείνην. Συνωδεύετο δὲ ὑπὸ δορυφόρων πολλῶν, σταλέντων ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ συνεπήγετο δῶρα, « οἷα, λέγει τὸ » χρονικόν, τῶν ἐθνικῶν βασιλέων οὐδεὶς σχεδὸν μετ' αὐτῆς » χρι καὶ τότε πρὸς βασιλεῦ Ρωμαίων εἰσήγαγε » καὶ ἐξ ὧν τὰ πλεῖστα ἀποδεικνύουσι τὴν ἐξαισταν βιομηχανικὴν ἀκμὴν ἣτις τότε ἐπεκράτει εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἦσαν δὲ τὰ δῶρα ταῦτα

πεντακόσιοι δούλοι, ἐξ ὧν ἑκατὸν εὐειδεῖς εὐνοῦχοι, τοὺς ὁποίους ἠλιπίζεν, εἰς πᾶσαν περίστασιν, νὰ ἔχῃ, διὰ τὴν πάλαι οἰκειότητα, προθύμους ὑπηρετας, ὁσάκις ἐμελλε νὰ προσέρχεται εἰς τὰ βασίλεια.

ἑκατὸν ποικίλτριαι (κεντήτριαι) γυναῖκες.

ἑκατὸν ποικιλόχρους πορφύραι.

τριακόσια λιναῖα ὑφάσματα διαφόρων εἰδῶν.

ἑκατὸν μεταξωτὰ ἱμάτια, τοσοῦτον λεπτῶς ἐξεργασμένα ὥστε ἡ ὑφὴ αὐτῶν ὠμοῖαζε τὴν ὑφὴν τῆς ἀράχνης, ἑκαστον δὲ ἠδύνατο νὰ περιληφθῇ εἰς τὸν σωλῆνα ἑνὸς καλάμου.

Ἡ Δανηλὶς, φθάσασα εἰς Κωνσταντινούπολιν, εὐτυχε δεξιῶσεως λαμπρᾶς· ὁ Βασίλειος ὑπεδέχθη αὐτὴν ἐν τῇ Μαγναύρᾳ, εἰς τὸ μεγαλοπρεπές, δηλαδὴ, οἶκημα, ὅπου οἱ βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων συνείθιζον νὰ ὑποδέχωνται τοὺς ξένους πρέσβεις καὶ ἡγεμόνας, ἀπέδωκεν αὐτῇ τιμὰς ἐξαιρετικούς καὶ ἐνόμισεν, ὅτι ὑπερεκπληροῖ τὴν ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην, ἀπονείμας εἰς αὐτὴν τὸ τιμιώτατον τῆς βασιλευμένητορος ὄνομα.

Ἄν τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐθεράπευσε τὰς κρυφωτέρας τῆς Δανηλίδος εὐχὰς, ἢ ἂν ἐκοψεν ἄλλας ἐλπίδας τὰς ὁποίας ἠδύνατο νὰ ἔχῃ, δὲν ἠξέυρομεν. Φαίνεται ὁμως, ὅτι αὐτὴ ἐθεώρησε πρέπον νὰ ὁμολογήσῃ πολλὰς εἰς τὸν βασιλεῖα χάριτας καὶ ὅτι, ἐκτὸς τῶν προσιρημένων δῶρων, ἐχάρισε τότε εἰς αὐτὸν, υἱὸν ἤδη θεωρούμενον, οὐ μικρὸν τῆς Πελοποννήσου μέρος ἐκ τῶν ἰδίων κτημάτων. Διατρίψασα δὲ ὄχι ὀλίγους

μῆνας κατὰ τὴν μεγαλόπολιν ταύτην, ἐπέστρεψεν εἰς Πάτρας, ὡς δέσποινά τις Βασίλισσα τῶν χωρῶν ἐκείνων θεωρουμένη καὶ καρπούμενη τιμὰς πολὺ πλείονας καὶ μείζονας τῶν προτέρων. Ὅπως δὲ ὠδοιπόρησεν ἀναβαίνουσα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πάλιν ἐπανῆλθεν ἐκεῖθεν.

Καὶ ἐπειδὴ τότε συνέπεσε νὰ κατασκευάζεται ἐν Βυζαντίῳ περικαλλῆς τις καὶ περίοπτος ναὸς ἐπὶ ὀνόματι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ Μιχαήλ τοῦ πρώτου τῶν ἀγγέλων, καὶ Ἡλιοῦ τοῦ Θεοσβίτου, ἅπαν δὲ τὸ ἔδαφος αὐτοῦ συνέκειτο, ἐὰν πιστεύσωμεν τὸν χρονογράφον, ἐκ λίθων πολυτίμων, μιμουμένων, διὰ συναρμογῆς ἐντέχνου, τὴν ποικιλίαν καὶ τὸ κάλλος ταῶνων, ἡ Δανηλὶς, λαβοῦσα τὸ μέτρον τοῦ ἐμβαδοῦ, κατεσκεύασεν ἐν Πελοποννήσῳ τάπητας μεγάλους καὶ λαμπροτάτους διὰ νὰ καλύψωσι τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο ἔδαφος. Καὶ οὐδ' εἰς ταῦτα ἠρέκεσθη· ἀλλὰ κατ' ἔτος, ἐνόσῳ ἔζη ὁ βασιλεὺς, ἀπέστελλεν αὐτῷ δῶρα ὄχι μικρότερα τῶν ἐξ ἀρχῆς εἰσαχθέντων. Διότι ἡ Δανηλὶς ἐπέζησεν εἰς τὸν Βασίλειον, ἀποθανόντα, ὡς γνωστὸν, ἐν ἔτει 885. Τότε, λαβόντος τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Λέοντος τοῦ σφοῦ, ἐπεθύμησεν αὐτὴ νὰ ἴδῃ καὶ τοῦτον, καὶ ἐπεχείρησε πάλιν, ἐβδομηκοντούτης ἤδη, τὴν μακρὰν ἀπὸ Πατρῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁδοιπορίαν, κατὰ τὸν αὐτὸν, ὡς πρότερον, τρόπον. Ἐφερε δὲ εἰς τὸν Λέοντα ἐπίσης θαυμαστά δῶρα καὶ διώρισε αὐτὸν γενικὸν κληρονόμον τῆς περιουσίας τῆς, καθότι ὁ μὲν υἱὸς αὐτῆς Ἰωάννης εἶχεν ἀποθάνει, εἰς δὲ τὸν ἕγγονον Δανηλὴν δὲν ἐνόμισε πρέπον νὰ καταλίπῃ εἰμὴ μικρὸν τοῦ πλοῦτου ἐκείνου μέρος. Προστούτοις, παρεκάλεσε ν' ἀποσταλῇ βασιλικὸς ἐπίτροπος διὰ νὰ ἀπογράψῃ καὶ νὰ παραλάβῃ τὴν περιουσίαν, καὶ, ἐπαυελθούσα τὸ δεύτερον εἰς Πάτρας, ἐτελεύτησε μετὰ μικρὸν.

Ὁ πρωτοσπιθαμῖος Ζηνόβιος, ὁ διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐκτελεστής τῆς διαθήκης, ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦτον ὅτε ἔρθασεν εἰς Ναύπακτον. Διαπεραιωθείς δὲ εἰς Πάτρας, ἐπεχείρησε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τελευταίων τῆς Δανηλίδος βουλήσεων. Οἱ εὐρεθέντες θησαυροὶ ὑπερέβαλον ἀπάσας τὰς προσδοκίας. Μόνα τὰ τῆς κινητῆς περιουσίας, ἦτοι τὰ χρήματα, τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη, τὰ πολύτιμα ἐνδύματα καὶ ὑφάσματα, τὸ πλῆθος τῶν δούλων καὶ τῶν κτηνῶν, ἦσαν ἀξία βασιλέως μᾶλλον ἢ ἰδιώτου. Οἱ δούλοι λ. χ. ἦσαν τοσοῦτον πολυάριθμοι, ὥστε ὁ Λέων ἠναγκάσθη νὰ ἀπελευθερώσῃ τρισχιλίους ἐξ αὐτῶν καὶ νὰ πέμψῃ αὐτοὺς ὡς ἀποίκους εἰς τὸ κατὰ τὴν Ἰταλίαν θέμα τῆς Λογγοβαρδίας. Διενεμήθησαν δὲ πάντα ταῦτα, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ ἀκίνητα κτήματα, κατὰ τοὺς ὀρισμούς τῆς διαθήκης· ὁ βασιλεὺς, ὡς γενικὸς κληρονόμος, ἔλαβεν εἰς τὸν ἴδιον κλῆρον, πλὴν τῶν ἄλλων, ὀγδοήκοντα κτήματα.

Τὸ πραγματικώτερον λοιπὸν ἀποτέλεσμα ὅλης ἐκείνης τῆς μεταξὺ Βασιλείου καὶ Δανηλίδος φιλίας ὑπῆρξεν, ὅτι ἅπασα σχεδὸν ἡ μεγάλη αὐτῆς περιουσία περιήλθεν εἰς τὸν Μακεδονικὸν οἶκον. Πῶς ὁμως ἐσωρεύθη ὁ κολοσσιαῖος οὗτος θησαυρός; Πῶς συμ-

βιάζεται ἡ συγκρότησις αὐτοῦ μετὰ τὴν δόξαν τοῦ Γερμανοῦ Φαλλμεραύερου, ὅστις, θελήσας νὰ θάψῃ ζῶσαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν, ἐθεώρησε συντελεστικώτατον εἰς τοῦτο νὰ πρεσβεύσῃ, ὅτι ἡ Πελοπόννησος, καθ' ἅπασαν τὴν ὀγδόην καὶ ἐν ἀρχῇ ἔτι τῆς ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος, διετέλει δουλωμένη καὶ ἐρημουμένη ὑπὸ βαρβάρων Σλαβικῶν φυλῶν; Πῶς συμβιβάζεται πρὸ πάντων μετὰ τὴν δόξαν ταύτην ἡ ὑπαρξίς τῶν λαμπρῶν βιομηχανικῶν καταστημάτων ἐν οἷς κατεσκευάζοντο ὑφάσματα καὶ τάπητες, περὶ ὧν μετὰ τοσοῦτου θαυμασμοῦ ὁμιλεῖ ἄνθρωπος συνειθισμένος βεβαίως νὰ βλέπῃ τὰ πολυτιμότερα τῆς τέχνης ἔργα, οἷος ὁ συγγραφεὺς τοῦ χρονικοῦ ἀπὸ τὸ ὅποιον παρελάβομεν τὴν παροῦσαν διήγησιν, (ᾧ) ὁ ἔγγονος τοῦ Βασιλείου καὶ μετὰ τὸν Λέοντα διάδοχος αὐτοῦ, Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος; Τὰ ζητήματα ταῦτα εἶναι ἀναμφίβολως σπουδαιότατα· ἀλλ' ἴσως δὲν ἀρμόζει νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ αὐτῶν σήμερον, ἰστάμενοι ἔτι ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς ἀγαθῆς Δανηλίδος.

ΦΥΣΙΚΟΪΣΤΟΡΙΚΑ.

ΟΙ ΔΕΛΦΙΝΕΣ,

κατὰ τὸ Γαλλικόν.

Τὸ μέγα γένος τῶν Κητῶν χαρακτηρίζεται ἀπὸ τῆς παραδόξου διαθέσεως τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, δι' ἣν καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ ἐπωνυμία τῶν *φυσητήρων*· διότι ὅταν καταπίνωσι τὰ ἐνυδρα ταῦτα ζῶα εἰς ἀχανῆ φάραγγα τὴν λείαν αὐτῶν, βροῶσι συγχρόνως καὶ μεγάλην ποσότητα ὕδατος, ἣν πρέπει μετὰ ταῦτα νὰ ἀπορρίψωσιν. Αὕτη λοιπὸν, δι' ἰδιαίτερου ὀργανισμοῦ τοῦ οὐρανίσκου, διέρχεται διὰ τῶν βρωθῶνων, συσσωρεύεται εἰς θύλακον ὑπάρχοντα παρὰ τὸ ἐξωτερικὸν στόμιον τῆς κοιλοτήτος τῆς ρινός, ἐκεῖθεν, ὡς ἐκ τῆς πίεσεως ἰσχυρῶν μυῶνων, σφενδονίζεται βιαίως διὰ μικρᾶς ὀπῆς ἠνεωγμένης εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς κεφαλῆς, καὶ ἀποτελεῖ τοὺς περιέργους ἐκείνους πίδακας, οὓς ἐκπληττόμενοι βλέπουσι πολλάκις μακρόθεν οἱ θαλασσοπόροι ἐν τῷ ὠκεανῷ.

Τὰ κήτη δὲν ἔχουσιν οὐδὲ ἔχνος τριχώσεως, ἀλλὰ τὸ δέρμα των, στιλπνὸν καὶ λεῖον, περικαλύπτει ἀμέσως τὸ ἄφθονον καὶ ἐλαιῶδες ἐκεῖνο λίπος, τὸ κυρίως ἐπιζητούμενον ὑπὸ τῶν κητοθηρῶν. Παρὰ δὲ τὰ πλευρά των ἔχουσι πτερυγία τόσον βραχέα, ὥστε οὐ δύνανται δι' αὐτῶν νὰ συλλάβωσι. Τινὰ εἶδη ἔχουσιν ὀδόντας κωνικούς καὶ ὄλους ὁμοίους· διὰ τοῦτο δὲν μασῶσιν, ἀλλὰ καταπίνουσι τὴν τροφήν των. Ἄλλα δ' ἔχουσιν ἐπὶ τῆς βράχειος πτερυγίου κάθετον, τενοντώδους οὐσίας, μὴ στηριζόμενον ὅμως ὑπὸ ὀστέου.

Οἱ ὀφθαλμοὶ των εἰσὶν ἐπίπεδοι πρὸς τὰ ἔξω, ὁ δὲ σκληρωτικὸς ἢ ἐξωτερικὸς αὐτῶν ὕμνη εἶναι στερεὸς καὶ παχὺς· ὀπισθίους δὲ πόδας δὲν ἔχουσιν. οὔτε δὲ τράχηλον, ἀλλ' οὔτε κόγχην ὠτίων, οὐχ ἦττον ὁμοῦ καὶ βλέπουσι καὶ ἀκούουσιν εἰς μακρὰς ἀποστάσεις.

Τὰ θηρία ταῦτα, ἔχοντα μῆκος, τὰ μὲν ἐλάττονα ἔξ, τὰ δὲ μείζονα ὀγδοήκοντα ποδῶν καὶ ἐπέκεινα, κατετάτιοντο ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τῶν φυσικῶν μετὰ τῶν ἰχθύων· ἀλλὰ τέλος ἐθεωρήθησαν ὡς μαστοπόρα, διότι ἔχουσιν ὑπὸ τὴν κοιλίαν μαστοὺς δι' ὧν γαλακτοτροφοῦσι τὰ νεογνά των, καὶ πρὸς τοῦτοις ἔχουσι διπλὴν γενικὴν κυκλοφορίαν αἵματος. Ἡ οὐρά των σύγκειται ἀπὸ παμπληθεῖς μυῶνας, ὧν ἡ μεγίστη ἀνάπτυξις εἶναι ἀπαραδειγματίστος παρὰ τοῖς λοιποῖς μαστοπόροις, καὶ τοῖς χορηγεῖ τὴν μεγάλην ἐκείνην τῆς νήξεως δύναμιν καὶ ταχύτητα.

Οἱ κυρίως δελφίνες, ἔχοντες βύγχος προέχον τῆς κεφαλῆς καὶ στενώτερον αὐτῆς, καὶ ὀδόντας ἀπλοῦς καὶ σχεδὸν πάντοτε κωνικούς εἰς τὰς δύο σιαγόνας, εἶναι, ἂν καὶ οἱ ἀρχαῖοι τὸ ἐναντίον ἐνόμιζον, τὸ σκληρότερον καὶ μᾶλλον αἰμοφόρον εἶδος τοῦ γένους τούτου. Ὁ κοινὸς δελφίς, ἀτρακτοειδῆς τὸ σχῆμα, δηλ. λεπτότερος κατὰ τὴν οὐρὰν ἢ τὴν κεφαλὴν, ἔχει μῆκος ὀκτὼ ὡς δέκα ποδῶν, καὶ τὸ βύγχος πεπιεσμένον, φέρον 32—47 ὀδόντας κωνικούς, στιλπνοὺς καὶ ὀξεῖς. Ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου ἔχει ἔκρυσιν στεατώδη, πτερυγίῳ παρεμφερῆ, ἀλλ' οὐδόλως ἐκτελοῦσαν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν, διότι, ἰνώδης οὔσα, μαλακὴ καὶ λιπώδης, μυῶνων δὲ στερουμένη κινητικῶν, ἀμοιρεῖ κινήσεως ἐντελῶς. Τὸ δὲ χρῶμα εἶναι μέλας μὲν εἰς τὴν βράχιν, λευκὸς δὲ εἰς τὴν κοιλίαν.

Τὸ ζῶον τοῦτο ἀπαντᾶται συνήθως εἰς ὅλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς θαλάσσας, καὶ πολλάκις ἀναπλέει τοὺς μεγάλους ποταμούς, καὶ διαμένει ἐν αὐτοῖς μακρὸν χρόνον. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἦτον περιφρημον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἀλλ' οἱ ἀρχαῖοι ἐγνώριζον τὸ ὄνομα καὶ ὄχι τὸ ζῶον. Τούτου, ὅσον παράδοξον καὶ ἂν φαίνεται, ὑπάρχουσι πολλὰ ἀποδείξεις. Ἄς ἰδῶμεν πρῶτον τοὺς ποιητάς.

Παραλείπω τοὺς δελφίνας ἐφ' ὧν ὠχοῦντο οἱ θαλάτσιοι θεοί, ὅταν προσκληθέντες ἦλθον εἰς τὸν γάμον τῆς Θέτιδος μετὰ τοῦ Πηλέως, οὔτε ἐπιμένω νὰ ἐξετάσω πῶς κατῴρθωσαν οἱ δύο ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος σταλέντες δελφίνες νὰ ἐξέλθωσι τοῦ θαλασίου βυθοῦ, καὶ πορευθέντες πρὸς τὸ ὄρος Ἄτλαντα, νὰ τῷ φέρωσιν ἐκεῖθεν τὴν Ἀμφιτρίτην, ἀλλὰ περιορίζομαι εἰς τὸ συμβᾶν τοῦ Ἀρίωνος.

Τίς δὲν ἤξεύρει, ὅτι ὁ Ἀρίων ἦτον περιφρημος μουσικός, ὅστις, διὰ τῆς λύρας καὶ τῆς φωνῆς του, κατὰ θέλησιν, ἀνῆγειρε καὶ κατέλυε τείχη, ὅπερ δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ θεωρήσωμεν ὡς μυθῶδες, διότι καὶ τὴν σήμερον καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἐν ᾗ ἴσως ἀποθνήσκει πολλάκις τῆς πείνης ἢ εὐφραξίαι καὶ ἡ ἀρετῆ, πολλοὶ μουσικοὶ, διὰ μόνης τῆς φωνῆς ἢ τῆς λύρας των, οἰκοδομοῦσι παλάτια καὶ ἐπαυλεῖς. Ἄλλ' ἰδοὺ ποῦ τὸ θαῦμα ἀρχίζει. Ὁ Ἀρίων, φορολογήσας τὰ ὄτα τῶν Ἰταλῶν, καὶ ἐρχόμενος νὰ φορολογήσῃ καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐπέβη μετὰ τοῦ προϊόντος τοῦ λάρυγγος

(α) Τὸ χρονικὸν τοῦτο ἐπιγράφεται. α Ἱστορικὴ διήγησις τοῦ βίου καὶ τῶν πράξεων Βασιλείου τοῦ αἰοδίου βασιλέως, ἦν Κωνσταντῖνος, βασιλεὺς ἐν θεᾷ Ῥωμαίων, ὁ τούτου υἱὸς. φιλοπόνη; ἀπὸ διαφόρων ἀρθοῦσας διηγημάτων, τῶν γράφοντι προσανέθετο.

του εἰς πλοῖον Κορινθιακόν, οὗ οἱ κακοῦργοι ναῦται, ἀγροῖκοι υἱοὶ τῆς θαλάσσης, καὶ κατ' οὐδὲν τῆς φωκαίνης μουσικώτεροι, βεβαίως δὲ ἀμουσώτεροι τῶν δελφίνων, ἀπεράσισαν νὰ ρίψωσι τὸν τραγωδιστὴν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ν' ἀρκάσωσι τὰ χρήματά του. Ὁ δὲ Ἀρίων, αὐτόχρημα τραγωδιστῆς τὴν δελίαν, ἀντὶ νὰ ἰδῆ πῶς ν' ἀντιπαλαίτῃ ἀνδρείως, τοὺς παρεκάλεσε μόνον ἐν ταπεινότητι, πρὶν ἐκτελέσωσι τὸν ἀπαίσιόν των σκοπὸν, νὰ τὸν ἀκούσωσιν ἐπὶ μίαν στιγμὴν κρούοντα τὴν λύραν του. Ἐλαβε λοιπὸν τὸ ὄργανον εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἤρχισεν νὰ παίξῃ εἰς ἦγον θρηνώδη, ἐπ' ἐλπίδι νὰ τοὺς κινήσῃ εἰς οἶκτον, ἀλλὰ ματαιώσας, καὶ οἱ ἀόσιοι τὸν ἐξέριψαν εἰς τὰ κύματα.

Ἄλλ' ἀπὸ τὰ μέλη αὐτοῦ ἐλκυσθέντες, πλῆθος δελφίνων παρηκολούθουν τὸ πλοῖον καὶ τὸν ἦκουον. Εἷς λοιπὸν ἐξ αὐτῶν ἐκάθισεν τὸν μελωδὸν εἰς τὴν ῥάχιν του, καὶ ἐτράπη πρὸς τὴν ξηρὰν, προπεμπόμενος ὑπὸ τῶν λοιπῶν ὄλων, οἵτινες περιεκάπαζον κέριξ του, ἢ διὰ νὰ φαιδρύνωσι τὸν μονότονον πλοῦν, ἢ διὰ νὰ τὸν ἀκούωσι· διότι, ἀν πιστεύσωμεν τὰς ἀρχαίας γραφὰς καὶ γλυφὰς, τὰς παριστώσας τὸ συμβάν τοῦτο, ὁ Ἀρίων, καθ' ὅλην τὴν διαπόντιον ἰππασίαν του, οὐδὲ στιγμὴν δὲν ἔπαυσε κιθαρίζων. Ὅπως δὴποτε, οἱ φιλόμουσοι δελφίνες τὸν ἔφερον πρὸς τὸν βασιλέα Περίανδρον, ὅστις, συλλαβὸν τοὺς πειρατὰς, τοὺς ἐκρέμασε. Ἄλλ' ἀπὸ τῶν ποιητῶν ἂν μεταβῶμεν εἰς τὰς ἐκ-

θέσεις τῶν ἀρχαίων ἱστορικῶν καὶ φυσιολόγων, θέλομεν ἰδῆ ὅτι καὶ αὐτῶν αἱ διηγήσεις δὲν εἶναι ἤττον θαυμάσιαι.

Κατ' αὐτοὺς, ὁ δελφίς εἶναι νοημονέστατον ζῶον, ἠπιώτατον καὶ καλοκαγαθότατον, εὐμενὲς πρὸς τοὺς εὐμενεῖς, ἀγαπῆν ἀνταποδίδον πρὸς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὸ, εὐγνώμον καὶ εὐπειθές, καὶ τοσοῦτον ἐκδοτον εἰς τὰ περιπαθῆ αἰσθήματα ταῦτα, ὥστε πολλάκις ἀπέθνησκεν ὅταν ἐστερεῖτο τοῦ ἀντικειμένου τῆς φιλίας αὐτοῦ.

Ὁ Πausanias λέγει ὅτι εἶδεν ἐν Ποροσελήνῃ δελφίνα, ὅστις, πληγῶθις ὑπὸ ἀλιέων, ἔπεσεν ἐκπνέων εἰς τὸ παράλιον· ἀλλ' ἐκεῖ ἰδὼν αὐτὸν παιδίον, τὸν ἐπεριποιήθη καὶ τὸν ἰάτρευσεν. Ὁ δὲ δελφίς, σώστρα ἀποδίδων εἰς τὸν ἰατρὸν του, ἤρχετο δασάκις ὁ παῖς τὸν ἐκάλει, καὶ παρέχων τὰ νῶτά του, ἔφερον αὐτὸν ἐπὶ τῶν κυμάτων (Πaus. Λακ. 25).

Ὁ δὲ Ηλίσιος λέγει, ὅτι δελφίς τῆς Λοκρῆνης λίμνης τοσοῦτον εἶχεν οἰκειωθῆ πρὸς παῖδα, ὥστε τὸν ἔφερον ἐπὶ τῶν νῶτων του εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην εἰς τὸ σχολεῖον· ὅταν δὲ ποτε ἠσθένησε τὸ παιδίον, ὁ

δελφίς, μὴ δυνάμενος νὰ ὑπομείνῃ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ, ἀπέθανε τῆς λύπης. Προσθέτει δ' ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, ὅτι ἄλλος δελφίς τῆς κατὰ τὸν Ἰππῶνα παραλίας τσαούην εἶχε φιλίαν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε δασάκις ἐβλεπέ τινας λουομένους, ἐσπευδὲν ἀμέσως νὰ παίξῃ μετ' αὐτῶν καὶ νὰ τοὺς δεχθῆ εἰς τὴν ῥάχιν του· ὅτι· οἱ ἀλιεῖς, ὠφελούμενοι ἀπὸ τὴν φιλανθρωπὸν του διάθεσιν, τὸν εἶχον ἐθίσει νὰ ἀλιεύῃ ἀντ' αὐτῶν, μισθὸν παραχωροῦντες μέρος τῶν συλλαμβανομένων ἰχθύων (ΙΑ. 8).

Καὶ ὁ Αἰλιανὸς δὲ συνέλεξε πολυαριθμοὺς ἱστορίας περὶ τῆς τρυφερότητος τῶν μητρικῶν αἰσθημάτων τῶν δελφίνων ὑπὲρ τῶν παιδίων των, περὶ τοῦ εὐαγώγου, τοῦ πειθηνίου καὶ φιλανθρώπου χαρακτῆρος αὐτῶν, περὶ τῆς ἀγχινοίας των εἰς ὄλας τὰς παιδιάς καὶ εἰς ὄλας τὰς πράξεις των (περὶ ζῶων ἰς. Βιβλ. Α, Β, ΣΤ, Η, Ι, ΑΙ, ΙΒ). Βεβαίως ὁμῶς δὲν θέλω ἐπαναλάβει ἐδῶ ὄλας τὰς γελίας αὐτῆς ἱστορίας. Ἄπαγε τῆς σχολαστικότητος!

Ἄλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ φυσιολόγοι! Ὁ Ἀριστοτέλης λέγει, ὅτι ὁ δελφίς ἔχει τὸ στόμα ὑπὸ τὴν κεφαλὴν

καὶ μωραν τοῦ ἄκρου βύγγους, καὶ ὅτι διὰ τὴν νὰ συλλαβῆ τὰ πρὸς τροφήν, ἀναγκάζεται νὰ στραφῆ ἐπὶ τοῦ πλευροῦ ἢ καὶ ὑπτιος. Ὁ δὲ Πιλινας, ἐκτὸς τοῦ ὅτι θέλει τὸ στόμα ὅπου καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, τοῖς θέτει ἐπὶ τοῦ νώτου πτερύγιον ἀκανθωτὸν, ἰσχυρὸν, λέγει, ὅπου, δι' οὗ πολεμοῦσι καὶ δαμάζουσι κροκοδείλους, ὃ δύνανται ὅμως νὰ συστέλλωσιν ἐπὶ τῆς θέλουσι νὰ καταστήσωσιν αὐτὸ ἀκίνδυνον, ὡς ὅταν φέρωσιν ἐπὶ τῶν νώτων ἄνθρωπον ἢ παιδίον.

Ἐν τούτοις τὸ περίεργον εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα χαρακτηριστικὰ τῆς θέσεως τοῦ στόματος καὶ τοῦ πτερυγίου συνυπάρχουσι τῷ ὄντι εἰς τινα ἰχθύν. Ἀλλὰ ποῖον εἶναι τὸ ἥπιον, τὸ τιθασσόν, τὸ οὐρανθρωπὸν τοῦτο ζῶον; Τίς ἤθελε τὸ πιστεύσει; ὁ Καρχαρίας! (α). Ὁ Καρχαρίας! ὁ ἀγριώτερος, ὁ θηριωδέστερος τῶν ἰχθύων! Ὁ Καρχαρίας! ὁ τρώμος τοῦ ναύτου, τῶν θαλασσῶν ὁ δόλιος καὶ αἰμοδόρος ληστής, αὐτὸς ὅστις, ὡς ἡ γαλῆ τὸν μῦν, φονεῖει μυριάκις εἰς ἀποτρόπαια παίγνια διὰ τοῦ τρόμου τὸ θυμὰ του, πρὶν τὸ φονεῦσθαι διὰ τῶν μαιφόνων ἐδόντων του!

Ἴδου ὁ δελφίς τῶν ἀρχαίων, ἰδου τὸ ζῶον, περὶ οὗ ὁ Ὀπιανός, ἀρ' οὗ τὸ περιγράφει τοσοῦτον ἀκριβῶς ὥστε, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ πᾶς τις τὸν καρχαρίαν, διηγείται, ὅτι ἐξέρχεται τῆς θαλάσσης ὅταν ἀκούῃ τοὺς ποιμενικοὺς αὐλοὺς, καὶ συνοδεῖει τὰ ἄθωα ποίμνια, καὶ συναναπαύεται μετ' αὐτῶν ὑπὸ τὰς τερπνάς σκιὰς τῶν δαῶν! (Ἀλιευτικ. Α'.)

Ἀλλ' ἄς ἀφήσωμεν πάσας ταύτας τὰς παραδόξους ἀπάτας, καὶ ἄς ἰδῶμεν τί εἶναι ἀληθῶς ὁ δελφίς.

Τὸ ζῶον τοῦτο, ὡς ὅλα τὰ κήτη, ζῆ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἀγεληδόν. Εἶναι δὲ ζωηρὸν καὶ εὐρωστον, καὶ τόσον ἀθηράγον καὶ λαίμαργον, ὥστε καταπίνει εὐκόλως πᾶν δέλεαρ ῥιπτόμενον πρὸς αὐτό. Κολυμβᾷ δὲ παραδόξως, ὅταν μάλιστα ἔχη μεγάλας ἀποστάσεις νὰ διανύσῃ, συστέλλομενον μὲν εἰς ἡμικύκλιον, διαστελλόμενον δὲ μεθ' ὁσμῆς πάλιν ἀλλεπαλλήλως διὰ τοῦτο, ὅταν εἶναι παρὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἢ βράχιοις τοῦ ἀλληλοδιαδόχως κρύπτεται καὶ φαίνεται πάλιν. Ἡ μόνη του δὲ ἐνασχόλησις εἶναι νὰ διώκῃ τοὺς μικροὺς ἰχθύς, οἷον τριχίας, ἀφύας, σκόμβρους, καὶ αὐτὰς τὰς συνοδίας τῶν θύνων, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ νὰ συλλάβῃ τοὺς μικροτέρους αὐτῶν. Ἀλλ' ὅλοι οἱ ἰχθύς οὗτοι, ἂν δὲν συλληφθῶσιν ἐξαίφνης, διαφεύγουσιν εὐκόλως τὸν κίνδυνον, διότι ὁ δελφίς, ἔχων ἀκινήτους τοὺς τοῦ τραχήλου σπονδύλους, καὶ τὴν κεφαλὴν συμφοῦν μετὰ τὸ σῶμα, δὲν δύναται νὰ στρέψῃ αὐτὴν πρὸς τὰ πλάγια, χωρὶς νὰ στρέψῃ ὅλον τὸ σῶμα ὁμοῦ, καὶ ἡ βραδύτης τῶν κινήσεών του τούτων, δίδει καιρὸν εἰς τοὺς διωκομένους νὰ φύγωσιν.

Ὁ δελφίς ἔχει μέγαν ὄγκον ἐγκεφάλου. Περιορίζεται ὅμως ὁ νοῦς του εἰς μόνην τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν φυσικῶν ἀναγκῶν του, τῆς τροφῆς, ἀναπαύσεως καὶ παραγωγῆς. Ἄλλως τε παρακολουθεῖ τὰ πλοῖα, παίζει καὶ σκιρτᾷ παρὰ τὰ πλευρὰ αὐτῶν καὶ ἐπὶ

τὰ ἴχνη αὐτῶν, καὶ οὔτε ἡ παρουσία τοῦ πληρώματος, οὔτε ἡ ὄψις τῶν ἰστιῶν, οὔτε ὁ θόρυβος ὁ ἐπὶ τοῦ καταπτρώματος τοὺς τρομάζει. Ἐνίοτε τινες, ἐν τῇ ταχύτητι τῶν κινήσεών των, εἰσπηδοῦσιν εἰς τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐξ εὐθραίας τοῦτο, οὐχὶ ἐκ προθέσεως. Τῶν νεωτέρων τὸ κρέας τρώγεται, καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ τῆς Γαλλίας μάλιστα κατασκευάζονται ἐξ αὐτοῦ ἀλλαντες (λουκάνικα) ἐξαιρετοί. Ὅσα δὲ τὰ κήτη, ἔχουσι καὶ αὐτοὶ λίπος, ἔλαιον ὅμως πολλὰ δίδουσι περὶ ἔχουσι, δι' ὃ καὶ δὲν γίνεται ἰδιαιτέρα ἀλιεῖα αὐτῶν. Τοὺς φοβοῦνται δὲ πολὺ οἱ ἀλιεῖς, διότι σχίζουσι τὰ δίκτυα διὰ τῶν ὀδόντων των, εἴτε διὰ τὴν νὰ διαφύγωσιν ἂν συλληφθῶσιν, ἢ διὰ τὴν νὰ φάγωσι τοὺς συλληφθέντας ἰχθύς.

Ἀπαντᾷται δὲ εἰς τὰς βορείους θαλάσσας, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μεσόγειον ἢ δελφινοφώχῃ (delphinus turisio), ἢ καὶ γουσητήρ λεγομένη, τὸ αὐτὸ χρῶμα ἔχουσα, μήκος δὲ πολλάκις δεκαπέντε ποδῶν καὶ ἐπέκεινα. βραχὺ δὲ βύγγος καὶ εὐρὺ καὶ πεπλατυμένον, ἔχον εἰκοσιένα ἢ εἰκοσιπέντε κωνικοὺς καὶ πολλάκις ἀμβλεῖς ὀδόντας ἑκατέρωθεν ἐκάστης σιαγόνης.

Ἡξεύρετε τί ἦτον ὁ ὄρυξ, τὸ θαλάσσιον τέρας τῶν ἀρχαίων. τοῦ μεσαιῶνος ἢ ὄρυκα, ἣτις εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἐποχὰς ἠγάπα νὰ τρώῃ νεὰς ἡγεμονίδας, καὶ εἰς ἀμφοτέρας ἔσχε τὸ αὐτὸ τέλος; Δὲν θὰ διηγηθῶ τὴν ὄρυκα τοῦ Μαιτομέου Ὀρλάνδου καὶ τῆς ὠραίας Ἀγγελικῆς, διότι μόλις οἱ ὠραῖοι στίχοι τοῦ Ἀρίστου καθιστῶσι τὸ ἀνέκδοτον φορητὸν προτιμῶ δὲν ἀναφέρω τῆς Ἀνδρομέδας τὸ θαλάσσιον τέρας, διότι εἶναι ἱστορικὸν, καθ' ὃν τρόπον τὰ πλείστα τῶν συγχρόνων του Ἑλληνικῶν συμβάντων.

Ἦτον λοιπὸν ἓνα καιρὸν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν βασιλεὺς ὀνομαζόμενος Κηφεύς, καὶ βασίλισσα καλουμένη Κασιόπη ἢ Κασιόπεια. Τὸ ἀγαθὸν τοῦτο βασιλικὸν ζεῦγος ἦτον ἀναμφίβολως κοράκιον μελάντερον, ὡς ὅλοι των οἱ ὑπήκοοι, ἀλλὰ τοῦτο δὲν τοὺς ἐκώλυε νὰ ἔχωσι θυγατέρα λευκοτέραν περισσότερα, ὀνομαζομένην Ἀνδρομέδαν. Ἦτον δὲ καὶ φρόνιμος ἐνταυτῷ καὶ ὠραῖα, ἐντέλεια γυναικὸς ἐν γένει, ἂν σπέρμα ματαιοφροσύνης δὲν εἶχεν ἀναφυῆ εἰς τὴν καρδίαν τῆς, καὶ ἀναπτυχθὲν δὲν τῇ εἶχεν ἀνατρέφει τὴν κεφαλὴν. Ἐν τῇ αὐθάδει αὐταρεσκείᾳ τῆς παρέβαλεν ἑαυτὴν πρὸς τὴν Ἥραν, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς, ἔτι ματαιοτέρα, ἔλεγεν, ὅτι μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς αἰ εὖω ὁμοῦ ἀποτελοῦσι ζεῦγος θελκτικώτερον τῶν Νηρηίδων πολὺ. Καὶ αὐτὴ δὲ, εἰ καὶ μελάνχροος, δυσχυρίζετο ὅμως εἰς τοὺς αὐλικούς τῆς, ὅτι ἦτον ἀναμφισβητήτως ὠραιότερα τῆς Ἥρας.

Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ πατρὸς ἀνδρῶν τε θεῶν τε, διὰ μὲν τὰς ἀπρεπεῖς τῆς μητρὸς καυχῆσεις ἐγάλασεν, ἀλλὰ τῆς θυγατρὸς αἰ ἀξιώσεις τὴν παρώργισαν, καὶ ἀπέφασκε νὰ ἐκδικήσῃ κατ' αὐτῆς τὴν προσβεβλημένην φιλοτιμίαν τῆς. Συνοδία τῶν Νηρηίδων λοιπὸν ἦλθε πρὸς τὸν Ποσειδῶνα, καὶ ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐκδίκησίν τῆς. Ὁ δ' ἐνοσίχθων ἐπεμψεν ἀμέσως ἐν θαλάσσιον τέρας, ἓνα ὄρυκα, ὅστις κατηράνισε τὴν Αἰθιοπίαν, κατέφαγε γράϊας καὶ παιδία ὅσα ὠρέφουλλ. 3.

(α) Τὸ Σκυλόφ. ἀρον.

γετο, καί, κατὰ τὴν εὐγενῆ συνήθειαν τῶν θαλασσίων τεράτων, κατεπίεσε καὶ κατέστρεψε τὸν λαὸν διὰ τὴν ἐκδικηθῆ κατὰ τῶν ἡγεμόνων.

Τέλος ὁ φιλόλαος βασιλεὺς Κηφεύς ἐπεμψε πρὸς τὸν χρησμὸν καὶ ἠρώτησεν εἰς τί πρέπει νὰ ἐνδώσῃ ὅπως ἀπαλλαγῇ τὸ ὑπῆκοον τοῦ ἀπὸ τὰς βραβάνους. Ὁ δὲ χρησμὸς ἀπεκρίθη, ὅτι τότε θὰ παύτωσι τὰ δεινὰ του, ὅταν παραδώσῃ τὴν Ἀνδρομέδαν ἀλυσσοδέτον ἐπὶ τῶν σκοπέλων εἰς τὸ τέρας νὰ τὴν καταπάγῃ· καὶ ὁ δυστυχὴς Κηφεύς τὸ ἐξετέλεσε. Κατ' εὐτυχίαν ὁμοίως ὁ Περσεύς, ἐπὶ τοῦ Πηγάσου ὀχούμενος, διήρχετο ἐκεῖθεν κατὰ τὴν ἐπίσημον στιγμήν, καθ' ἣν τὸ τέρας ἐξήρχετο τῶν ὑδάτων ὅπως καταβροχθίσῃ τὴν κόρην. Τὰ δάκρυα δὲ αὐτῆς ἐκίνησαν εἰς οἶκτον τὸν ἦρωα, καὶ δεῖξας εἰς τὸν ὄρκα τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης, τὸν ἀπελίθωσεν, ἠλευθέρωσε τὴν Ἀνδρομέδαν, κατέπεισε τὸν Δία νὰ κατατάξῃ τὴν μητέρα τῆς Κασσιόπειαν μεταξὺ τῶν ἀστέρων, ὅπου ἀκόμη εὐρίσκεται, καὶ ἡ ἱστορία τελειώνει μελοδραματικώτατα, διὰ τοῦ γάμου τῆς ἡγεμονίδος μετὰ τοῦ ἐλευθερωτοῦ της.

Οἱ ἀρχαῖοι φυσιογράφοι ἠσυχολήθησαν σπουδαίωτατα εἰς τὸ ν' ἀνακαλύψωσι τίνος φύσεως τέρας ἦτον τὸ τέρας τῆς Ἀνδρομέδας, καὶ ἀπεφάσισαν, ὅτι ἦτον ἡ ὄρκα τῶν τοῦ μεσαιῶνος, ἡ θαλάσσιος κηφί τῶν Γάλλων, ἡ Οὐδρα τέλος πάντων τοῦ περιηγητοῦ Βήλλωνος, ὅστις δισχυρίζεται, ὅτι οἱ νέοι Ἕλληνες σέβονται τοὺς δελφίνας, καὶ φόνοσ δελφίνος θεωρεῖται παρ' αὐτοῖς ὡς ἀνθρωποκτονία.

Παρατρέχουμεν διάφορα ἄλλα εἶδη δελφίνων, ὧν τὰ ἦθη οὐδὲν περιεργὸν ἔχουσι. Τὸ δὲ τῶν *Delphinorhynchus* γένος εἶναι συγγενέστατον πρὸς τὸ τῶν δελφίνων, ὥστε καὶ οἱ φυσιογράφοι ἐθεώρησαν ὡς μόνον χαρακτηριστικὸν τῆς διαφορᾶς, τὸ σχῆμα τοῦ κρανίου, εἰς θάλον κυρτούμενον, καὶ ἔχον ῥύγχος ἐπίμηκες, μὲ κωνικοὺς ἀγκύλους ὀδόντας.

Εἶδος δὲ τούτου εἶναι ὁ Μακρόπτερος δελφινόρρυγχος, οὗ ἐν καὶ μόνον ἄτομον, εἴκοσι περίπου ποδῶν μῆκος ἔχον, ἐγένετο γνωστὸν τῷ 1825. ὅθεν φαίνεται, ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο κατοικεῖ τοὺς ἀπωτάτους τῶν μεμακρυσμένων θαλασσῶν βυθοὺς, δι' ὃ καὶ ἔμεινεν ἐντελῶς ἄγνωστον καὶ εἰς τοὺς κητοθήρας καὶ εἰς τοὺς περιηγητὰς καὶ εἰς τοὺς φυσιολόγους.

Ἀλλὰ κατὰ μίαν νύκτα τοῦ ἔτους ἐκείνου, ἐν Γαλλίᾳ, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνου, ἀλιεὺς ἤκουσεν ἐπὶ τῆς παραλίας παράδοξον θόρυβον, εἰς τὴν στιγμήν τῆς ἀμπότιδος, καὶ ἔτρεξε μὲν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἀλλὰ τὸ σκότος καὶ ἡ ἀκατανόητος ἐκείνη βοή τὸν ἐτρόμαξαν, ὥστε δὲν ἐπλησίασεν. Ἐνίστε ἤκούετο ὡς ῥόγγος ἀγνώστου καὶ μανιώδους θηρίου, ἄλλοτε σεναχμοὶ καὶ οἰμωγαὶ πνιγομένου· μετὰ ταῦτα ἐπατάσσετο τὸ ὕδωρ ὡς ὑπὸ καταβράχτου, καὶ ἔτρεμε πᾶσι ὄχθης ἢ ἄμμος, καὶ ἀντήχει ὡς ἰσχυρῶς πληττομένη. Ὁ ἀλιεὺς ἐδραμεν ἀμέσως πρὸς τοὺς γείτονάς του, καὶ ἅμα ἐφεξεν, ἐφθασαν ὅλοι εἰς τὸ χωρίον.

Μακαρίην ἦθη ἤκουσαν τὸν αὐτὸν θόρυβον, καὶ μετ' οὐ πολὺ εἶδαν ἐξοκειλὰν ἐπὶ τῆς παραλίας, καὶ ἐκ-

βρασθῆν ὑπὸ τῶν κυμάτων, μέγα θαλάσσιον τέρας, ἐναγωνίως σπαῖρον, καὶ μάτην προσπαθοῦν νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν θάλασσαν. Τὸ σῶμά του εἶχε μῆκος δεκαπέντε ποδῶν, ἑπτὰ δὲ ποδῶν περιφέρειαν, καὶ ἐμειοῦτο βαθμηδὸν ἀπὸ τῶν μικρῶν παραστεριῶν αὐτοῦ πτερυγίων μέχρι τῆς οὐρᾶς· ἡ φάρυγξ του εἶχε πλάτος δύο ποδῶν, ἀλλ' ἦτον νωδός· τὸ δὲ χρώμα του ἦτον ὑπόφαιον καὶ στιλπνόν, λευκαινόμενον δὲ ὑπὸ τὴν κοιλίαν. Προσβαλόντες δ' αὐτὸ οἱ ἀλιεῖς διὰ ῥοπαλῶν καὶ ὀβελῶν, τὸ ἐφόνευσαν, καὶ τότε ἐγνώσθη, ὅτι τὸ ζῶον τοῦτο ἦτον ὁ μακρόπτερος δελφινόρρυγχος, οὐδέποτε ἄλλοτε ἀπαντηθεῖς. Πόθεν δὲ καὶ διατί ἦλθεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, τίς ἐμβλέπει εἰς τοὺς ἀχαιεῖς βυθοὺς τῆς θαλάσσης, ὥστε νὰ τὸ εἰπῇ;

Ἐτι μείζων εἶναι ὁ λεγόμενος ἐστεμμέτος (*coconatus*) δελφινόρρυγχος, ἔχων μῆκος τριάκοντα ὡς τριακονταπέντε ποδῶν, καὶ πλάτος τοῦλάχιστον δεκαπέντε.

Ἡ δὲ λεγομένη *Iria* τῆς Βολυβίας, κατὰ τὴν μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν, ἰδιαίτερον γένος ἀποτελοῦσα, κατοικεῖ τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας, καὶ ἔχει ἑπτὰ ὡς δέκα ποδῶν μῆκος, καὶ, ὡς αἱ φῶκαι, μύστακα περὶ τὸ στόμα, ἐξ ὀλίγων τραχειῶν τριχῶν συνιστάμενον. Τὸ δὲ χρώμα αὐτῆς εἶναι μεταβλητὸν, κυανόφαιον συνήθως ἄνω, ἀποκλίνειν περὶ τὴν κοιλίαν πρὸς τὸ ῥοδόχρουν. Ἄλλοτε δὲ εἶναι ὑπέρουθρος, ἢ μελανόφαιος, ἢ στικτὴ, ἢ ῥαβδωτὴ. Γεννᾷ δὲ, ὡς βεβαιοῦσιν οἱ σπουδάσαντες τὰ ἦθη τοῦ ζώου τούτου, ἐν μόνον τέκνον ἐκάσποτε, καὶ τοσαύτη εἶναι ἡ μετὰξὺ μητρὸς καὶ παιδίου στοργή, ὥστε πολλάκις ἐκτίθενται εἰς τοὺς μεγίστους κινδύνους δι' ἀμοιβαίαν ἄμυναν. Τὰ ζῶα ταῦτα δὲν ἔχουσι τὰς κινήσεις τότεν ζωηρὰς καὶ σφοδρὰς ὡς οἱ λοιποὶ δελφῖνες, καὶ ἀναβαίνουσι συνεχῆστερον αὐτῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, διὰ ν' ἀναπνέωσι τὸν ἀέρα. Συνδιατιπῶνται δὲ ἀνὰ τρία ἢ τέσσαρα ἐν οἰκογενεῖᾳ ὁμοῦ, καὶ θηρεύουσι τὴν λείαν των, ἔχοντα τὴν κεφαλὴν ἐκτὸς τῶν κυμάτων.

Αἱ δὲ φῶκαιναι κατὰ τοῦτο διαφέρουσι τῶν ῥηθέντων γενῶν, ὅτι ἔχουσι τὴν κεφαλὴν οὐχὶ εἰς ῥύγχος ἐκτεινομένην, ἀλλὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον σφαιροειδῆ. Ἐχουσι δὲ ὄλοι, πλὴν τῆς λεγομένης *βελούγα*, στεατῶδες πτερυγιὸν ἐπὶ τοῦ νότου.

Ἡ κοινὴ φῶκη, ἡ τότεν συνήθης ἐν τῇ μεσογείῳ, εἶναι ἐκ τῶν ὀδοιπορικῶν ἰχθύων. Εἰς τὸν Ὠκεανὸν ἀναβαίνει τὸ θέρος πρὸς τὰς βορείους θαλάσσης διὰ νὰ δροσιθῇ, τὸν δὲ χειμῶνα καταβαίνει πρὸς νότον, ὅπου ὁμοίως διαμῖνει ἐνίστε, μάλιστα ἐν τῇ Μεσογείῳ, δι' ὄλου τοῦ ἔτους. Τὴν ῥύχιν ἔχει μελανὴν μετ' ἰσοβαφῶν καὶ χλωρῶν ἀποχρωσέων, τὴν δὲ κοιλίαν, λευκὴν. Τὸ δὲ μῆκος τῆς εἶναι τεσσάρων ὡς ἑξ ποδῶν, ὥστε εἶναι τῶν κητῶν τὸ μικρότερον.

Ζῶσι δὲ αἱ φῶκαι ἀγεληδόν, καὶ συνήθως διατιπῶνται καὶ παίζουσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, πρωτίστην ἡδονὴν ἔχουσαι νὰ παλαιώσιν ἐπὶ τῶν τρικυμιῶν κατὰ τῆς ὀρμῆς τῶν κυμάτων. Ὅταν δὲ ἡ θάλασσα εἶναι γαληνισία, ἀντιδιώκονται παίζουσαι καὶ σκιρτῶσαι ὑπὲρ τὸ ὕδωρ, ὥστε φαίνεται ὅλον τὸ σῶμά των. Εἶναι δὲ ἀθηράγοι, κατατρώγουσι μεγίστην ποσό-

τητα ἰχθύων καὶ μαλακοδέρμων, καὶ ἀρπάζουσι πο-
λάκις τήνλειαν των ἀπὸ τῶν ἀλιέων τὰ δίχτυα, κό-
πτουσαι αὐτὰ διὰ τῶν ὀδόντων. Ἐνίοτε ἐνεδρεύουσι
παρὰ τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν, καὶ συλλαμβάνουσι
τοὺς κατερχομένους ἰχθύς, καὶ ἄλλοτε διώκουσιν αὐ-
τοὺς καὶ ἄνω ποταμῶν. Καὶ ἡ φώκη δὲ τρέφει καὶ
προστατεύει τὰ τέκνα της μετὰ μεγίστης φιλοστορ-
γίας.

Ὁ δὲ κληθεὶς *φωκαινόρυξ* (*phocaena orca*), ἄλ-
λος ἀπὸ τὸν προδρηθέντα ὄρυκα, εἶναι τὸ μέγιστον
εἶδος τῆς φώκης, ἔχον εἰκοσιπέντε ὡς τριάκοντα πο-
δῶν μῆκος. Τὸ ῥύγχος του εἶναι βραχυτάτον, καὶ
ἐπὶ τοῦ νώτου ἔχει μέγιστον πτερυγίον, τετρά-
πουν τὸ ὕψος. Οἱ ὀδόντες του εἶναι μεγάλοι μὲν
ἀλλὰ σπάνιοι, τὸ δὲ χεῶμά του μέλαν ἐπάνω, λευκὸν δὲ
κάτω, καὶ ἔχει λευκὸν στίγμα ἐπὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ.

ΦΑΛΑΚΡΟΚΟΡΑΞ.

Ὁ Φαλακροκόραξ (*Cormoran*) ὑπάγεται εἰς γένος
τι θαλασσίων πτηνῶν, οὗ ὑπάρχουσι περίπου δεκαε-
πτὰ εἶδη. Ὁ διαγνωστικὸς χαρακτήρ τοῦ γένους
τούτου συνίσταται εἰς τὴν ἰδιαίτουσαν διαμόρφωσιν
τοῦ ποδός· ὁ ἐξώτατος τῶν δακτύλων εἶναι ὁ ἐπι-
μηκέστερος καὶ ὀρίζεται ἐξωτερικῶς ὑπὸ μικρᾶς
μεμβράνης· ἡ ἀραχνώδης αὕτη μεμβράνα εἶναι
πλατεῖα, πλήρης καὶ ὀλόκληρος· ὁ ὀπισθεν δάκτυ-
λος ἔχει τὸ ἥμισυ μῆκος τοῦ μεσαίου, καὶ πάντες
οἱ δάκτυλοι ἔχουσι πλατεῖς, καμπυλοειδεῖς ἀλλ' οὐ
καὶ ὀξεῖς ὄνυχας, ὁ δὲ μεσαῖος δάκτυλος ἔχει το-
σαύτην πυκνότητα ὅση ἀπαιτεῖται διὰ νὰ κρατῆ ἀσφα-
λῶς τὴν γλίσχρον ἄγραν ἐξ ἧς τρέφεται. Ὁ φαλα-
κροκόραξ εἶναι ἐξαιρετικὸς κολυμβητὴς καὶ δύτης καὶ
καλῶς ἐνταυτῷ τὴν πτήσιν, ἡ δὲ ἀδδηφαγία δι' ἣν
εἶναι παρομοιακῶς περιβόητος, κρατεῖ εἰς διηνεκὴ ἐνέρ-
γειαν τὰς ἰδιαζούσας δυνάμεις, τὰς χορηγηθείσας αὐτῷ
παρὰ τῆς φύσεως πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς ἀκορέστου
αὐτοῦ ὀρέξεως. Ἄμα ὁ Φαλακροκόραξ παρατηρήσῃ τὴν
ἄγραν του, ῥίπτεται ἐπ' αὐτῆς μετὰ καταστρεπτικῆς
ταχύτητος, καὶ κατέχει αὐτὴν ἀμέσως ἐν ἀσφαλείᾳ
διὰ τῶν πριονοειδῶν ὀδοντώσεων τοῦ μεσαίου δακτύ-
λου του· διὰ τῆς βοήθειάς δὲ τοῦ ἐτέρου ποδός ὁ ἰχθύς
φέρεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος, καὶ τότε δι'
ἐπιτηδείας τινὸς κινήσεως ἀναστρέφεται πρὸς τὰ ἄνω
εἰς τρόπον ὥστε κρατεῖται ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, χωρὶς
τὰ πτερυγία νὰ φέρωσι τὴν παραμικρὰν ἀντίστασιν.
Ἡ φάρυγξ τοῦ φαλακροκόρακος δύναται νὰ ἐκταθῆ ἐπὶ
πολὺ, ἐὰν ἐμπόδιόν τι συμβῆ πρὸς κατάσχεσιν τῆς
ἄγρας του. Οἱ φαλακροκόρακες εἶναι κοινωνητικοί, καὶ
ἐκτὸς τῆς ὥρας τῆς ὀχθείας, ὀδεύουσι γενικῶς ἀγγελ-
δὸν, καὶ πολλάκις ἐν συνοδίᾳ μετ' ἄλλων ἐνύδρων πτη-
νῶν ἄπερ μένουσιν ἀβλαβῆ ἀπ' αὐτῶν, ἐκτὸς ἐὰν ἡ
λαιμαργία τοῦ φαλακροκόρακος τὸν κινήσῃ ν' ἀρ-
πάσῃ ἀπ' αὐτῶν τὴν ἄγραν των. Διὰ τὴν δρα-
στηριότητα καὶ τὴν εἰς τὸ ἀγρεύειν ἐπιτυχίαν ὁ φαλα-
κροκόραξ κατέστη ἐν ἄλλῳ στοιχείῳ χρήσιμος ὡς καὶ

ὁ ἰέραξ. Ὁ Φάβερ περιγράφων τὸν τρόπον δι' οὗ αὐται
αἱ ἄγραι ἐξετελοῦντο ἐκφράζεται οὕτως. « Ὅταν ἐκ τῶν
» οἰκημάτων ἔνθα κρατοῦνται ἐξάγωσιν αὐτοὺς εἰς τὰ
» ἰχθυοτροφεῖα, δέουσιν τοὺς ὀφθαλμούς των, διὰ νὰ
» μὴν ἐκπληχθῶσι καθ' ὄδον· ὅταν δὲ φθάσωσιν εἰς
» τοὺς ποταμούς, ἀφαιροῦσι τὰ δέματα καὶ προσά-
» πτοντες περὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ τραχήλου των
» λωρίον δερμάτινον, διὰ νὰ μὴ δύνανται νὰ καταφά-
» γωσι τὸν ἀγρευόμενον ἰχθύν, τοὺς ῥίπτουσι εἰς τὸν
» ποταμὸν, ἐκεῖνοι δὲ ἀμέσως καταβυθίζονται ὑπὸ τὸ
» ὕδωρ, καὶ ἐκεῖ διὰ πολλῆς ὥρας διώκουσι τὸν
» ἰχθύν μετὰ τεραστίας ταχύτητος· καὶ ἅμα συλ-
» λαβῶσιν αὐτὸν, ἀναφέροντες εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ
» ὕδατος καὶ θλίβοντες αὐτὸν ὀλίγον διὰ τοῦ ῥάμφους,
» τὸν καταπίνουσιν, ἕως οὗ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον
» ἕκαστον πτηνὸν καταβροχθίζει πέντε ἢ ἕξ ἰχθύς·
» καὶ τότε οἱ ἔγοντες αὐτοὺς, τοὺς καλοῦσιν ἐπὶ τῆς
» πυγμῆς, ἐφ' ἧς καταπετῶσιν ἀμέσως, καὶ πάντες,
» ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον ἐξεμοῦσι πίντας τοὺς ἰχθύς
» μικρὸν τι συντεθλιμμένους ἐκ τῆς πρώτης πρὸς τὴν
» σύλληψιν προσβολῆς· μετὰ ταῦτα δὲ θέτοντες τὰ πτηνὰ
» ἐπὶ ὑψηλῆς τινος θέσεως, λύουσι τὸ δέμα ἀπὸ τοῦ
» τραχήλου των, ἀφίνοντες ἐλευθέραν καὶ ἀνοικτὴν
» τὴν εἰς τὸν στόμαχον διόδον· καὶ πρὸς ἀμοιβὴν,
» ῥίπτουσι εἰς αὐτὰ μέρος τῆς ἄγρας των, εἷα ἢ
» δύο ἰχθύς εἰς ἕκαστον, τοὺς ὁποίους, πίπτοντας εἰς
» τὸν ἀέρα, ἀρπάζουσι μετὰ μεγάλης ἐπιτηδείότητος. »

Ἡ ὑπὸ τοῦ Φάβερ περιγραφομένη αὕτη ἐργασία
κατηργήθη πρὸ πολλοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ· ἀλλ'
ἐν τῇ Κίνᾳ εἶναι εἰσέτι καὶ μέχρι τοῦδε ἐν χρήσει.
Ὁ Κινεζικὸς φαλακροκόραξ εἶναι μελανόραιος κατὰ τὸ
ἄνω τοῦ σώματος, τὰ δὲ κάτω μέρη εἶναι ὑπόλευκα,
καὶ ὁ τράχηλος εἶναι λευκός. Ἡ ἐπιμένη εἰκονογρα-
φία παριστᾷ τὸν τρόπον καθ' ὃν τελεῖται ἡ ἀγρευσις
ἐπὶ τῶν λιμνῶν καὶ τῶν αὐλώνων τῆς Κίνας, καὶ ἡ
ἐργασία ἐξηγεῖται ἐν τῷ ἐξῆς ἀποσπασματι ἀπὸ τῶν
τοῦ Λεκόντε, παλαιοῦ Γάλλου συγγραφέως. « Ἐπὶ
τῷ σκοπῷ τούτῳ οἱ φαλακροκόρακες γυμνάζονται,
ὡς οἱ ἄνθρωποι γυμνάζουσι τοὺς Ἰσπανικοὺς κύνας
καὶ τοὺς ἰέρακας, καὶ εἷς μόνος ἄνθρωπος δύναται
εὐκόλως νὰ οἰκονομήσῃ ἑκατὸν ὁ ἀλιεὺς ἐξάγει αὐ-
τοὺς εἰς τὴν λίμνην, καθημένους ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ
σκάφους του, ἔνθα μένουσιν ἥσυχοι, περιμένοντες ἐν
ὑπομονῇ τὰς διαταγὰς του. Ἄμα δὲ φθάσωσιν εἰς τὸν
ἄριστον τόπον, κατὰ τὸ πρῶτον δοθὲν σημεῖον ἕκα-
στο· ἵσταται πρὸς ἰδίαν τινὰ θέσιν, διὰ νὰ ἐκπλη-
ρῶσῃ τὸ ἀνατεθὲν εἰς αὐτὸν χρέος. Ἀστειότατον εἶναι
κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην νὰ βλέπη τις μετὰ πό-
σης εὐφύας μερίζονται τὴν λίμνην ἢ τὸν αὐλῶνα ἔκου
ὀφείλουσι νὰ ἐργασθῶσι· περιτρέχουσι κυνηγῶντες,
καταδύονται, ἀναφέρονται ἑκατοντάκις εἰς τὴν ἐπι-
φάνειαν, ἕως ὅτου τέλος εὐρίσκουσι τὴν ἄγραν των·
τότε διὰ τοῦ ῥάμφους συλλαμβάνουσι τὸν ἰχθύν κατὰ
τὸ μέσον τοῦ σώματος, καὶ τὸν φέρουσιν ἀλανθά-
στως εἰς τὸν κύριόν των. Ἄν δὲ ὁ ἰχθύς ἦναι κατὰ
πολὺ μέγας, βοηθοῦνται ἀμοιβαίως· καὶ εἷς μὲν
κατέχει αὐτὸν ἐκ τῆς κεφαλῆς· ἕτερος δὲ ἐκ τῆς οὐ-
ρᾶς, καὶ οὕτω φέρουσιν αὐτὸν ἀμφοτέρω εἰς τὸ σκά-

ρος· τότε ὁ πορθημεὺς ἐκτείνει μίαν τῶν κωπῶν του, λίγης ὥρας ἀνάπαισιν, ἀλλ' οὐδέποτε τοῖς δίδει
 ἐφ' ἧς κáθηται, καὶ ἀποβάλλοντες τὸ ἄχθος των, τὴν τροφήν των, ἕως οὗτου δὲν ἀποτελειώσωσι τὸ ἔρ-
 πετώσιν αὐθις, διὰ νὰ ἐξακολουθήτωσι τὴν ἐργασίαν γον των· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πληροῦσιν ἀφθονω-
 των ὅταν ἀποκάμωσι, τοῖς χορηγεῖ ὁ πορθημεὺς ὁ- τάτην τράπεζαν· ἡ φυσικὴ δὲ αὐτῶν λαιμαργία οὐδέ-

ποτε, οὗτε διὰ τῆς ἀνατροφῆς διορθοῦται διὸ καὶ πάν- ἀλλέως χορταζόμενοι διὰ μίας, θα ἔπαυον τὴν ἐξα-
 τος· ἐνὶ ἀρεσίᾳ, ἔχουσι τὸ αὐτὸ σφαιρίον πε- κολοῦθαι τῆς ἐργασίας, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπιήρουν
 ρισθῶσι δὲ εἰς τὸ τράχηλόν των, διὰ νὰ τοὺς ἐμπο- τὴν κοιλίαν των.
 ἴσῃ του να καταβροχθίζωσι τὴν ἄγραν των διότι

ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ ΜΥΘΟΛΟΓΟΙ.

Διὰ τί ἄρα οἱ πρεσβεύοντες τὴν μουσουλμανικὴν θρησκείαν οὐδ' εἶχόν ποτε, οὐδ' ἔχουσι σήμερον θέατρα; Αἱ ἀρχαῖαι τῆς Μέμφιδος, τῶν Σούσων, καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ Αὐλαί, οἱ νεώτεροι τῆς Βαβυλώνας, τῆς Κορδύθης, καὶ τοῦ Καίρου, ἂν καὶ τρυφηλότατοι καὶ φιλήδονοι, ἂν καὶ ἀμειψόμενοι πρὸς ἀλλήλους ποῖα νὰ ὑπερβῆ τὴν ἄλλην κατὰ τὴν πολυτέλειαν, δὲν παρεδέχθησαν ποτέ, μεταξύ τῶν ἄλλων τέρψεων, καὶ τὴν ἐπὶ σκηνῆς διαδραματίσιν τῶν χαρακτήρων, τῶν περιπετειῶν, τῶν ἐλαττωμάτων ἢ τῶν ἀρετῶν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Καὶ ὅμως, εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὴν Ἰταλίαν, εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν, ἐγίνοντο, καθ' ὅλας σχεδὸν τὰς πόλεις, παραστάσεις θεατρικαί. Καὶ αὐτοὶ οἱ βάρβαροι κάτοικοι τῶν νήτων τῆς Μεσημβρινῆς θαλάσσης, παριστάνουσι διὰ παντομίμων τὰ συμβεβηκότα τοῦ βίου τῶν.

Τὸ κατ' ἐνέργειαν, δὲν κατώρθωσα νὰ ἐξηγήσω διὰ γενικοῦ τινος συμπερασματος τὴν ἔλλειψιν ταύτην· διότι ποῖον ἐπιχείρημα ἐφαρμοζόμενον εἰς τὴν κοινωνικὴν τῆς Περσίας ἢ τῆς Αἰγύπτου κατάστασιν, δὲν ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὴν τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Κίνας; Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ κοινωνικὴ μορφή ἐκάστου ἐθνους, ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ νὰ τέρπεται καὶ νὰ εὐθυμῇ, ὑποθέτω ὅτι οἱ λαοὶ οὗτοι ὅ' ἀνεπλήρουσαν τὰς ἡδονὰς τῆς σκηνῆς, δι' ἄλλου τινὸς μέσου, δραματικὸν ἔχοντος χαρακτῆρα φρονῶ δὲ ὅτι τὸ μέσον τοῦτο εἶναι τὸ τῶν μυθολογῶν, ἢ τῶν διηγουμένων παραμύθια.—μετάχιδων.—

Τὰ ἀρχαῖα βάρβαρα ἔθνη, ὡς τὸ τῶν Γόθων, τῶν Οὐνῶν, τοῦ Αττίλα, καὶ, κατὰ τὸν Νιέβουρ, τὸ τῶν πρώτων Ῥωμαίων, συνειθίζον νὰ ἐξυμῶσιν διὰ στίχων εὐρύθμων, τῶν ὁποίων ἐπήρξανε τὴν μελωδίαν τοῦ κύμβαλον ἢ ὁ αὐλός, τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν πατέρων των. Οἱ ποιηταὶ των δηγοῦντο συμβεβηκότα ὅπως φαντασιώδη καὶ τεράστια. Τὰ δὲ δοκίμια ταῦτα, τελειοποιούμενα βαθμηδὸν, μετεβλήθησαν ἐπὶ τέλος εἰς δράματα, μᾶλλον ἢ ἤττον μετέχοντα καυοικῆς τάξεως καὶ ῥυθμοῦ Ἄλλ' εἰς τινὰ μέση τῆς Ἀσίας, ἢ τῆς τέχνης τοῦ μυθολογῆσαι ἔφθασεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς τελειότητος, καὶ ἴσως ἐξ αἰτίας τούτου δὲν εἰσῆχθη ἐκεῖ τὸ θέατρον· διότι, διὰ τῶν κινημάτων, τῶν χειρωνακίων, τῆς μεταβολῆς τῆς φωνῆς, τῆς ἠθοποιίας, ἐνὶ λόγῳ τῆς υποκρισεως, ὁ μυθολόγος συγκεντρώνει, οὕτως εἰπεῖν, εἰς ἑαυτὸν, ὅλα τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος, διὰ νὰ θέλῃ καὶ νὰ ἐλύσῃ τὸ ἀκροατήριον.

Ὅθεν, καθ' ὅλην τὴν Ἰουρικήν Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην, πρὸ πάντων δὲ κατὰ τὰς πόλεις, εὐρίσκονται σωματεῖα μυθολογῶν μετεργαμένων τὸ ἐμπόσιον τοῦ διηγεῖσθαι παραμύθια, διευθυνόμενα ὑπ' ἀρχηγῶν ἀνομιζομένων Σεικ-ουλ-μετάχ, ἢ ἀρχηγῶν τῶν μυθολογῶν. Εἰς πάντα τόπον, εἰς πᾶσαν ὥραν, εἰν' ἔτοιμοι νὰ ἐξακησῶσι τὴν βιομηχανίαν των, ἔχοντες τὴν βεβαιότητα, ὅτι τὸ ἀκροατήριον θὰ εἶναι καὶ πολυπλήθες, καὶ προσεκτικόν Ὑπαγε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Σμύρνην, παράπλευρον τὰς ὄχθας

τοῦ Τίγριδος καὶ τοῦ Νεῖλου, διάσχιτον τὰς ἐρήμους τῆς Ἀραβίας ἢ τῆς Συρίας τὰς πεδιάδας, προχώρησον εἰς τὰς τερπνὰς κοιλάδας τοῦ Γιεμέν, παντοῦ ὁ ἀπαντήσης μυθολόγους ἐξ ἐπαγγέλματος, τῶν ὁποίων τὰ παραμύθια καταγοητεύουσι τὸν λαόν. Μυθολόγους θὰ εὕρῃς καὶ εἰς τοῦ Βεδουίνου τὴν σκηνήν, καὶ εἰς τοῦ Φελλάχου τὴν καλύβην, καὶ εἰς τὸ καφενεῖον μικροῦ χωρίου, καὶ εἰς τὴν Βαβυλώνα, καὶ τὸ Καίρον, καὶ τὴν Δαμασκόν. Ἡ εἰκὼν τοιούτου τινὸς μυθολόγου, περιγράφεται ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν κομφὸν κάλαμον τοῦ συγγραφέως τοῦ Χατζῆ μπαμπά. (1).

Ἄλλ' ἡ μεγαλητέρα τέχνη των συνίσταται εἰς τὸ νὰ διακόπτωσι τὴν διήγησιν κατὰ τὰ περιεργότερά της μέρη, καὶ νὰ ἀναβάλλωσι τὴν συνέχειαν εἰς τὴν ἐπιῶσαν. Ὅσοι ἀνέγνων τὴν Χαλιμάν, τὴν ὁποίαν τὰ περωτισμένα ἔθνη δὲν θεωροῦσι μὲ ὄμμα περιφρονησεως ὅπως εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν θὰ ἐλησμόνησαν βεβαίως, ὅτι διὰ τῆς ἐντέχνου ταύτης πανουργίας, εὐρυῆς τις Σουλτάνα ἀνέβαλεν ἐπὶ χιλίαν κοίμειαν νύκτα τὴν θανατικὴν καταδίκην της, καὶ ἐκέρδησεν ἐπὶ τέλος τὴν ζωὴν της. Τὴν ἐπαύριον ὅμως, ἀντὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ ὁ μυθολόγος τὴν διήγησιν τῆς παρελθούσης, ἀρχίζει νέαν τὴν ὁποίαν διακόπτει καὶ πάλιν, εἴτε διὰ νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ, εἴτε διὰ νὰ διηγηθῇ ἄλλην, ποιικίλλων οὕτω τὸ ὕψωμα του μετέχνην τὴν ὁποίαν ἠθθανθη καὶ ἐμιμήθη ὁ Ἀριστοῦς. Ἄλλως, διὰ τοῦ μέσου τούτου, ἐξασφαλίζει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας τὴν παρουσίαν τοῦ ἀκροατηρίου του.

Ἀλλὰ τὴν ἱκανότητα τοῦ διηγεῖσθαι δὲν ἔχουσι μόνον οἱ ἀσχολούμενοι ἰδίως εἰς τὸ ἔργον αὐτό καὶ ἄλλοι ἐπίσης, μεταξύ μάλιστα τῶν Ἀραβικῶν φυλῶν, θαυμάζονται διὰ τὴν γονιμότητα τῆς φαντασίας των, καὶ τὴν γλαφυρότητα τῶν περιγραφῶν. Καθ' ἑσπέρας, πλῆθος Ἀράβων, συσσωρευόμενοι πέριξ ἑνὸς ἐξ ἐκείνων αἰτινες ἀπολαύουσι τοιαύτης φήμης, ἀκούουσι ἀπλήστως τὴν τεράστιον ἱστορίαν, ἣτις ῥέει γλυκεῖα ἀπὸ τὸ μελιβρύτον στόμα του.

Εἶναι ἀξία σημειώσεως ἡ ζωηρὰ ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν τὰ παραμύθια ταῦτα προσκοῦσιν εἰς τὴν θερμὴν τῶν Μουσουλμάνων φαντασίαν. Καθήμενοι ἀνάλητοι καὶ σιωπηλοὶ ἐπὶ τῶν σοφῶν τῶν καφενειῶν, καὶ ἀναρροφῶντες ἡδονικῶς καφὲν τοῦ Γιεμέν καὶ τὸν καπνὸν τοῦ γαργιλέ των, ἀκούουσι χαινοντες καὶ ἀπολιθωμένοι τὸν μυθολόγον, διηγοῦμενον ἱστορία: διὰ φράσεως εὐρύθμου καὶ τετορνευμένης τὴν ὁποίαν περικαλλύνει συνεχῶς, καὶ ἐξ αὐτῆς πολλακίς τῆς ἀρχῆς, διὰ τῆς ἀμονίας τῆς στιχομουργίας. Εἰς τὰς ἐρήμους, ἢ σκηνὴν αὐτὴ εἰν' ἐτι περιεργος καὶ θεληκτικὴ, καθόσον συρροῇ ἀπειρος Βεδουίνων ἀκροαζονται συνθλιβόμενοι πέριξ τοῦ μυθολόγου, ἐνφ' ὃ ἥλιος καταβαίνει ὀπισθεν ἵτων βουνῶν, καὶ ἡ γῆ πατίξεται ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τὴν δρόσον. Πολλακίς οἱ μυθολόγοι ἐπαναλαμβάνουσι τὰς αὐτὰς διηγήσεις· χάρις ὅμως εἰς τὴν τέχνην τῆς παραστάσεως καὶ

(1) Τερπνὸν μυθιστόρημα τοῦ Κ. Μοριέρου, πρῶην πρέσβευος τῆς Ἀγγλίας παρὰ τῇ Αἰθιοπῇ Περσίας. Ὁ ἥρωα αὐτοῦ εἶναι εἰδὸς τι Ἀναχάσειδος, καὶ ἐμυιάζει πολὺ τὸν Ἀναστασιον τοῦ Ὀπου, περιγράφοντα ἡθῆ καὶ ἔθιμα ἑλληνικὰ καὶ μουσουλμανικά.

τὴν θερμότητα τῆς ἀσιατικῆς φαντασίας, ἡ περιέργεια τῶν ἀκρωμένων διατηρεῖται πάντοτε σύντονος καὶ ἀπαραιμῶτος.

« Πρέπει νὰ ἴδῃ τις τὰ τέχνα ταῦτα τῆς ἐρήμου. λέγει τις περιηγητῆς, ὅταν ἀκροάζονται τοὺς ἀγαπητοὺς μύθους των, πῶς ταράττονται, πῶς καταπρόυνονται! πῶς τὸ βλέμμα των ἀκτινοβολεῖ εἰς τὸ μελανὸν πρόσωπόν των! πῶς ἡ ὀργὴ διαδεχεται τὰ τρυφερά των αἰσθήματα, τὰ δὲ δάκρυά των οἱ καγχαυμοί! πῶς συμερίζονται ὅλας τὰς περιπετείας τῆς τύχης τοῦ ἥρωος! πῶς συναισθάνονται ὅλα τὰ δεινὰ, ὅλας τὰς εὐτυχίας του! Οἱ ποιηταὶ τῆς Κυρῶπης, μὲ ὅλα τὰ μέσα των, μὲ ὅλον τὸ θέλημα τῆς ὤρνιας ποιήσεώς των, μὲ ὅλον τὸ δέλεαρ τῆς μουσικῆς καὶ τὴν μαγείαν τῶν σκηνογραφῶν, δὲν προσενοῦσιν εἰς τὰς νεναρκωμένας τῶν δυτικῶν ψυχάς, οὐδὲ τὸ ἑκατοστημόριον τῶν συγκινήσεων, τὰς ὁποίας διεγείρει ὁ ἄγχιος ἐκεῖνος μυθολόγος.

« Τρεχεὶ κἀνένα κίνδυνον ὁ ἥρωος τῆς ἱστορίας; οἱ ἀκροαταὶ φρυάττουσι καὶ φωνάζουσι. *λά, λά, λά, ἰστάγφουρ-ι! ἀ. λάχ!* "Ὁχι, ὄχι, ὄχι, ὁ θεὸς νὰ τὸν φυλάξῃ! Εὐρίσκεται ἐν τῷ μέσῳ συμπλοκῆς θερίζων μὲ τὴν σπάθην του τοὺς ἐχθρούς του; οἱ ἀκροαταὶ δρᾶττουσι τὰ ξίφη των ὡς ἂν ἐπρόκειτο νὰ τρέξωσιν εἰς βοήθειάν του. Πίπτει εἰς ἐξῆρην προδοτῶν; φωνάζουσιν ἀμέτῳ συνοφροῦμενοι, *ἀνάθεμα εἰς τοὺς προδοτὰς!* Κατεσπαράχθη ἀπὸ τοὺς πολυαρίθμους ἀντιπάλους του; βαθὺς στεναγμὸς ἐξέρχεται ἀπὸ τὰ στήθη των, καὶ μετ' αὐτὸν ἀκούονται αἱ ὑπερ τῶν θεογεῶτων συνήθειαι εὐχαί· ὁ θεὸς νὰ τὸν ἐλεήσῃ, καὶ νὰ τὸν δεχθῆ εἰς τοὺς κόλπους του! Ἐπιστρέφει, ἐξ ἐναντίας, τροπαιοῦχος καὶ νικητῆς; ὁ ἄηρ ἀντηχεῖ ἀπὸ τὰς θορυβώδεις κραυγὰς, *δόξα σοι ὁ θεὸς τῶν στρατευμάτων.*

« Τὰς περιγραφὰς τῶν καλλονῶν τῆς φύσεως, καὶ μάλιστα τοῦ ἔαρος, ἀκούουσιν ἀνακράζοντες συνεχῶς *Γεῖπ! τεῖπ! κα. λά! κα. λά!* Καμία ἡδονὴ δὲν εἶναι ἴση μὲ τὴν λάμπουσαν εἰς τὰ βλέμματά των, ὅταν ὁ ἱστορικὸς ζωγραφῆ μὲ ἔμφασιν καὶ ἐρωτικῶς τὴν εἰκόνα ὡραίας γυναικός. Τὸν ἀκροάζονται ἐν σιωπῇ καὶ μόλις ἀναπνέοντες ἅμα δὲ τελειώσῃ τὴν ἐξεικόμισίν του, ἐπιφέρων τὴν φράσιν ταύτην, *δόξα τῷ θεῷ ὅστις ἐπλασε τὴν γυναῖκα*, ὅλοι ἐπαναλαμβάνουσιν δημοφώνως μὲ φωνὴν ἐνδομύχου πεποιθήσεως, πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης των, τὴν ἰδίαν αὐτὴν φράσιν, *δόξα τῷ θεῷ ὅστις ἐπλασε τὴν γυναῖκα.*

« Φράσεις παραδεδεγμένα, ὡς αὕτη, καὶ πολυάριθμοι ἄλλαι παρόμοιαι, πρεισάγονται εἰς τὸ τέλος πάσης διακοπῆς τῆς διηγήσεως, καθ' ἣν ἀναπαύεται ἄλιγον ὁ μυθολόγος, διὰ νὰ μὴ προξενῆ ἀκατάπαυστον ἀγῶνα εἰς τὴν φαντασίαν ἢ τὴν μνήμην του. Τοιοῦτοτρόπως, ὁσάκις ὁ εὐρωπαῖος εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ εἴπῃ ἁπλῶς, καὶ ἐξηκολούθησεν τὸ ταξιδιόν των, ὁ Ἄραψ λέγει ἐξ ἐναντίας, καὶ ἐξηκολούθησεν τὸν δρόμον των διὰ μέσου τῶν βουνῶν καὶ τῶν κοιλάδων, τῶν θασσῶν καὶ τῶν καλλιερρημένων ἀγρῶν, διὰ τερπνοτάτων λιβαθίων καὶ ἐρήμων ἀ-

γρίων, ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς δύσεως.

« Ἐνῶ δὲ ξίπτει ἐν τῷ μέσῳ μηχανικῶς πῶς καὶ ἀσυλλογίστως, οὕτως εἰπεῖν, τὰ καθιερωμένα ταῦτα ῥητὰ, συστέλλει τὴν προτοχὴν του, καὶ συνδυάζει τὴν συνέχειαν τῆς διηγήσεως, τὴν ὁποίαν παρατείνει ἕως ὅτου αἱ δυνάμεις του ἀποναρκούμεναι, τὸν βιάσονται νὰ τελειώσῃ μ' ὅλην τὴν λύπην τοῦ ἀκροατηρίου του. Αἱ καμηλοὶ, αἱ δρομάδες αἵτινες, προτείνουσαι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διηγήσεως, τοὺς μακροὺς λαιμούς των ἄνω τῶν κεφαλῶν τῶν ἐξηπλωμένων ἢ μ' ἐσταυρωμένους πόδας καθημένων κυρίων των, φαίνεται ὅτι συμετέχουσι τῆς κοινῆς εὐθυμίας, αἱ παρακείμεναι μανδραὶ ὅπου μαγειρεύονται ἀπλᾶ φαγητὰ ὑπὸ βοσκῶν τῶν ὁποίων τὰ πρόσωπα χρωματίζονται ἀπὸ τὰς ποικίλας καὶ πολυτρόφους φλόγας τοῦ πυρός, ἐπυξάνουσι τὴν γραφικότητα τοῦ χαρακτῆρος τῆς σκηνῆς ταύτης. »

Αἱ κοινωνικαὶ αὐταὶ συναθροίσεις, κατὰ τὴν πολύωρον διάρκειαν τῶν ὁποίων ὁ Βεδουῖνος ἀκροάζεται ἢ διηγεῖται ζωογονούμενος ἀπὸ τὴν ὄρτον τῆς νυκτός, ὀνομαζονται ἀραβιστὶ *μουζαμεριτ*, δηλαδὴ ὀμιλία ὑπὸ τὴν σελήνην. Ἡ νύκτες ἀστεροφεγγεῖς. Ὁ Ἄραψ ἱστορικὸς δὲν φοβεῖται μὴ δεχθῶσιν οἱ ἀκροαταὶ του τοὺς μύθους του μὲ τὴν δυσπιστίαν ἐκείνην μεθ' ἧς ἀπειλεῖ ὁ Ὀράτιος τοὺς τολμηροὺς περὶ τὰς ἐφευρέσεις ποιητῆς· διότι ἡ ἐνθερμος τῶν λαῶν ἐκείνων φαντασία, πιστεύει ὅλα μὲ τὴν αὐτὴν εὐκολίαν, μὲ τὴν ὁποίαν καὶ τα πλάττει.

Ἐνῶ δὲ ὁ Λατῖος αὐτὸς ποιητῆς συνιστᾷ, τὸ νὰ σπεύδῃ ὁ λαὸς πρὸς τὸ κύριον ἀντικείμενον, παρατρέχων τὰς παρεκβάσεις, καὶ ὀδηγῶν ἀπ' εὐθείας τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰ οὐσιώδη, ὁ Ἄραψ, ἀπ' ἐναντίας, ἀρχίζει τὴν διήγησίν του ἀπὸ τὰ οὐράνια, καὶ ἀντὶ νὰ σπεύσῃ νὰ φέρῃ τοὺς ἀκροατὰς του ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκηνῆς, προσπαθεῖ διὰ τεχνασμάτων καὶ ἀπεράντων ἐξελιγμῶν, νὰ κρύπτῃ ὅσον πλεῖστον δύναται τὴν διεύθυνσιν τὴν ὁποίαν σκοπεύει νὰ λάβῃ, καὶ τὸ μέρος ὅπου προτίθεται νὰ φθίσῃ. Ὅσῳ ποικιλοῦτεροι καὶ πλεόν τετραστοῖοι εἶναι οἱ μῦθοι του, τόσῳ βεβαίωτερος εἶναι περὶ τῆς ἐπιτυχίας των. Αὐταὶ κυρίως αἱ ἰδιότητες κατέστησαν καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, γενικὴν τὴν ὑπόληψιν τῆς Χαλιμάς, τὴν ὁποίαν ὁ Πώπης καὶ ὁ Βολταῖρος ἀνεγίνωσκον μὲ ἀπειρον εὐχαρίστησιν.

Οἱ μυθολόγοι τῆς Περσίας δὲν εἶναι κατώτεροι τῶν τῆς Ἀραβίας. Οἱ Πέρσαι εἶναι λαὸς χαρίεις, πνευματώδης καὶ εἰς ἄκρον εὐκοινωνήτος· εἴαν ἡ πατρίς των ἔκειτο πλησιέστερον τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, θὰ παρεδέχοντο ἀναμφιβόλως καὶ αὐτοί, ὡς παρεδέχθησαν καὶ οἱ Τοῦρκοι, τὰ καλὰ τοῦ πολιτισμοῦ. Τὴν εὐπροσηγορίαν των κηρύττει ὀλόκληρος ἡ Ἀσία· τυγχάζουσι εὐχαρίστως εἰς τὰς οἰκειακὰς συνάναστροφὰς καὶ τὰς καθιστῶσιν εὐαρστοτέρας διὰ τῆς εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς των. Οἱ μεγιστᾶνες, οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι καὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ Κράτους, προσπαθοῦσι διὰ φιλοφροσύνης καὶ ἰλαρότητος, νὰ συμμορφώνωνται μὲ τοὺς κτωτέρους των. Οἱ δὲ ἱστορικοὶ καὶ οἱ ποιηταὶ, ὁσάκις διακρίνονται διὰ τῆς σοφίας των, ὄχι μόνον εἰσάγον-

ται εἰς τὰς μεγαλητέρας συναναστρώδας, ἀλλὰ καὶ τιμῆς καὶ ὑπολήψεως ἰδιαιτέρας ἀπολούουσι. Πολλάκις ἄνδρες ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων, παραχωροῦσι τὰ πρωτεῖα εἰς σοφὸν ὀνομαστὸν διὰ τὴν μάθησιν καὶ τὴν ἀγγινοῖάν του.

Ὅλοι ἐν γένει ἀγαπῶσι καὶ σέβονται πρὸ παντὸς ἄλλου τοὺς μυθολόγους· ὅστις, προικισθεὶς ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ φαντασίαν ζωηράν, μὲ φωνὴν γλυκεῖαν, μὲ ἰδιότητα μιμικῆς, ἐξατκεῖ ἐπιτηδεῖως τὸ ἐπάγγελμά του, εἶναι βέβαιος ὅτι θὰ πλουτήσῃ ὡς οἱ πρῶτοι ὑποκρίται τῶν θεάτρων τῆς Εὐρώπης· ἡ προσωπικὴ του θέσις εἶναι μάλιστα ὀλιγώτερον ἀμοίβητος, διότι πολλάκις προάγεται καὶ διορίζεται εἰς ὑπουργήματα μεγάλα καὶ ἐπικερδῆ.

Τὸ ἐπόμενον ἀνέκδοτον ἀποδεικνύει πόσον ὑπολήπτονται εἰς τὰ μουσουλμανικὰ Κράτη τὰ διηγήματα, καὶ πόσον αὐτὰ ἐπενεργοῦσιν εἰς τὰ δημόσια ἔθνη. Ὁ Κ. Ἰωάννης Μαλκόλμης, πρέσβυς ἄλλοτε τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Περσίαν, ἠρώτησέ ποτε τὸν Ἀγὰν Μιρ, ἐὰν παρὰ τὸ Κοράνιον καὶ τοὺς ὀρθόδοξους ὑπομνηματιστάς του, εἶχον οἱ Πέρσαι καὶ ἄλλους νόμους· ἔχομεν, ἀπεκρίθη σπουδάζων ὁ ἐρωτηθεὶς, καὶ τοῦ Σαδῆ τὰς ἱστορίας καὶ τὰ παραγγέλματα. «Ὁ Σαδῆς ἐχρημάτισε ποιητῆς περιώνυμος, οὗτινος τὴν μνήμην τιμῶσιν οἱ Πέρσαι ὅπως ἡμεῖς τὴν τῶν ἁγίων τῆς ἐκκλησίας. Καὶ τῶ ὄντι, τὰ διηγήματα ταῦτα, αἱ διδασκαλαὶ αὐταί, πάγκοινοι εἰς τὴν Περσίαν καὶ μετὰ τῶν ὑποδεστέρων κλάσεων, συντελοῦσιν ἴσως πλέον τῶν νόμων τοῦ Προφήτου, εἰς τὸ νὰ περιστέλλωσι τὰς αὐθαίρετους διαθέσεις τῆς ἐξουσίας.

Ἄπεδείχθη διὰ τῆς πείρας ὅτι οἱ ἀπόλογοι, οἱ μῦθοι, τὰ διηγήματα, ἐνσταλαζοῦσιν εὐκολώτερον παρὰ τὴν ξηρὰν διδασκαλίαν, εἰς τὰς ἀπαλὰς τῶν νέων ψυχὰς, τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς καὶ αὐτὰς τῶν ἐπιστημῶν τὰς στοιχειώδεις γνώσεις· ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπιατικοὶ λαοί, ὡς πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, ἐκτός τῆς φαντασίας, καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν ἰδεῶν, δὲν εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεγάλα παιδία;

Ὅτι οἱ μῦθοί των εἶναι διδακτικώτατοι, τὸ ἀποδεικνύει καὶ ἡ ἄκρα αὐστηρότης μεθ' ἧς διατηροῦνται κατὰ τὴν διήγησιν ὅλοι οἱ κανόνες τῆς χρηστοθείας. Ὅχι μόνον δὲν λέγουσι βρωτῶς, ἀλλ' οὐδ' ὑπαινίσσονται ποτὲ τὴν ἐλαχίστην ἀσεμνον πράξιν οἱ μυθολόγοι· ἐξ ἐναντίας, αἱ διηγήσεις των πλήθουσιν ἀποφθεγμάτων καὶ ἀλληγοριῶν, δι' ὧν ἐμπνέονται αἰσθήματα φιλανθρωπίας, δικαιοσύνης καὶ ἠθικῆς εἰς τὸ ἀκρατήριον.

Ἐὰν, ὡς ἀπεδείχθη, τοιαύτη ἡ ἐπιβρῶθ τῶν ἀσιανῶν διηγήσεων, ἄξιον εἶναι νὰ σημειώσωμεν τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν κυρίως καλοῦνται εἰς τὸ νὰ ἐξασκήσωσι τὸ ἐπάγγελμά των οἱ μυθολόγοι, καὶ ἔχουσι πολυπληθέστατον καὶ προσεκτικώτατον τὸ ἀκρατήριον. Ἡ ἐποχὴ αὕτη εἶναι ἡ τοῦ βαμαζανίου ἢ τῆς τεσσαρακοστῆς· ὡς γνωρίζομεν, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Μωάμεθ ἀπέχουσι πάσης βρώσεως καὶ πόσεως ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς νηστείας, μέχρι τῆς

ἑσπέρας, ὅτε, πρηνεσθέντες εἰς τράπεζαν μᾶλλον ἢ ἤττον πλουσίαν, δειπνοῦσιν. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τοῦ δειπνοῦ τούτου — Ἰφθάρ —, καὶ τοῦ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου γινομένου γεύματος, — Σαβῶρ —, δὲν κοιμῶνται συνήθως, εὐθυμοῦσι καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἀκροαζόμενοι τερπνὰς καὶ ἠθικὰς διηγήσεις. Δὲν ὁμοιάζει τοῦτο κατὰ τι τὴν εὐσεβῆ συνήθειαν τῶν Διαμαρτυρουμένων, κατατριβόντων τὰς Κυριακάς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἠθικῶν παραγγέλματων τῶν Γραφῶν; Ν. Δ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΓΓΡΑΦΟΝ.

Παρὰ τοῦ Σεβ. ἐπισκόπου Ἀνδρουβίστης, μέλους τῆς ἱερᾶς Συνόδου, γνωστοῦ δ' ἐπὶ φιλομαθείᾳ καὶ πατριωτισμῶ, ἐπετρέπημεν τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἐπομένου ἐγγράφου, εὐρεθέντος εἰς Κοσσημαρῆικα, χωρίον τῆς Καρδαμύλης, ἧτις εἶναι ἡ κατὰ τὸν μεσαιῶνα λεγομένη Ἀνδρουβίστα.

Ἡ ἡμερομηνία τοῦ ἐγγράφου τούτου 6948 ἀντιστοιχεῖ εἰς τὰ 1427 μ. χ., καὶ ἐπομένως ὁ ὑπογεγραμμένος *Μυροφυρογέννητος* ἦτον Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, ὁ τελευταῖος Ἀυτοκράτωρ Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ του, ἦτον μέχρι τῶν 1449 Δεσπότης τῆς Πελοποννήσου. Τὸ δημοσιεύμενον εἶναι λοιπὸν πρωτότυπον διάταγμα τοῦ ἐνδόξου ἐκείνου ἀνδρός, οὗ ἡ μνήμη διέμεινεν ἱερὰ, καὶ περιεργότατον δείγμα τῆς καταστάσεως τῆς γλώσσης ἐπὶ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐξίγεται δ' ἐξ αὐτοῦ ὅτι ὁ Δεσπότης εἶχεν ἐπιτρέψει εἰς τοὺς ἀδελφοὺς Ἰσπανοὺς (Νικολὸν καὶ Θεόδωρον) νὰ ἀσκῶσιν, ἄγνωστον διατί, δικαίωμά τινα (μεθ' ἧς στρατὰς δηλ. καθ' ὃν τρόπον ὁ πρὸς αὐτοὺς προβάς ὀρισμὸς διορίζεται.) ἴσως αὐθέντου ἐπὶ δούλου ἐπὶ τινος Πέτρου Κόμπε. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος ἐγήρασε, καὶ ἔμενεν ἀκίνητος καὶ ἀνίκανος εἰς ἐργασίαν, ἐπιτρέπει ἤδη αὐτοῖς τὰ αὐτὰ δικαίωματα καὶ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.

Περίεργον εἶναι ὅτι εἰς τὴν Μάνην ὑπάρχουσι μέχρι τοῦδε οἰκογένειαι Σπαρῶν, καὶ μάλιστα εἰς τὸ χωρίον ὅπου εὐρεθῆ τὸ ἐγγράφον τοῦτο παρ' ἐνὶ ἐξ αὐτῶν ὑπάρχουσι δὲ καὶ Κομπαῖαι.

Ὁ δεσπότης ἀποδίδει εἰς ἑαυτὸν τὸν τίτλον ἡ βασιλεία μου.

« Ἡ Βασιλεία μου διορίζεται διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς ὀρισμὸς· ἵνα ἐπειδὴ ἐπροεuerγετήθη παρ' αὐτῆς ὁ εἰς τὴν Ἀνδρουβίσταν κύρ Νικολὸς ὁ Ἰσπανός, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κύρ Θεόδωρος, ἔχουν τὸν ἐκεῖσε Πέτρον τὸν Κόμπε μεθ' ἧς στρατὰς ὁ πρὸς αὐτοὺς ὀρισμὸς προβάς τῆς βασιλείας μου διορίζεται καὶ διαλαμβάνει· ἦν δὲ ἀνέφερον οἱ τοιοῦτοι ὅπως ὑπάρχει ὁ τούτου υἱὸς Θεόδωρος ὁ Κόμπες σύνοικος μετ' αὐτῶν μιᾷ φαιμελίᾳ ὄντες, ὑπάρχει δὲ ὁ τοιοῦτος Πέ-

τρος γέρων ἀργός και ἀκίνητος· και ἐζήτησαν οἱ τοιοῦτοι και παρεκάλεσαν ἔχειν τὸν δῆλωθέντα υἱὸν αὐτοῦ τὸν Θεόδωρον μεθ' ἧς στρατάς εἶχον τὸν εἰρημένον Πέτρον τὸν πατέρα αὐτοῦ· ἥδη διορίζεται ἡ Βασιλεία μου διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς ὀρισμοῦ· και εὐεργετεῖ πρὸς τοὺς τριούτους ἀδελφούς ἔχειν τὸν τοιοῦτον Θεόδωρον τὸν Κόμπην ἀπὸ τοῦ νῦν καθὼς εἶχον τὸν πατέρα αὐτοῦ· κατα τὴν δύναμιν και περίληψιν τοῦ πρὸς αὐτοὺς προαπολυθέντος ὀρισμοῦ τῆς Βασιλείας μου· και οὐδὲν ἔχωσι παράτινος ὑπὲρ τούτου διενόχλησιν ἢ διάσισμον τὸν τυχόντα, ὀφειλόντων και αὐτῶν διατελεῖν και εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τὴν Βασιλείαν μου ὀρθῶς, πιστῶς και προθύμως, καθὼς ἔταξαν και ὑπεσχέθησαν. Ἐπεὶ και εἰς τὴν περί τούτου δῆλωσιν, ἐγένετο πρὸς αὐτοὺς και ὁ παρὼν ὀρισμὸς τῆς Βασιλείας μου.

Μηνὶ Μαρτίῳ Ἰνδικτιῶνος τρίτης τοῦ 597μη ἔτους.

† Δεσπότης ὁ Πορφύρογέννητος.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΙΣ ΝΙΝΕΥΙ. Εἶναι γνωστὸν ὅτι τῆς Νινευι, ἧς τὴν καταστροφὴν ἀργαίαι και ἱεραὶ προφητεῖαι ἀνήγγειλον, μέχρι ἐσχάτων ἀκόμη οὐδὲ ἶχνος ἐσώζετο, οὐδὲ ὁ τόπος ἐγνωσκeto ὅπου ἠγείρετο πότε ἡ βασιλεὺς ἐκείνη τῶν Ἀσσυρίων πόλεων. Ἀλλὰ πρὸ τινῶν ἐτῶν, ὁ Γάλλος πρόξενος Βόττας πρῶτος ἀπέλαβε τὴν δόξαν τῆς εὐρέσεως μεγίστων εἰς τὴν θέσιν Μοσοῦλ και πολυτιμοτάτων ἐρειπίων αὐτῆς, ὧν πολλὰ κοσμοῦσι σήμερον τὸ Γαλλικὸν Μουσεῖον, και λαμπρὰ ἔκδοσις αὐτῶν ἐτοιμάζεται. Μετ' αὐτὸν δὲ, και ἀπὸ αὐτοῦ τὸ παράδειγμα προτραπείς, ἀνέσκαψεν ὁ ἄγγλος Λαυᾶρδος πλησίον τοῦ Μοσοῦλ εἰς Νεμρόδ, και αἱ ἐρευνάι του εἶχον οὐχ ἥττον λαμπρὸν ἀποτέλεσμα· ὥστε και τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον ἐπλουτίσθη δι' ἀφθόου λείας μνημεῖων τῆς Ἀσσυριακῆς τέχνης. Ἐσχάτως δὲ ὁ αὐτὸς ἄγγλος ἀξιωματικὸς, ἐπαναλαβὼν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν τὰς ἀνασκαφάς, εὔρε περιεργότατα ἀντικείμενα. Κατ' ἀρχὰς οἱ ἐργάται ἀπῆντησαν τὴν οὐδὸν μίαν τῶν πυλῶν τῶν ἀνακτόρων, και ἐπ' αὐτῆς τὰ ἶχνη τῶν τροχιῶν, ἐπιμαρτυροῦντα τοὺς λόγους τοῦ προφήτου Ναούμ, ὅστις τὴν καταστροφὴν τῆς Νινευι προαγγέλλων, λέγει (Γ'. 2): Φωνὴ μαστίγων, και φωνὴ σεισμοῦ τροχῶν, και ἵππου διώκοτος, και ἄρματος ἀναβράσσοντος. Παρ' αὐτὴν δ' εὔρον τρεῖς γιγάντιαious χαλκοὺς λέβητας, και διαφόρους μεταλλίνους πίνακας, ἐξ ὧν ἐξαγαγὼν μετὰ μεγίστης προσοχῆς ὁ Κ. Λαυᾶρδος τὸ χῶμα, τὸ πληροῦν σχεδὸν ὀλοκλήρως αὐτοῦς, εὔρε μετ' αὐτοῦ ἀναμειγμένα ἀπειράριθμα ἐλεφάντινα κοσμήματα διαφόρων σχημάτων, ἕνα σιδηροῦν πέλεκυν, και παντοῖα ἄλλα ἀντικείμενα, ἀγνωστα μέχρι τοῦδε, διότι ὅλοι οἱ

παρευρεθέντες εἰς τὴν ἀνακάλυψιν ὑπεσχέθησαν ἐχεμυδίαν ἐντελεῖν. Κατὰ τὴν 6 Ἰανουαρίου ἀνεῦρε προσέτι ἀσπίδας, και ξιφῶν λαβάς, διότι ὁ σκῶρ εἶχε φάγει τὰς λεπίδας, και πολλὰ μέταλλινὰ ἀγγεῖα, και ποτήρια, και ριάλας ἐξαισιῶς περιγεγλυμμένας και τοβρευτάς, και ἀπειράριθμα κομβία ἐκ μαργαριτομήτρας, και οὐκ ἦν πέρας τοῦ κόσμου αὐτῆς (Ναούμ, Β, 9). Τὰ ποτήρια και λοιπὰ κοσμήματα εἰσιν ἐξ ἀγνώστου μετάλλων μίγματος, περικαλύπτονται δὲ ὑπὸ χαλκοῦ διαλελυμένου ἥδη και κρυσταλλωθέντος, τὸσον δ' εὐθραύστου, ὥστε, φαινόμενα καταστρέφονται, και ὁ Κ. Λαυᾶρδος τὰ ἐξῆγε διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν του τῆς γῆς, και τὰ πέμπει ἥδη χωρὶς νὰ τὰ καθάρῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου θέλουσι κείσθαι ἐν τῷ βρετανικῷ μουσεῖῳ, ἀποδείξει τῆς ἀληθείας τῶν λόγων τούτων τοῦ προφήτου· Και ἐπιτρέψω ἐπὶ σὲ βδέλυγμὸν κατὰ τὰς ἀκαθαρσίας σου (Ν. Γ. 6.). Εὐρέθη δὲ προσέτι και ἐν ἀγγεῖον μαρμαρίνον, και δύο κολοσσαῖκοι λέοντες, τὰ ἀγαπητὰ ἐμβλήματα τῶν Νινευιτῶν, τὰ ἐμοχίνοντα ἰσως συμβολικῶς τὴν πρὸ 3,000 ἐτῶν δύναμιν και δόξαν τῆς πόλεως αὐτῶν, ἧτις ἦν τὸ κατανακτήριον τῶν λέοντων· ὁ λέων, δὲ ἤρπασε τὰ ἱκανὰ τοῖς σκῆπτροῖς αὐτοῦ, και ἀπέπνιξε τοῖς λέουσιν αὐτοῦ (Ν. Β'. 11 και 12). Πάντα δὲ ταῦτα τὰ ἐξαισία καλλιτεχνήματα μετακομίζονται ἥδη εἰς Λονδίον, ἵνα πληρωθῇ ἡ προφητεία ἡ λέγουσα: Και εἰς οἴκου θεοῦ σου ἐξολοθρεύσω τὰ γλυπτά σου (Ν. Α'. 14), και θησῶμαί σε εἰς παράδειγμα (Γ'. 6.).

ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΚ ΤΥΠΩΣΕΩΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ. Ἡ Γαλλικὴ Κυβερνησις ἠγάρασεν ἐσχάτως παρὰ τοῦ Κ. Λοττίνου τοῦ Λαυαλού (Lottin de Laval) τὸ μυστικὸν ἐρευρέσεως αὐτοῦ, ἀρρώσεως νέον τινὰ τρόπον δι' οὗ δύνανται ὑποτυπῶνται μετὰ μεγίστης ταχύτητος και ἀκριβείας πᾶσαι αἱ ἐπιγραφαί, ὅσον πολυσύνθετοι και λεπταὶ και ἂν εἶναι, και παντὸς εἶδους ἀνάγλυφα, ὅσον ἐκτεταμένην και προέχουσαν και ἂν ἔχωσι τὴν ἐπιφάνειαν. Κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην ὁ Κ. Λαυαλὸς ἀπετύπωσεν 134 μεγάλα μνημεῖα τῆς Ἀσσυρίας, τῆς Χαλδαίας και τῆς Περσίας, και τὰ ἔκτυπα αὐτοῦ ἐκρίθησαν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας ἀξία νὰ τεθῶσιν εἰς τὸ Μουσεῖον παρὰ τὰς πρωτοτύπους συλλογὰς, ὡς ἀξιόλογον αὐτῶν συμπλήρωμα. Ἡ Ἀκαδημία τῶν ἐπιγραφῶν θέλει ἐπιμεληθῇ τὴν διάδοσιν τοῦ μυστικοῦ τῆς μεθόδου ταύτης.

ΕΥΣΤΟΧΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ. Ἄγγλος περιηγητῆς ἦλθε ποτὲ εἰς Ῥώμην, ἔχων ἐπισήμους συστάσεις πρὸς τὸν Πάπαν, ὅστις, δεξιούμενος αὐτὸν, διέταξε νὰ τῷ δειχθῶσιν ὅλα τὰ Μουσεῖα, αἱ ἐκκλησιαί, αἱ τελεταί, και ὅτι περιεργὸν εἰς ἐκείνην τὴν μεγάλῃ πολιν. Ἀφ' οὗ δὲ τοῦτο ἐγένετο, ἐρώτησεν ὁ Πάπας τὸν ξένον του ἂν εἶδεν ὅσα ἐπεθύμει, και ἂν εὐχαριστήθη.

— Εὐχαριστῶ τὴν ὑμετέραν ἀγιότητα, ἀπεκρίθη, ὁ Ἄγγλος. Μόνον τὴν ἐθιμοταξίαν τὴν ἐπὶ τῆς χηρῆσεως τοῦ παπικοῦ θρόνου μοι μένει νὰ ἰδῶ ἀκόμη. — Ὅσον δι' ἐκείνην, ἀπεκρίθη γελῶν ὁ Πίος, μέ συγχωρεῖτε, ἀλλὰ θέλω προσπαθῆσαι νὰ μὴ τὴν ἰδῆτε τὸσον ταχέως.